

NARODNA BANKA HRVATSKE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE

1993

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1993

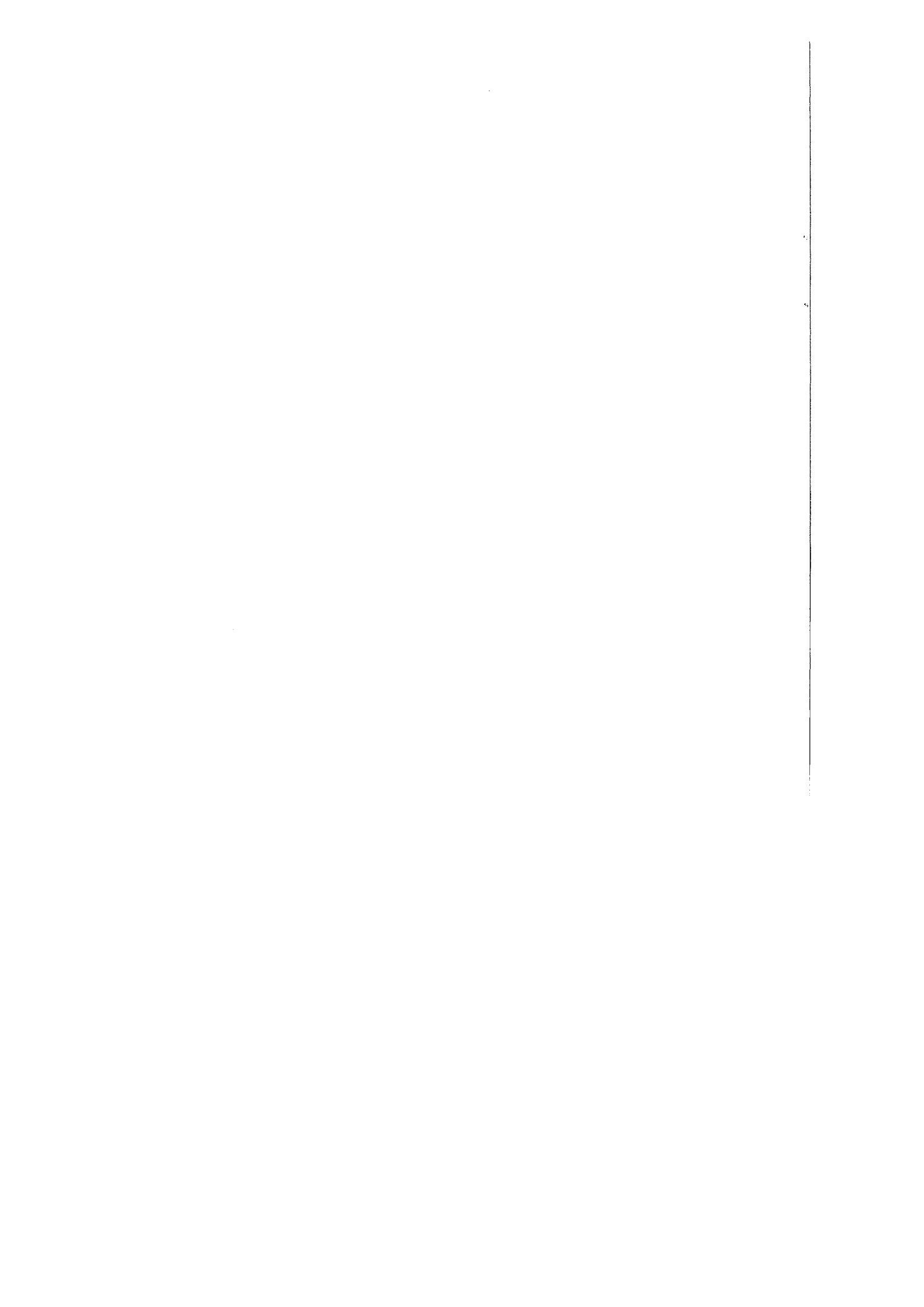

SADRŽAJ

PREDGOVOR (guvernera Narodne banke Hrvatske)	1
1. OSNOVNA GOSPODARSKA KRETANJA U 1993. GODINI	7
1.1. Međunarodno privredno okruženje u 1993. godini	9
1.2. Osnovna makro-gospodarska kretanja u Hrvatskoj tijekom 1993. godine	12
1.2.1. Inflacija i kretanje cijena	13
1.2.2. Proizvodnja i investicije	16
1.2.3. Zaposlenost, nezaposlenost i politika plaća	16
1.2.4. Proračun i javni sektor	17
2. OSNOVNE ZNAČAJKE MONETARNE POLITIKE U 1993. GODINI	19
2.1. Monetarni i kreditni agregati	23
2.2. Emisijska aktivnost Narodne banke Hrvatske	26
2.3. Likvidnost banaka	31
3. INSTRUMENTI I MJERE MONETARNE POLITIKE	33
3.1. Krediti bankama	35
3.2. Krediti državi i prijenos emisijske dobiti	35
3.3. Intervencije na deviznom tržištu	36
3.4. Rezerve banaka kod Narodne banke Hrvatske	36
3.4.1. Obvezna rezerva banaka kod NBH	36
3.4.1.1. Korištenje obvezne rezerve za potrebe dnevne likvidnosti banaka	38

3.4.2. Minimalna likvidnost banaka	39
3.5. Kamatne stope Narodne banke Hrvatske	39
3.6. Blagajnički zapisi NBH	40
4. PLATNA BILANCA REPUBLIKE HRVATSKE	43
4.1. Tekuće transakcije	45
4.1.1. Robna razmjena	45
4.1.2. Nerobna razmjena	45
4.2. Kapitalne transakcije	46
4.3. Devizne rezerve Narodne banke Hrvatske	47
4.4. Politika tečaja domaće valute	48
5. POSLOVI S MEĐUNARODNIM FINANCIJSKIM INSTITUCIJAMA	51
5.1. Članstvo u Međunarodnom monetarnom fondu	53
5.1.1. Uplata kvote	53
5.1.2. Otvaranje i vođenje Računa općih sredstava Fonda kod NBH	53
5.1.3. Podmirivanje preuzetih obveza prema MMF-u	53
5.1.4. Suradnja s Međunarodnim monetarnim fondom	54
5.2. Članstvo u međunarodnim financijskim institucijama i njihovim afilijacijama	55
5.3. Inozemni dug	56
5.4. Poslovi s inozemnim bankama	58
5.4.1. Korespondentski odnosi	58
5.4.2. Swift i platni promet s inozemstvom	59
6. BANKOVNI SUSTAV U HRVATSKOJ - BONITETNA KONTROLA BANAKA I PROBLEMI FINANCIJSKOG POLOŽAJA BANAKA	61
6.1. Uvod	63
6.2. Jamstveni kapital	64
6.3. Kvaliteta aktive banaka	65
6.4. Adekvatnost kapitala	67
6.5. Osnivačka ulaganja u banke, trgovačka društva i druge subjekte	68
6.6. Ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu	68

6.7. Financijsko poslovanje banaka	69
6.8. Sanacija banaka	70
7. POSLOVANJE DIREKCIJE TREZORA U 1993. GODINI	71
8. GODIŠNJI OBRAČUN (ZAVRŠNI RAČUN) NBH ZA 1993. GODINU	79
9. ORGANIZACIJA I KADROVI	91
9.1. Unutarnji ustroj	93
9.2. Osoblje	93
9.3. Obrazovanje i usavršavanje zaposlenih	94
9.4. Plaće zaposlenih	95
9.5. Neka socijalna i druga obilježja	95
9.6. Publikacije Narodne banke Hrvatske	96
10. STATISTIČKI DODATAK	99

PREDGOVOR
(GUVERNERA NARODNE
BANKE HRVATSKE)

Ovo izvješće pokriva djelatnost Narodne banke Hrvatske (središnje hrvatske banke) u 1993. godini, razdoblju koje je s gospodarskog stajališta po mnogo čemu bilo jedno od najtežih razdoblja kroz koja je Hrvatska prolazila prije i nakon stjecanja nezavisnosti. U 1993. godini nastavljen je pad proizvodnje, investicijske djelatnosti i izvoza. Ostvareni obujam industrijske proizvodnje u 1993. godini iznosio je svega oko polovicu one iz 1989., a opseg ulaganja bio je jedva nešto veći od jedne desetine ulaganja ostvarenih četiri godine ranije. Ostvareni izvoz za 15 posto je manji nego u prethodnoj godini, prije svega zbog pada robne razmjene sa Slovenijom i drugim područjima izvan EU. U financijskom djelokrugu najveći dio 1993. godine protekao je u znaku najviših do tada zabilježenih stopa inflacije, koje su već bile na pragu hiperinflacije, ako se uzmu u obzir uobičajeni pokazatelji kojima se ova pojava mjeri.

Međutim, razdoblje 1993. godine ne može se smatrati ujednačenim. Ono se u svakom slučaju mora razlučiti na razdoblje do primjene Stabilizacijskog programa i na razdoblje poslije toga, tj. na posljednje tromjesečje prošle godine.

Što se tiče monetarne politike, ona je do poduzimanja mjera Stabilizacijskog programa uglavnom nastojala biti "neutralna", to jest pratila je ostala gospodarska kretanja, prije svega opseg robnonovčanih transakcija pri danoj stopi inflacije i brzini optjecaja. Dakako da o nekoj doslovnoj "neutralnosti" monetarne politike nije moglo biti govora, ukoliko je inflacija, doista, ponajprije monetarni fenomen. Zbog gotovo zakonitog opadanja realne količine novca u takvim uvjetima, rast inflacije pratio je sve širi lanac nelikvidnosti.

Ova nepovoljna kretanja u hrvatskom gospodarstvu uvjetovana su prije svega posljedicama agresije na Hrvatsku, ali i utjecajem naslijeđenog gospodarskog sustava.

Već je polovicom 1993. godine, a i ranije, bilo gotovo izvjesno da se moraju poduzeti odlučne mjere kako bi se izbjegao potpuni gospodarski i financijski kaos u zemlji. Svijesni su toga bili i u Vladi i u Narodnoj banci Hrvatske, što pokazuju i brojne mjere koje su ovi nositelji gospodarske politike poduzeli, a koje su de facto bile priprema za primjenu mjera Stabilizacijskog programa. Vlada je poduzela niz mjera na korekciji relativnih odnosa cijena, posebno infrastrukturnih usluga, sanirala

najveće gubitake među javnim poduzećima i javne fondove (Fond zdravstva i Fond mirovinskog osiguranja), a Narodna banka Hrvatske napustila je selektivno kreditiranje, izvršila niz drugih korekcija u instrumentariju monetarne politike, povećala devizne rezerve, zajedno s Vladom pripremala Zakon o bankama i Zakon o deviznom poslovanju itd. Već u rujnu pritegnute su i kočnice monetarne politike.

Nakon primjene Stabilizacijskog programa, u listopadu 1993. godine, monetarna je politika bila izrazito restriktivna kako bi se proizveo šok nužan za obuzdavanje inflacijskih očekivanja. Ujedno, uvođenje deviznog tržišta pri obilnoj ponudi deviza i restriktivnoj monetarnoj politici, kao i nedovoljnoj potražnji deviza zbog niske investicijske i ukupne gospodarske djelatnosti, nužno je vodilo stanovitoj aprecijaciji dinara. Nedvojbeno je da su upravo ove dvije sastavnice monetarne politike - njezina globalna restriktivnost i politika jakog dinara - najviše pridonijele brzom dezinflaciji nakon uvođenja Stabilizacijskog programa. Mjesečna je stopa inflacije s 38,7 posto u listopadu, već u studenom pala na svega 1,4 posto, a u prosincu čak na -0,5 posto.

Da bi se izašlo ususret "legitimnoj" potražnji za novcem, odnosno omogućio nužni stupanj remonetizacije privrede, stope rasta monetarnih agregata u studenom i prosincu su porasle, ali je monetarna politika i pored toga i dalje ostala u granicama nužne restriktivnosti.

Unatoč padu izvoza u odnosu na prethodnu godinu za oko 15 posto, ukupne devizne rezerve zemlje u 1993. godini povećane su za 446 milijuna USD ili 267 posto, a ostvaren je i suficit na tekućem računu platne bilance od 278 milijuna USD. Koliko god su odgovarajuće devizne rezerve bile nužne za provođenje Stabilizacijskog programa, pa utoliko i njihov rast prihvatljiv, ipak treba istaknuti da je ostvarenje suficita na tekućem računu platne bilance uz ovakav rast deviznih rezervi, prije svega posljedica zastoja gospodarskih djelatnosti i dezinvestiranja u zemlji. Ovu tvrdnju ne obara ni činjenica da je suficit tekućeg računa platne bilance i rast deviznih rezervi dijelom rezultat neizvršenih dospjelih financijskih obveza prema inozemstvu i da je ostvaren značajan deficit u trgovačkoj bilanci u promatranom razdoblju. Sva težina problema gospodarskog nazadovanja postaje, naime, očita tek kada se uzme u obzir da se ova zemlja nalazi u fazi dezinvestiranja već gotovo desetljeće i pol i da je već od sredine osamdesetih godina suočena s opadanjem privrednih djelatnosti.

Stoga, jedan od osnovnih izazova ekonomske politike u navedenom razdoblju ostaje kako izvući zemlju iz stanja recesije, uvažavajući i svu nužnost restrukturiranja njezinog gospodarstva.

Ostvarivanje tog zaokreta nije, međutim, moglo mimoći fazu stabilizacije, jer je ona, uz neke druge elemente, npr. uz smanjenje političkog rizika i izgradnju transparentne, tržišno institucionalizirane gospodarske infrastrukture, condicio sine qua non gospodarskog uspona i preporoda u navedenom razdoblju. Stoga se rezultati dostignuti u stabilizaciji i dalje moraju čuvati kao zjenica oka, kako se ne bi moralo ponovo plaćati još višu cijenu za nešto što se ne može izbjeći. Tome treba prilagoditi i monetarnu politiku, vodeći računa da je ona mnogo moćnija u slamanju i obuzdavanju inflacije nego u poticanju gospodarskog rasta.

Iako je zemlja tijekom cijele protekle godine, a i u duljem razdoblju, bila u svojevrsnoj "tihoj" međunarodnoj financijskoj izolaciji, ne smije se smetnuti s uma da je i u tom razdoblju ostvarena značajna suradnja naše Vlade, pa i Narodne banke Hrvatske s međunarodnim financijskim institucijama. Osobito je bila djelotvorna suradnja na planu korištenja inozemne tehničke pomoći. Uspostavljene su veze i s brojnim bankovnim i drugim financijskim institucijama u svijetu.

Ukupni vanjski dug Hrvatske u 1993. godini, u odnosu na ranije, nije se bitnije promijenio i iznosi oko 2,5 milijardi USD. On nije velik ni kad mu se doda dio tzv. nealociranog duga bivše SFRJ, koji bi trebao otpasti na Hrvatsku. Međutim upravo je taj nealocirani dio duga prepreka u pregovorima sa zemljama članicama Pariškog kluba i Komercijalnim bankama. Problem je u tome da se u podjeli nealociranog duga najvećim dijelom žele opteretiti one Republike, pa i Hrvatska, koje su kreditno sposobnije. A Hrvatska ne želi plaćati tuđe dugove (još k tome dugove agresora). A i zašto bi! Neki znakovi iz posljednjih kontakata sa stranim vjerovnicima su ohrabrujući. Vjeruje se, međutim, da će se i taj problem lakše riješiti nakon potpisivanja stand by aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom.

Narodna banka Hrvatske je u 1993. godini bila uključena u još dva velika posla. Jedan se odnosi na pripreme i tiskanje novog hrvatskog novca - kune, a drugi na uspostavu novog organizacijskog ustroja, koji bi Narodnu banku Hrvatske podignuo na razinu moderno uređenih središnjih banaka. U ostvarenju oba zadatka postignuti su značajni rezultati. Međutim, ovaj drugi zadatak je dugoročniji. Glavno ograničenje za njegovo potpuno ostvarenje su odgovarajući kadrovi, što i nije nikakvo

iznenađenje kad se uzme u obzir naše oskudno iskustvo u bankovnim poslovima i svega trogodišnje postojanje centralne banke. Uklanjanje ovog ograničenja traži prije svega novačenje i školovanje mlađih kadrova. Međutim za to je potrebno određeno vrijeme. Osim toga, postojeća ograničenja u politici plaća dovode Narodnu banku Hrvatske u sve teži položaj vis-a-vis poslovnih, posebno privatnih banaka, i onda kad se radi o zadržavanju postojećih kadrova.

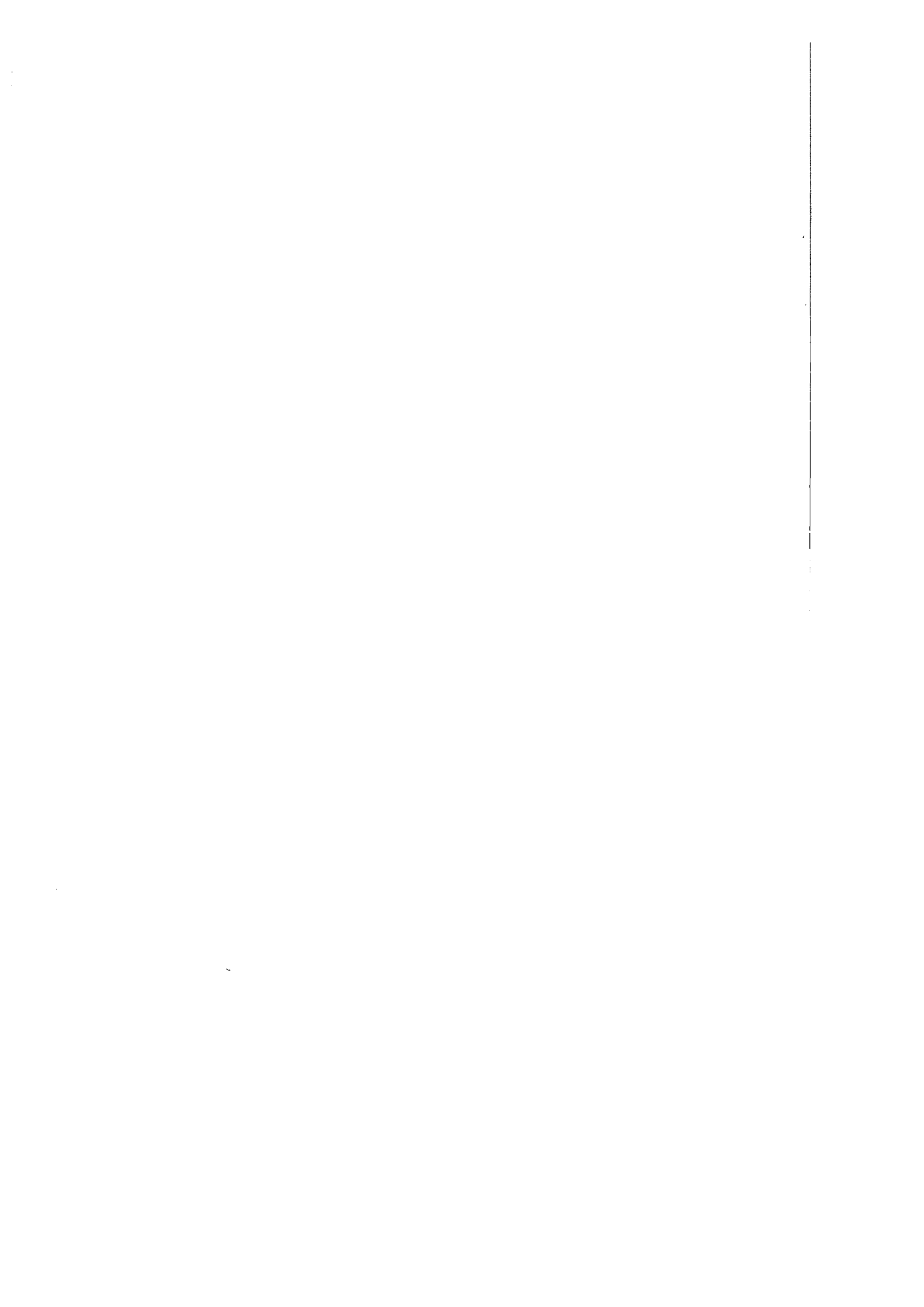
Promatrajući ukupnu djelatnost Narodne banke Hrvatske kroz prizmu funkcija središnje banke, možemo reći da Narodna banka Hrvatske, sasvim ispravno, sve više gubi parafiskalnu ulogu. Ipak, iz ovog izvješća o poslovanju Narodne banke Hrvatske u 1993. godini, vidi se da je ostvarena emisijska dobit, koja je pripala državnom proračunu u toj godini, iznosila oko 320 milijardi HRD, odnosno oko 150 milijuna DEM, što nije bio zanemariv iznos.

Zagreb, 3. svibnja 1994.

Prof. dr. Pero Jurković, guverner NBH

1. OSNOVNA
GOSPODARSKA KRETANJA
U 1993. GODINI

1.1. Međunarodno privredno okruženje u 1993. godini

Ostvarena razina privredne aktivnosti u industrijski razvijenim zemljama u 1993. godini znatno je niža od očekivane (realni DP povećan je za 1,3 posto prema 1,6 posto u 1992.). Privredne cikluse u tim zemljama obilježava neusklađenost intenziteta i smjera kretanja što se očituje u neočekivanom padu proizvodne aktivnosti. Tako je u zemljama kontinentalne Europe realni društveni proizvod smanjen za 0,7 posto naspram povećanju od 1,2 posto u (1992.). Tu je i Japan u kome je zabilježen porast realnog DP za 0,1 posto, nakon povećanja od 1,1 posto u 1992. godini.

S druge strane, umjereni rast proizvodne aktivnosti (od oko 2 posto) zabilježeno je u razvijenim industrijskim zemljama anglo-saksonskog govornog područja. Ovi podaci ukazuju na spor izlazak svjetske privrede iz četverogodišnje recesije.

U prošloj godini svoj izlazak iz recesije osigurale su zemlje koje su u posljednje dvije godine ostvarile rast realnog društvenog proizvoda: SAD, Kanada, Australija i Novi Zeland. Ovoj grupi zemalja pridružile su se u 1993. godini, nakon negativnih stopa rasta u 1992. godini, Velika Britanija i Island s ostvarenim povećanjem realnog društvenog proizvoda od 2,1 posto i 0,4 posto, respektivno.

Za razliku od tih zemalja, recesijski trend u najvećem broju zemalja kontinentalne Europe pojačan je. Realni društveni proizvod u kontinentalnoj Europi u cjelini je, nakon povećanja od 1,1 posto u 1992. godini, smanjen za 0,7 posto u 1993. godini, pri čemu je pad realnog društvenog proizvoda bio najveći u Njemačkoj i Finskoj: 1,2 posto i 2,1 posto, respektivno. Pozitivna stopa rasta realnog društvenog proizvoda u 1993. godini ostvarena je u Danskoj i Portugalu, (0,2 posto i 0,3 posto) i u Grčkoj i Norveškoj (po 1,0 posto).

Jedan od neposrednih povoda divergentnim kretanjima privrednih ciklusa u pojedinim od navedenih zemalja bile su znatno niže realne kamatne stope u SAD u odnosu na razinu realnih kamatnih stopa u najznačajnijim privredama Europe. U industrijskim zemljama kontinentalne Europe visoka fiskalna ograničenja (udio budžetskog deficita zemalja EU, npr. u ukupnom društvenom proizvodu povećan je s 5 posto u 1992. godini na 6,4 posto u 1993. godini), neminovno su rezultirala

(relativno) visokim kratkoročnim kamatnim stopama. U slučaju SR Njemačke i zemalja čije valute, iz tradicionalno antiinflatornih razloga, prate njemačku marku ili su vezane za ECU, visoke kratkoročne realne kamatne stope posljedica su restriktivne monetarne politike vođene u većem dijelu 1993. godine zbog relativno visoke razine inflacije (godišnji rast cijena na malo u SR Njemačkoj 4,2 posto, Austriji i Švicarskoj oko 3,5 posto). Posebice snažan ograničavajući čimbenik oživljavanju proizvodne aktivnosti u zemljama kontinentalne Europe bio je veliki pad uvoza EU. Godišnja stopa rasta uvoza EU s 5 posto i 3 posto u 1991. i 1992. godini respektivno pretvorena je u godišnji pad od 5 posto u 1993. godini. To je, u situaciji jakih trgovinskih veza između zapadno - europskih zemalja (2/3 ukupne trgovine zemalja EU ostvaruje se u samoj EU, pri čemu sam izvoz u EU čini 22 posto ukupnog društvenog proizvoda EU) smanjivalo obujam trgovine i obujam proizvodnje. Na proizvodnju ovih zemalja utjecala je i slabija izvozna tražnja s tržišta istočne Europe. Smanjenje osobne i investicijske potrošnje također je, i pored nižih kamatnih stopa, negativno djelovalo na proizvodnu aktivnost u svim industrijskim zemljama. Izlazak iz recesije prekomorskih industrijskih zemalja, pak, duguje se značajnijem porastu investicijske potrošnje, kao i značajnijem povećanju izvoza (V. Britaniji i Kanadi). Inače, procjenjuje se da je obujam svjetske trgovine u 1993. godini povećan za 2,6 posto prema povećanju od 5,2 posto u prethodnoj godini i da je gotovo u cijelosti rezultat visoke međunarodne razmjene azijskih, izvožno orijentiranih privreda. Izvoz industrijskih zemalja svijeta u 1993. godini povećan je za 1 posto (3,9 posto), a uvoz za samo 0,3 posto (4,3 posto).

Značajno dinamiziranje privredne aktivnosti ostvareno je u onim zemljama srednje i istočne Europe koje su odmakle u procesu tranzicije. Tako su pozitivne stope rasta realnog društvenog proizvoda ostvarene u Poljskoj (4 posto prema 1 posto u 1992.) i Republici Češkoj (1 posto prema padu od 7 posto u 1992.). U pojedinim zemljama zabilježen je, pak, pad realnog društvenog proizvoda u 1993. godini i ocjenjuje se na oko 10 posto, što je za jednu trećinu sporiji pad realnog društvenog proizvoda nego u 1992. godini. Pad realnog društvenog proizvoda u Mađarskoj ocjenjuje se na 2 posto (prema padu od 4,5 posto u 1992.), u Republici Slovačkoj na 9 posto i u zemljama bivšeg SSSR-a 14 posto (prema padu od 18 posto u 1992.).

U Sloveniji i Rumunjskoj rast realnog društvenog proizvoda u 1993. godini ocjenjuje se na oko 1 posto (prema padu od 6 posto i 14 posto respektivno u 1992.) dok je u Bugarskoj i dalje zabilježen rast realnog društvenog proizvoda (1992.: 8 posto; 1993.: 5 posto).

U uvjetima niske razine privredne aktivnosti i slabe domaće tražnje, te nižih jediničkih troškova rada, bio je u 1993. godini nastavljen trend smanjenja inflacije u industrijskim zemljama - stopa rasta cijena na malo iznosila je 2,6 posto prema 3,0 posto u 1992. godini. U zemljama EU inflacija je smanjena s 5,5 posto u 1992. na 4,5 posto u 1993. godini.

Najniže stope inflacije zabilježene su u Danskoj, Novom Zelandu, Japanu i Kanadi u rasponu od 1,1 posto do 1,8 posto, a najviša stopa inflacije u industrijskim zemljama zabilježena je u Grčkoj: 14,3 posto. Pri tome su Švedska i Kanada jedine zemlje u kojima je inflacija u 1993. godini rasla intenzivnije nego u 1992. godini.

Zemlje centralne Europe u tranziciji također su zabilježile smanjenje inflacije u 1993. godini. Inflacija u Poljskoj smanjena je sa 70 posto u 1991. i 43 posto u 1992. na 40 posto u 1993. godini. U Republici Češkoj inflacija se procjenjuje na 18 posto, u Slovačkoj na 26 posto i Mađarskoj na 22,5 posto prema ostvarenim 23,0 posto u 1992. godini. Smanjenje rasta cijena u toj grupi zemalja posljedica je uvođenja kontrole nadnica (Poljska), provedbe politike stabilnog tečaja domaće valute (Češka i Slovačka) ili, pak, usporavanja stope deprecijacije domaće valute (Mađarska). U Rumunjskoj i Bugarskoj stopa inflacije za prošlu godinu procjenjuje se na 275 posto odnosno 60 posto. U zemljama bivšeg SSSR-a stopa inflacije u 1993. godini bila je iznad 1000 posto.

Inflacija u zemljama u razvoju bila je u porastu zbog nadasve prekomjernog rasta cijena u Brazilu (s 991 posto u 1992. na preko 2000 posto u 1993. godini). U preostale četiri zemlje Latinske Amerike inflacija je povećana za oko 20 posto.

U zemaljama Srednjeg Istoka inflacija je u 1993. godini iznosila 23 posto (inflacija u Turskoj npr. povećana je za 65 posto), a u zemljama Azije i Afrike 8 posto odnosno 7 posto godišnje.

Povećanje nezaposlenosti u 1993. godini, koje nije bilo samo cikličke, već i strukturalne naravi, zabilježno je gotovo u svim zemljama svijeta, a posebice u zemljama kontinentalne Europe (35 milijuna nezaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo). Zabilježena stopa nezaposlenosti od 8,3 posto u 1993. godini, odgovara stopi nezaposlenosti iz 1983., godine snažne privredne recesije. U samoj EU stopa nezaposlenosti procjenjuje se na 11,6 posto (prema 10,2 posto u 1992.), a u grupi zemalja G7: 7,5 posto. Dostignuta razina nezaposlenosti u 1993.

godini smatra se zabrinjavajućom zbog velikih troškova budžeta industrijskih zemalja (povećanje izdavanja za socijalnu zaštitu nezaposlenih te stimulacija za upošljavanje), koji uz ciklički pad poreznih prihoda otežavaju konsolidaciju bilance javnog sektora. Procjenjuje se da je nakon povećanja nezaposlenosti u proteklom razdoblju, udio izdataka za nezaposlene u ukupnim izdacima Vlada industrijskih zemalja znatno prelazio 3,5 posto - koliko je taj udio iznosio 1991. godine. Ocjenjuje se, također, da bi rast društvenog proizvoda u industrijskim zemljama u 1993. godini bio za 3,5 posto viši od ostvarenog da je u onim industrijskim zemljama koje su ostvarile stopu nezaposlenosti veću od 5 posto ta stopa bila na razini od 5 posto.

U zemljama u tranziciji najveća stopa nezaposlenosti u 1993. godini dostignuta je u Bugarskoj (16,4 posto), Poljskoj i Sloveniji (16 posto), Republici Slovačkoj (14 posto), Mađarskoj (12 posto) i Rumunjskoj (10 posto).

1.2. Osnovna makro - gospodarska kretanja u Hrvatskoj tijekom 1993. godine¹

Vrlo je teško cjelovito i realno ocijeniti zbivanja u hrvatskom gospodarstvu tijekom 1993. godine zbog najmanje tri grupe razloga. Prvo, zbog nedostatka podataka o realnim kretanjima. Poznato je da točni podaci o kretanjima ukupne proizvodnje, odnosno o drugim makroekonomskim agregatima (kao npr. o bruto-domaćem proizvodu ili slično) ne postoje. Dostupni podaci često su nevjerodostojni (zbog načina njihova prikupljanja i /ili obrade). Drugo, 1993. godina obilježena je brojnim institucionalnim promjenama (primjene novih zakona, propisa i sl.) čime se ponašanje gospodarskih subjekata bitno mijenjalo. U takvim je uvjetima vrlo teško razlučiti učinke pojedinih mjera. Treće, 1993. godina obilježena je dvama posve različitim razdobljima, pa je jedinstvena procjena nemoguća. Naime, heterodoksni šok-stabilizacijski program koji je primijenjen s početkom listopada potpuno je narušio kontinuitet promatranja (ionako vrlo raznolikog) razdoblja.

Ipak, moglo bi se jednostavno reći da je u realnoj sferi 1993. godina obilježena s nekoliko značajnih pojava. Radi se o dobro poznatim činjenicama, no važno ih je

---

¹ Ovdje ćemo se ograničiti isključivo na ona područja koja nisu obrađena u drugim dijelovima izvješća. Izvor podataka u ovom dijelu su prvenstveno podaci Državnog zavoda za makroekonomske analize i prognoze i podaci Državnog zavoda za statistiku.

imati na umu pri cjelokupnom vrednovanju 1993. godine. To su: politički vrlo nepovoljno okruženje za hrvatsko gospodarstvo, nastavak "šoka ponude" i makroekonomske neravnoteže te problemi gospodarske tranzicije i osamostaljenja.

Politički nepovoljno okruženje očitovalo se u nastavku okupacije trećine državnog teritorija i nemogućnosti da gospodarstvo djeluje kao jedinstvena cjelina (uslijed prekinutih prometnih, energetske i ostalih veza). Ukratko, stanje koje se često opisuje kao "niti rat niti mir". Ratna zbivanja u susjednoj nam Bosni i Hercegovini jamačno su znatno utjecala na hrvatsko gospodarstvo. Spomenimo samo nove izbjeglice, što je uz već postojeće prognanike i izbjeglice značilo dodatni pritisak na potrošnju. Pored toga, politički pritisci izvana, posebno u obliku takozvane "tihe polu - izolacije" te stalne prijetnje sankcijama sigurno su nepovoljno djelovale ne samo na odnose sa svijetom, već i na domaće gospodarske tijekove. Kao rezultat takve politike svijeta tijekom 1993. potpuno su izostali bilo kakvi oblici (već obećane) potpore međunarodnih financijskih institucija.

Makroekonomska kretanja zaslužuju posebnu analizu, stoga će biti detaljnije obrađena.

1.2.1. Inflacija i kretanje cijena

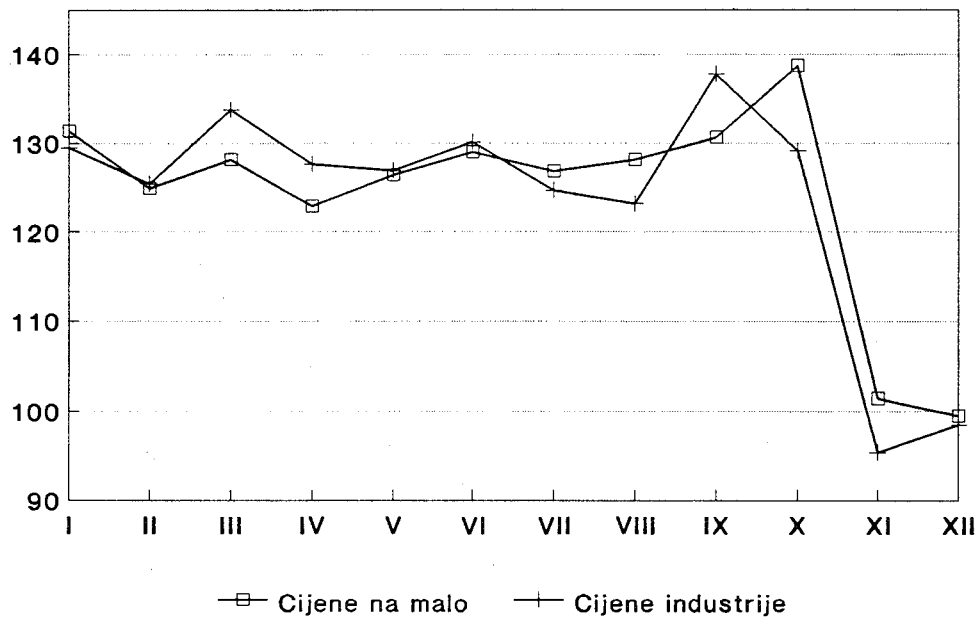
Vjerojatno je neosporna činjenica da je intenzivno kretanje cijena osnovna odlika makro - gospodarskih trendova tijekom 1993. godine. U odnosu na prosjek 1992. godine cijene na malo su u 1993. godini porasle za 1517,5 posto. To je ujedno i najviši međugodišnji porast cijena zabilježen u Hrvatskoj otkada se one prate. Čak niti inflatorna 1989. godina nije premašila tu brojku (tada su cijene porasle za 1199,7 posto). Slobodno možemo zaključiti da se radi o hiperinflatornim kretanjima (tj. cijene su porasle preko 1000 posto godišnje). Ako inflaciju mjerimo uspoređujući prosinac 1993. godine s prosincem 1992. godine, tada porast iznosi 1149,3 posto (odnosno 23 posto prosječno, mjesečno), što je vrlo visoka stopa rasta.

Cijene industrijskih proizvoda (kojima obično aproksimiramo proizvođačke cijene) također tijekom 1993. godine bilježe porast od preko 1000 posto. U usporedbi s prosincem 1992. godine one su bile više za 1075,6 posto (ili rast od 22,7 posto prosječno, mjesečno).

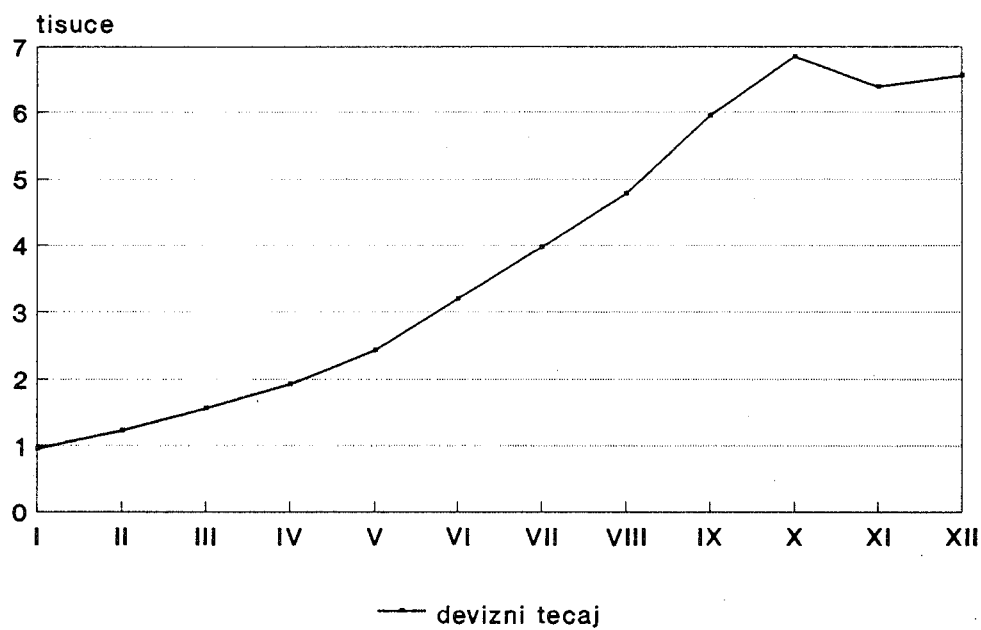
Uzroci tako snažne dinamike cijena uglavnom su poznati. Pored naglog smanjenja ponude, porasta udjela državnih rashoda i novčanog financiranja deficita javnog sektora, visoka inflacijska očekivanja jamačno su bila glavni čimbenik hiperinflatornih težnji u gospodarstvu.

Srećom, godišnji pokazatelji iskrivljuju sliku dinamike cijena tijekom 1993. godine. Valja naglasiti da kod dinamike cijena postoje dva sasvim različita razdoblja. Jedno razdoblje obuhvaća prvih deset mjeseci, dok posljednja dva mjeseca 1993. godine valja promatrati u svjetlu rezultata primjene antiinflacijskih šok-mjera početkom listopada 1993. godine. Tako su cijene na malo u prvih deset mjeseci porasle za 1138 posto (ili 28,6 posto mjesečno, uz rekordni porast u listopadu od čak 38,7 posto), a u studenom je zabilježen rast od samo 1,4 posto mjesečno, dok će prosinac 1993. godine jamačno ostati zapamćen kao mjesec deflacije tj. PADA opće razine cijena na malo za 0,5 posto. Ukupno su cijene u posljednja dva mjeseca 1993. godine porasle za samo 0,8 posto. Kod cijena proizvođača industrijskih proizvoda zabilježen je vrlo sličan trend, no valja naglasiti da je pad u studenom i listopadu bio mnogo jači od pada cijena na malo (kumulativno su te cijene pale za više od 6 posto). Dakle, sažeto možemo reći da će 1993. godina ostati zabilježena kao godina vrlo visoke inflacije, ali i njenog naglog slamanja potkraj razdoblja. Takav je trend u kretanju cijena na malo važno imati na umu, jer je on u velikoj mjeri odredio i djelovanje središnje monetarne vlasti, a time i monetarna kretanja.

Cijene na malo i cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima u 1993. godini

Kretanje srednjeg tečaja hrvatskog dinara prema US dolaru kod NBH u 1993. godini

1.2.2. Proizvodnja i investicije

Odmah treba reći kako ne postoje točni podaci o ukupnoj proizvodnji za 1993. godinu. Raspoložemo samo podacima o industrijskoj proizvodnji te neslužbenim procjenama bruto domaćeg proizvoda za 1993. godinu u US dolarima. Podaci o industrijskoj proizvodnji ukazuju kako je ona (mjereno kao "prosjeak na prosjeak godine") tijekom 1993. godine bila za 5,9 indeksnih poena niža u odnosu na 1992. godinu. Odmah treba reći da je to nastavak trenda pada industrijske proizvodnje od 1988. godine. No u odnosu na prosjeak 1990. godine indeks industrijske proizvodnje iznosi samo 57,3 što pokazuje da je industrijska proizvodnja iznosila točno polovicu proizvodnje, predratne, 1989. godine u Hrvatskoj. Praćenje podataka po mjesecima ukazuje na "šarolika" kretanja od mjeseca do mjeseca, a široku lepezu indeksa zapaziti ćemo i pri raščlambi dinamike pojedinih industrijskih grana. Tako je na ukupni pad snažno utjecalo smanjenje aktivnosti metaloprerađivačke djelatnosti, dok proizvodnja električne energije i naftnih derivata bilježi rast. No cjelovit uvid u 1993. godinu bilježi pad industrijske proizvodnje od oko 6 posto.

Tijekom 1993. godine nastavljen je trend realnog pada isplata za investicije. Treba naglasiti da je trend pada investicija u Hrvatskoj prisutan tijekom osamdesetih godina, a naročito je naglašen barem zadnjih pet godina. Mjereno kumulativnim međugodišnjim indeksima, isplate za investicije su u 1993. godini bile tek neznatno veće od jedne desetine realne vrijednosti iz 1989. godine.

1.2.3. Zaposlenost, nezaposlenost i politika plaća

Nezaposlenost već dulje vrijeme pokazuje začuđujuću neosjetljivost prema gospodarskim kretanjima. Tijekom cijele 1993. godine ona se kretala u vrlo uskom rasponu od 18 posto u siječnju do 17,1 posto u lipnju, a koncem se godine ustalila na 17,4 posto. No ovakva je relativna postojanost stope nezaposlenosti ostvarena uz smanjenje ukupnog broja zaposlenih u društvenom sektoru za oko 65 tisuća ljudi što iznosi oko 6 posto zaposlenih. Isto tako smanjuje se broj ubilježenih nezaposlenih, koji iznosi oko 250 tisuća. Podaci o privatnom sektoru su nepotpuni, ali već i takvi ukazuju na dinamičan porast zaposlenosti od oko 14 posto. Nema dvojbi kako su razmjeri neregistrirane zaposlenosti (u tzv. sivom dijelu gospodarstva) jamačno vrlo visoki, pa broj zaposlenih sigurno znatno premašuje

podatke iz službenih vrela.

Tijekom 1993. godine nije došlo do socijalnih nemira uzrokovanih relativno velikim apsolutnim brojem ubilježenih nezaposlenih (tj. oko četvrt milijuna duša) što je pokazatelj mogućih službeno neregistriranih prihoda.

Usprkos visokim nominalnim stopama porasta mase isplaćenih plaća, prosječne plaće su tijekom 1993. (u usporedbi s 1992. godinom) bile manje za 9,6 posto. U privredi je zabilježen veći pad od 10,6 posto dok je u neprivredi pad iznosio 6,4 posto. Opadanje plaća također je samo nastavak višegodišnjeg negativnog trenda. Tako je prosječna plaća u 1993. godini iznosila samo jednu trećinu plaće isplaćene u 1988. godini.

U studenom i prosincu masa plaća "društvenog" sektora bila je ograničena uredbama Vlade na maksimalni porast od 4 posto mjesečno. Ovakve mjere dio su antiinflacijskog programa. Iako ne postoje potpuni i vjerodostojni podaci, realno je pretpostaviti da su plaće privatnog sektora rasle znatno brže od društvenog. To je i razumljivo imamo li na umu da se uredbe Vlade nisu odnosile na taj segment gospodarstva.

1.2.4. Proračun i javni sektor

Ovdje se samo može potvrditi činjenica o nepotpunosti podataka koji bi dali cjelovitu sliku ne samo o državnom proračunu, već i o deficitu u cijelom javnom sektoru. Podaci za 1993. godinu ukazuju da je deficit državnog proračuna bio samo oko 0,5 posto (procijenjenog) društvenog proizvoda, odnosno manje od 10 posto ukupnih rashoda.

Na kretanja u gospodarstvu snažno su utjecala i tranzicijska zbivanja, kao i proces osamostaljenja Republike Hrvatske. Već spomenute česte izmjene propisa dio su izgradnje tržišnog gospodarstva. Krupne izmjene institucionalnog okvira (spomenimo samo računovodstvene propise koji su utjecali na kretanja u 1993. godini, tzv. "Devizni zakon" te Zakon o bankama i štedionicama) obilježje su cijelog razdoblja. No 1993. godina velikim je dijelom protekla i u pripremama za daljnje institucionalne promjene. Tu se ponajprije misli na velike zahvate u fiskalnoj sferi (izmjenama poreza na dobit i dohodak i pripremama za uvođenje poreza na

dodatnu vrijednost) koji će svoje učinke pokazati tijekom 1994. godine.

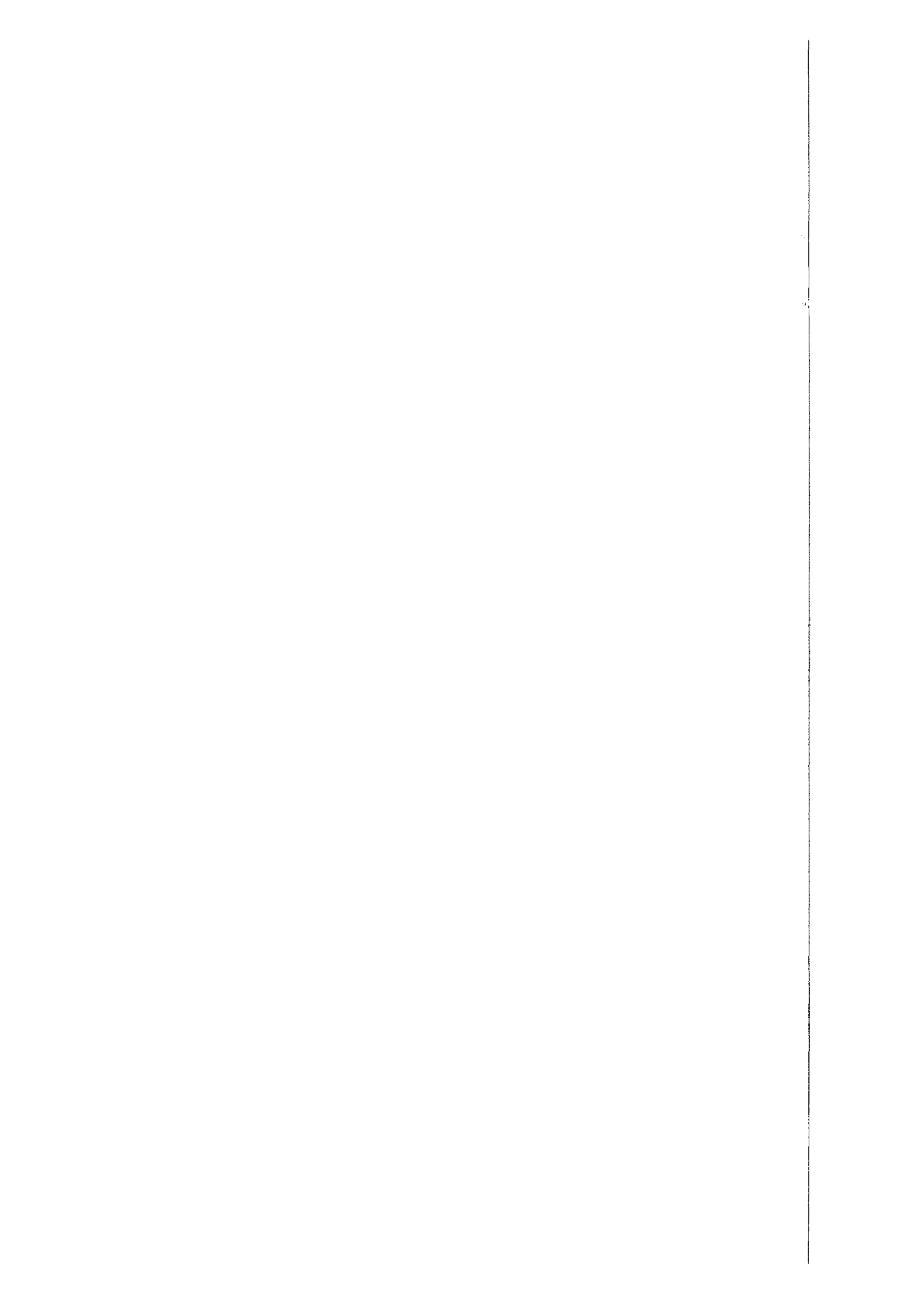
Nažalost, strukturne reforme ne pokazuju puno pozitivnih elemenata u 1993. godini. No to je vrijeme vrlo uspješno iskorišteno za stvaranje temeljnih pretpostavki njihove provedbe, a to su: uklanjanje inflacije i stvaranje institucionalnog okvira potrebnog za strukturne reforme.

Sa stajališta gospodarskih subjekata, 1993. godina je bila godina neizvjesnog okruženja i bez mogućnosti dugoročnog planiranja za većinu subjekata. Osamostaljenje i dugogodišnja gospodarska kriza (povezana s gospodarskom agonijom bivše Jugoslavije tijekom osamdesetih godina) jamačno su imali puno utjecaja i na 1993. godinu.

2. OSNOVNE ZNAČAJKE
MONETARNE POLITIKE
U 1993. GODINI

Od listopada 1993. godine hrvatska je valuta konvertibilna za tekuće transakcije platne bilance. Proglašavanje konvertibilnosti hrvatske valute omogućeno je velikim poboljšanjima makroekonomskih politika provedenih tijekom 1993. godine. Puni učinci ovih poboljšanja pokazat će se kroz standardne makroekonomske pokazatelje tek u 1994. godini, a prvi rezultati zabilježeni su u kretanju cijena. Inflacija, mjerena indeksom cijena na malo, iznosila je u prvom tromjesečju 1993. godine prosječno 28,1 posto mjesečno. Takva razina mjesečne stope inflacije praktično se zadržala sve do kraja listopada. Tijekom posljednja dva mjeseca, zahvaljujući mjerama Stabilizacijskog programa iz listopada 1993. godine, inflacijska očekivanja su slomljena. U prosincu 1993. godine zabilježena je, po prvi put nakon monetarnog osamostaljenja Hrvatske, negativna mjesečna stopa rasta cijena na malo.

Primjenu antiinflacijskog programa u listopadu 1993. godine omogućile su mjere koje su Vlada Republike Hrvatske i Narodna banka Hrvatske poduzele još u razdoblju visoke inflacije. Istaknut ćemo samo najvažnije pripreme. Vlada Republike Hrvatske poboljšala je financijski položaj javnih poduzeća i liberalizirala je cijene. Korigirane su relativne cijene proizvoda i usluga javnih poduzeća uz primjenu načela da cijene trebaju pokrivati tekuće troškove poslovanja. Također je, istovremeno s promjenama u socijalnoj politici, smanjen stupanj kontrole cijena osnovnih proizvoda iz potrošačke košare. Socijalni minimum više ne osiguravaju neekonomske cijene, već izravni transferi iz državnog proračuna ugroženim dijelovima stanovništva. Nadalje, ukidanje kredita za selektivne namjene, koji su se odobravali bankama iz sredstava primarne emisije najvažnija je pozitivna promjena izvršena u financijskom sektoru. Zahvaljujući podršci Vlade Republike Hrvatske, Narodna banka Hrvatske prekinula je s odobravanjem selektivnih kredita još na početku 1993. godine.

Tijekom 1993. godine poboljšan je i osnovni regulativni okvir financijskog sektora: u rujnu 1993. godine usvojeni su novi Bankarski i novi Devizni zakon. S novim Bankarskim zakonom proširena su supervizorska ovlaštenja i odgovornosti Narodne banke Hrvatske, a dotadašnje uređivanje poslovanja financijskih ustanova prilagođeno je međunarodnim standardima. S novim Deviznim zakonom devizno poslovanje još je više liberalizirano, ukinuta je rekvizicija deviznog priljeva, a izvoznici mogu birati hoće li devize prodati ili ih uložiti u domaće poslovne banke. I drugi privredni činitelji mogu otvoriti devizne račune kod domaćih banaka. Nadalje, na

temelju posebnih odluka Vlade unificirana je ponuda deviza, tj. svatko može kupiti devize radi plaćanja transakcija iz tekućeg računa platne bilance. Unifikaciju ponude deviza jamči Narodna banka Hrvatske, koja je spremna prodavati devize bankama po tečaju Narodne banke Hrvatske.

Pozitivne promjene u strukturnim politikama i regulativnom okviru uz politiku plaća, koje je Vlada, uglavnom uspješno, držala pod kontrolom tijekom cijele 1993. godine, omogućile su poboljšanja i na području monetarne politike. Tijekom 1993. godine Narodna banka Hrvatske ubrzala je reformu instrumenata monetarne politike. Administrativni monetarni instrumenti postupno su napušteni i zamjenjivani tržišno orijentiranim instrumentima. Time je Narodna banka Hrvatske prestala biti samo nedjelatni motritelj kretanja na međubankarskom tržištu i počela aktivno nadgledati i održavati likvidnost bankarskog sektora intervencijama na međubankarskom tržištu.

Tijekom prva tri tromjesečja 1993. godine Narodna banka Hrvatske usvajala je tromjesečne monetarne projekcije. U četvrtom tromjesečju te su projekcije zamijenjene mjesečnim monetarnim projekcijama, koje su se operacionalizirale na temelju dnevnih odluka. Promjene vremenskog horizonta monetarnih projekcija posljedica su turbulentnog kretanja ekonomskih veličina u postinflacijskom razdoblju, ali i promijenjenog karaktera monetarne politike.

U prva tri tromjesečja monetarna politika bila je neutralna. Rast monetarnih agregata procjenjivao se prema očekivanoj inflaciji. Monetarni multiplikator bio je relativno stabilan, tako da se lagano mogao odrediti i rast primarnog novca. U stvaranju primarnog novca djelovali su pozitivni monetarni učinci deviznih transakcija središnje banke i krediti odobravani državi. Narodna banka Hrvatske bila je spremna otkupiti od banaka gotovo svaku ponuđenu devizu te su zbog toga devizne transakcije središnje banke bile autonomnog karaktera, tj. nisu bile količinski ograničene. Narodna banka Hrvatske nadgledala je kretanje primarnog novca samo određivanjem obujma kredita, koji će se odobravati bankama u okviru opće kvote, i određivanjem razine obveznih rezervi banaka. Nadalje, kreiranje primarnog novca putem deviznih transakcija omogućilo je središnjoj banci nametanje tečaja valute. Premija za devizne transakcije na crnom tržištu ("šticung"), koja je bila normalna pojava tijekom prethodnih dviju godina, do sredine 1993. godine sasvim je nestala kod bezgotovinskih plaćanja.

Kao što je i uobičajeno za prve faze antiinflacijskih programa, za četvrto tromjesečje 1993. godine znakovita je izrazito restriktivna orijentacija monetarne politike. Stope rasta monetarnih agregata ostale su i dalje vrlo visoke, ali se to događalo u izmijenjenim uvjetima. U drugoj polovici rujna i u listopadu 1993. godine usporen je monetarni rast. Realna količina novca bila je smanjena i dvadesetpostotnom devalvacijom, koja je u okviru mjera stabilizacijskog programa bila provedena s početkom listopada. Kako je tada inflacija još uvijek bila vrlo visoka, došlo je do krize likvidnosti što je prouzročilo brzi rast zaštitne potražnje za novcem i usporavanje brzine optjecaja. Nelikvidnost se u prvom redu odrazila na aprecijaciju tečaja, jer je Vlada posebnom Uredbom o oporezivanju kamata faktično limitirala kamatne stope. Jaka kriza likvidnosti nije trajala dugo. Narodna banka Hrvatske počela je intervenirati na međubankarskom tržištu čim su stigle prve vijesti o lomljenju inflacijskih očekivanja. Već krajem listopada 1993. uočen je strmiji uzlazni smjer kretanja gotovog novca izvan bankarskog sustava. Središnja banka odgovorila je na ta kretanja intervencijama na deviznom tržištu. Tako su u studenom 1993. godine, po prvi puta u monetarnoj povijesti Hrvatske, tržišno usmjereni instrumenti monetarnog nadgledanja postali temeljna mjera monetarne politike.

2.1. Monetarni i kreditni agregati

Monetarna kretanja u 1993. godini promatrana kroz osnovne monetarne i kreditne agregate: ukupna likvidna sredstva i dinarske plasmane bila su, promatrano na prosinačkoj razini, dvostruko brža (1,9 puta) nego u prethodnoj godini.

Ukupna likvidna sredstva svih banaka u Hrvatskoj (M3) povećala su se u 1993. godini jedanaest puta i dosegla razinu od 11,6 bilijuna, a njihov rast u 1992. bio je, kao što je napomenuto, upola sporiji - ta sredstva su tada bila uvećana šest puta. Tijekom 1993. ukupna likvidna sredstva rasla su po prosječnoj mjesečnoj stopi od 23 posto.

Uspoređujući kretanje ukupnih likvidnih sredstava u dvama, gospodarski karakterističnim, razdobljima 1993. godine u prvih devet mjeseci i u posljednjem tromjesečju, tj. u vremenu primjene antiinflacijskih mjera Stabilizacijskog programa Vlade Republike Hrvatske, možemo vidjeti da su zabilježene značajne razlike. Naime, u razdoblju od siječnja do rujna 1993. ukupna likvidna sredstva svih banaka u Hrvatskoj, u odnosu na kraj prosinca 1992., povećana su sedam puta, uz prosječni

mjesečni rast od 26 posto. Dakle, ta su se sredstva prosječno tromjesečno povećavala za nešto više od dva puta, a u razdoblju od listopada do prosinca 1993. ta su sredstva, u odnosu na kraj rujna, bila za nepunih pola puta veća, uz prosječni mjesečni rast od 14 posto.

Inače kretanje ukupnih likvidnih sredstava ostvareno u 1993. bilo je rezultanta kretanja dvaju užih monetarnih agregata: a) novčane mase (gotov novac u optjecaju i depozitni novac, tj. sredstva na žiro i tekućim računima svih sektora kod banaka, osim bankarskog sektora) i b) kvazi - novca (dinarski i devizni depoziti po viđenju i kratkoročno i dugoročno oročeni dinarski i devizni depoziti kod banaka). O tome koliki je bio ponder pojedinih monetarnih agregata govori nam struktura ukupnih likvidnih sredstava. U njihovoj strukturi na kraju 1991. i 1992. godine odnos novčane mase i kvazi - novca bio je 1 prema 1,5. Kretanja ostvarena tijekom prvih devet mjeseci 1993. godine bila su takva da se odnos novčane mase i kvazi - novca produbio na 1 prema 3, da bi se, nakon primjene stabilizacijskih mjera ekonomske politike, na kraju prosinca 1993. taj odnos podignuo i zadržao na razini od 1 prema 2.

Novčana je masa (M1) u 1993. godini rasla po prosječnoj mjesečnoj stopi od 21 posto, što je za trećinu brže nego u 1992. godini (16 %). Ukupno je u 1993. godini novčana masa, u odnosu na kraj 1992. godine, porasla za 3,5 bilijuna ili devet puta te je na kraju prosinca 1993. dosegla iznos od 3,9 bilijuna. Polovica tog godišnjeg porasta novčane mase bila je ostvarena u prvih devet mjeseci 1993. kada je novčana masa rasla po prosječnoj mjesečnoj stopi od dvadeset posto, a druga polovica godišnjeg rasta tog monetarnog agregata bila je ostvarena u posljednjem tromjesečju 1993., uz prosječnu mjesečnu stopu rasta od 24,4 posto.

Međusobno kretanje gotovog novca i depozitnog novca u 1993. godini bilo je uglavnom uravnoteženo i ravnomjerno i za trećinu brže nego u 1992. godini. Izuzetak je, naravno, bio listopad, prvi mjesec primjene Stabilizacijskog programa, kada je rast gotovog novca, logikom ekonomskih zakonitosti, ostvaren uz izvanredno visoku mjesečnu stopu rasta od 56,9 posto. To je ujedno bio i glavni razlog porastu prosječne mjesečne stope rasta novčane mase u zadnjem tromjesečju 1993. na razinu od 24,4 posto.

Zbog takvog kretanja novčane mase i stupanj ekspanzivnosti monetarne politike, kojeg pratimo kroz odnos stopa rasta novčane mase i cijena na malo, bio je u

četvrtom tromjesečju 1993. znatno viši nego u drugim razdobljima 1993.

- u % -

Kretanje prosječne mjesečne stope rasta:	I-IX	1 9 9 3.	
		X-XII	I-XII
Cijene na malo	27,5	12,0	23,4
Novčana masa	19,9	24,4	21,0

Kretanje kvazi - novca, promatrano na godišnjoj razini, bilo je intenzivnije od kretanja novčane mase. Prosječna mjesečna stopa rasta kvazi - novca u 1993. iznosila je 24,1 posto, a ostvareni godišnji porast kvazi - novca, mjeren od prosinca do prosinca, dosegnuo je 7,2 bilijuna (1228 posto). Takvo kretanje ovog monetarnog agregata odraz je ubrzanog rasta tijekom prvih devet mjeseci (prosječna mjesečna stopa rasta od 29 posto) kad je devizna komponenta kvazi - novca, uzrokovana rastom tečaja stranih valuta, imala presudan utjecaj na njegovo kretanje. U poststabilizacijskom razdoblju 1993. kretanje kvazi - novca se usporilo, uglavnom zbog smanjenja dinarskih depozita banaka u posljednja dva mjeseca 1993., dok su devizni depoziti samo usporili svoj rast. Ostvareno povećanje deviznih depozita u tom vremenu odražava njihov realan rast, koji je značajnim dijelom omogućen primjenom novog Deviznog zakona, a koji stvaranje nove devizne štednje, uz postojeći sustav deponiranja, potiče dopuštenom kupnjom deviza od banaka.

Kretanje kreditnih agregata u 1993. godini po svom je intenzitetu potpuno odgovaralo kretanjima monetarnih agregata u tom razdoblju. Naime, kao što je na strani pasive banaka, samo kod osnovnog monetarnog agregata - ukupnih likvidnih sredstava svih banaka u Hrvatskoj - zabilježen značajan rast, dok su ostale kategorije iz pasive bilance monetarnih institucija u 1993. ostvarile osjetno sporija kretanja nego u 1992, tako je i na strani aktive banaka, samo kod osnovnih kreditnih agregata - dinarskih plasmana banaka i kredita Narodne banke Hrvatske odobrenih državi - zabilježen dvostruko, odnosno peterostruko brži rast nego u 1992. godini. Potraživanja od države npr. kao što su obveznice države izdane za restrukturiranje gospodarstva u Hrvatskoj i obveznice države izdane na temelju pretvaranja deviznih depozita građana u javni dug i dalje iznose više od 40 posto vrijednosti aktive bilance monetarnih institucija, no njihov rast u 1993. bio je daleko sporiji nego u

prethodnoj godini, a kretanja ostvarena u posljednjem tromjesečju 1993. bila su i negativna.

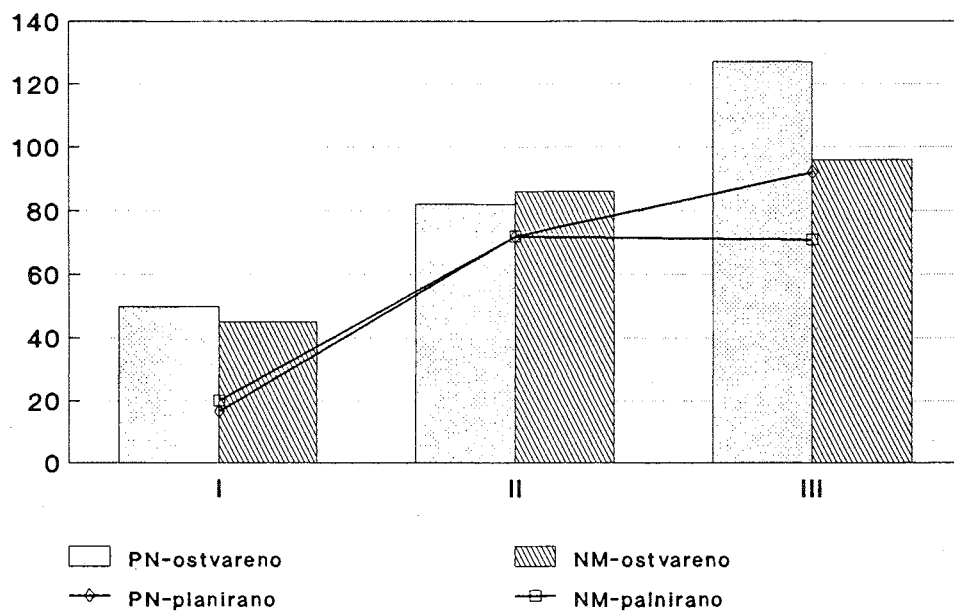
Ukupna bilančna kretanja ostvarena u 1993. godini, promatrana kroz sve pozicije bilance monetarnih institucija (konsolidirana bilanca svih banaka: poslovnih banaka i Narodne banke Hrvatske) bila su znatno sporija nego u 1992. godini. Bilančna suma monetarnih institucija, u neto obliku, uvećala se u 1992. godini devetnaest puta, a u 1993. trostruko manje - šest puta. No, pojedine bilančne kategorije, odnosno pojedini monetarni i kreditni agregati imali su, kako smo ukazali, sasvim drugačija kretanja, te je tijekom 1993. došlo do značajnih, a očekivanih strukturnih promjena u bilanci monetarnih institucija.

2.2. Emisijska aktivnost Narodne banke Hrvatske

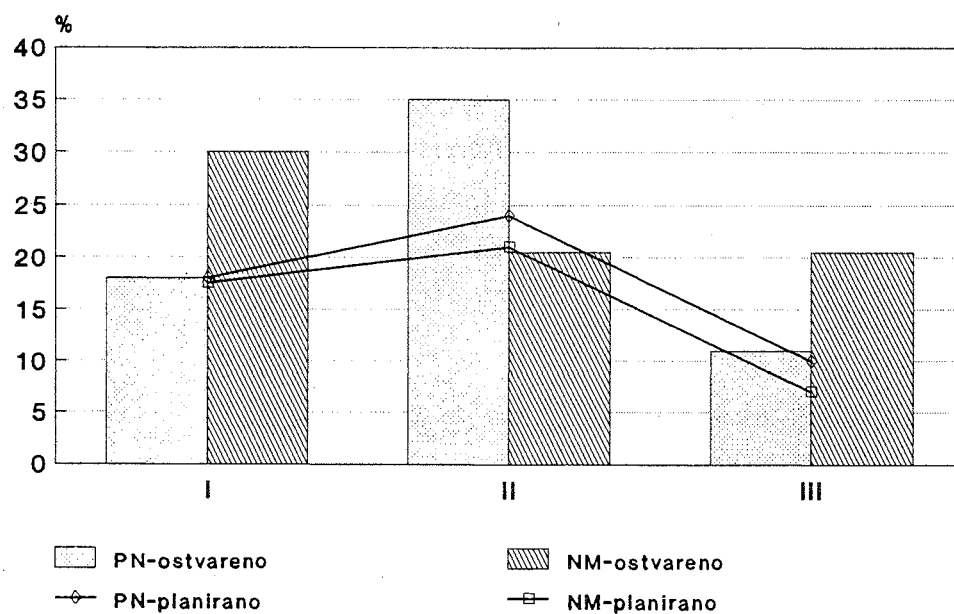
Primarni novac, monetarni agregat pod izravnom kontrolom Narodne banke Hrvatske, čine gotov novac u optjecaju i depoziti banaka kod središnje banke. U 1992. i dijelu 1993. godine, uz sredstva na žiro-računima banaka, gotovinu u blagajnama banaka i izdvojena sredstva obvezne rezerve banaka kod Narodne banke, u depozite banaka kod Narodne banke Hrvatske, odnosno u primarni novac, bili su uključivani i blagajnički zapisi Narodne banke Hrvatske, koje su banke obvezno upisivale kao jedan vid rezervi likvidnosti. U studenom 1993. uvode se aukcijske prodaje blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske, radi neutraliziranja pozitivnih monetarnih učinaka deviznih transakcija središnje banke. Shodno toj promjeni karaktera blagajničkih zapisa kao instrumenata monetarne politike, redefiniran je primarni novac, pa su blagajnički zapisi Narodne banke Hrvatske isključeni iz primarnog novca.

Kretanje primarnog novca i novčane mase u prva tri tromjesečja 1993. godine

Kretanje primarnog novca i novčane mase u četvrtom tromjesečju 1993. godine

Kretanje primarnog novca u 1993. godini²

1993.	Planirano	Ostvareno
I - III	12,5	47,4
IV - VI	71,3	84,8
VII - I	90,4	127,8
X	17,3	17,7
XI	29,6	34,8
XII	9,8	11,6

U prvom polugodištu 1993. godine, emisijska aktivnost Narodne banke Hrvatske bila je, uglavnom, u planiranim okvirima. Prekoračenja iz prvog tromjesečja, kompenzirana su tijekom drugog tromjesečja, pa je primarni novac (uključujući i blagajničke zapise Narodne banke Hrvatske) u šest mjeseci 1993. ukupno povećan 172,1 posto umjesto planiranih 156,8 posto. U trećem tromjesečju, zbog visokih pozitivnih monetarnih učinaka deviznih transakcija središnje banke (263,6 milijarda), i (neplaniranog) zaduženja državnog proračuna kod Narodne banke (350 milijarda), rast primarnog novca prekoračio je planirane okvire. Umjesto planiranih 90,4 posto rast primarnog novca iznosio je 127,8 posto. U mjesecima četvrtog tromjesečja emisijska aktivnost Narodne banke u cijelosti je bila usmjerena pružanju podrške Stabilizacijskom programu Vlade, pa su u skladu s tim bili projicirani i okviri rasta primarnog novca.

Tijekom cijele 1993. godine primarni novac je udeseterostručen (povećan je za 2.035,6 milijarda ili 992,5 posto), a osnovni tok njegovog kreiranja bile su devizne transakcije središnje banke. Kupnjom deviza od banaka kreirano je u protekloj

² U razdoblju I. - X. 1993. primarni novac uključuje i blagajničke zapise Narodne banke Hrvatske. Među podatkeo primarnom novcu za studeni i prosinac 1993. blagajnički zapisi Narodne banke Hrvatske nisu uključeni.

godini tri i pol puta više primarnog novca (1.644,6 milijarda) nego dinarskim kreditima Narodne banke Hrvatske (493,9 milijarda). Kreiranjem primarnog novca na temelju deviznih transakcija Narodna banka Hrvatske izravno je rješavala probleme dinarske likvidnosti banaka prisutne u 1993. godini i ujedno značajno povećala svoje devizne rezerve. Naime, devizne rezerve Narodne banke Hrvatske iznosile su na kraju prosinca 1992. godine 166,8 milijuna USD, a na kraju prosinca 1993. godine 612,4 milijuna USD.

Dinarski plasmani Narodne banke Hrvatske povećani su u 1993. godini ukupno za 493,9 milijarda ili 323,2 posto na prosinačkoj razini, a dvije trećine tog povećanja odnose se na porast kredita državnom proračunu. Člankom 58. Zakona o Narodnoj banci Hrvatske, koji regulira zaduživanje države kod Narodne banke Hrvatske, predviđeno je odobravanje kratkoročnih kredita državi radi premošćivanja vremenske neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja troškova državnog proračuna i to do visine 5 posto vrijednosti proračuna za tekuću godinu. Shodno tome, nakon naplate kredita iz 1992. godine, državnom proračunu je u I. polugodištu 1993. godine odobreno 40 milijarda (15 milijarda u prvom i 25 milijarda u drugom tromjesečju) novih kratkoročnih kredita za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja troškova. Projekcijom monetarne politike za III. tromjesečje 1993. godine zaduživanje države kod središnje banke nije bilo ni predviđeno. Međutim radi konsolidiranja rashoda državnog proračuna i u svezi s pripremom provedbe Stabilizacijskog programa, na temelju Uredbe Vlade Republike Hrvatske o zaduženju Republike Hrvatske kod Narodne banke Hrvatske, državi je odobren dugoročni kredit u visini od 350 milijarda. Kredit je odobren uz kamatnu stopu od 1 posto godišnje, a bit će naplaćen u osam jednakih obroka koji će se preverdnovati primjenom indeksa promjene vrijednosti domaće valute prema njemačkoj marki. Prvi obrok dospio je 31. prosinca 1993. godine.

Rast kredita bankama iz sredstava primarne emisije bio je u 1993. godini relativno umjeren (79,2 milijarda ili 73,5 posto), što je najvećim dijelom posljedica ukidanja kredita središnje banke odobranih bankama u okviru namjenskih kvota i uključivanja zatečenog portfelja tih kredita u opću kvotu. Razina kredita iz primarne emisije bankama u okviru opće kvote smanjena je u I. tromjesečju 1993. godine (6,4 milijarde) da bi se tijekom drugog i trećeg tromjesečja 1993. povećala (za 55,4 milijarde, odnosno za 39,6 milijarde). No poslovne banke ni u jednom mjesecu nisu se koristile maksimalno mogućim iznosom kredita (208 milijarda). U razdoblju od listopada do prosinca 1993. postupno je smanjena razina korištenja kredita iz

primarne emisije u okviru opće kvote kako bi se bar djelomično neutralizirali monetarni učinci deviznih transakcija središnje banke. Na kraju prosinca 1993. godine, krediti Narodne banke Hrvatske odobreni poslovnim bankama u okviru opće kvote iznosili su 139,8 milijarda.

Potkraj svibnja 1993. godine Narodna banka Hrvatske počela je odobravati bankama i avansne kredite iz sredstava primarne emisije za obavljanje mjenjačkih poslova, iako to Projekcijom monetarne politike za II. tromjesečje 1993. godine nije bilo predviđeno. Krediti su bili odobravani radi otkupa deviza u tijeku turističke sezone. Shodno tome, banke su bile obvezne da dio svog deviznog priljeva ostvarenog otkupom efektivnog stranog novca i čekova prodaju Narodnoj banci Hrvatske. Avansni krediti u cijelosti su vraćeni do kraja listopada 1993. godine.

Korištenje ostalih³ kredita iz primarne emisije kod središnje banke, i to pretežito posebnih kredita odobrenih bankama iz sredstava primarne emisije za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana u dinarima, intenzivirano je u IV. tromjesečju 1993. godine kao posljedica zaoštavanja problema na području dinarske likvidnosti poslovnih banaka. S 3 do 4 milijarde, koliko su iznosili tijekom godine ostali krediti Narodne banke Hrvatske, povećani su na 47,1 milijardu do kraja prosinca 1993. Od tog iznosa na posebne kredite po štednim ulozima odnosilo se 35,5 milijarda.

Iz istog razloga, u IV. tromjesečju 1993. godine, povećana su i dospjela nenaplaćena potraživanja Narodne banke Hrvatske prema bankama po osnovi kamata (na 78,9 milijarda), odnosno izostalo je očekivano povlačenje primarnog novca po toj osnovi. Redovitom pojavom, u posljednja tri mjeseca 1993. postalo je i prekoračenje korištenja raspoloživih sredstava na žiro-računima (gotovo uvijek kod istih) banaka.

Relativno snažan porast primarnog novca u 1993. godini većim se dijelom efektuirao kroz porast gotovog novca u optjecaju. U 1993. godini gotov novac u optjecaju povećan je za 1.236,2 milijarde ili 945,1 posto, a samo u posljednja tri mjeseca protekle godine više se nego udvostručio.

---

³ Redoviti krediti za likvidnost iz sredstava primarne emisije, posebni krediti iz sredstava primarne emisije po štednim ulozima i tekućim računima građana u hrvatskim dinarima te dospjela nenaplaćena potraživanja središnje banke prema bankama po kreditima iz primarne emisije.

Depoziti banaka kod Narodne banke Hrvatske povećani su u 1993. godini za 799,4 milijarda. Vezano uz porast depozita banaka na koje se obračunava obvezna rezerva, snažno su povećana sredstva obvezne rezerve izdvojena kod Narodne banke Hrvatske (733,9 milijarda), a u odnosu na prosinac 1992. godine, porast su zabilježila i sredstva na žiro-računima banaka i gotovina u blagajnama banaka.

2.3. Likvidnost banaka

Izraženo prosječnom stopom primarne likvidnosti banaka (odnos sredstava na žiro-računima banaka i novčanih sredstava u blagajni banaka prema kratkoročnim izvorima sredstava banaka, koja čine: depozitni novac, ostali depoziti po viđenju, ograničeni depoziti, kratkoročne obveze po oročenim depozitima i izdanim vrijednosnim papirima i ostali kratkoročni depoziti) opća razina dinarske likvidnosti banaka bila je u 1993. godini niža (2,34 posto) nego u 1992. godini (3,63 posto). Likvidnost banaka nije bila ujednačena tijekom godine, a značajnih razlika bilo je i u likvidnosti pojedinih banaka.

U uvjetima ograničenog porasta kredita središnje banke bankama, likvidnost bankarskog sustava pretežito je u 1993. generirana prodajom deviza Narodnoj banci Hrvatske. No i dalje prisutan nedostatak likvidnih sredstava banke su popunjavale korištenjem sredstava sekundarnih izvora likvidnosti, posebice sredstava obvezne rezerve izdvojenih kod Narodne banke Hrvatske, u relativno visokim iznosima. Naime, za popunu svoje dnevne likvidnosti banke su se u 1993. godini mogle, pod uvjetima utvrđenima posebnim odlukama Savjeta Narodne banke Hrvatske, koristiti sredstvima obvezne rezerve i redovitim kreditima za likvidnost iz sredstava primarne emisije, koji se bankama odobravaju na temelju portfelja vrijednosnih papira. Uz to, za isplate dinarskih štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, u nedostatku likvidnih sredstava, poslovne banke koristile su se i posebnim kreditima iz sredstava primarne emisije, po štednim ulozima i tekućim računima građana u hrvatskim dinarima.

Dinarsku likvidnost banaka u 1993. godini, između ostalog, obilježavaju i izražene oscilacije sredstava na žiro-računima banaka. Prosječna dnevna razina sredstava na žiro-računima banaka, koja je u siječnju 1993. bila (7 milijarda) viša nego u prosincu 1992. godine (4,4 milijarde), u veljači je smanjena (5,6 milijarda) da bi u ožujku bila udvostručena (11,5 milijarda). Slična situacija ponovila se i u drugom

tromjesečju 1993. godine, s time da je problem održavanja likvidnosti posebice došao do izražaja u svibnju. Odljev sredstava sa žiro-računa banaka pratio je porast korištenja sredstava sekundarnih izvora likvidnosti. Razina korištenja sredstava sekundarnih izvora likvidnosti povećana je s prosječnih 8,5 milijarda na dan, u prosincu 1992. godine, na prosječnih 20 milijarda u lipnju 1993.

Likvidnost banaka poboljšana je u ljetnim mjesecima, posebice u kolovozu, kao posljedica intervencija Narodne banke Hrvatske izravnim otkupom deviza od banaka i odobravanjem avansnih kredita mjenjačima za otkup efektivnog stranog novca i čekova. Treba spomenuti da je kolovoz, uz studeni, jedini mjesec u 1993. godini kad je stopa primarne likvidnosti banaka bila viša od 3 posto.

U rujnu, u odnosu na kolovoz, sredstva na žiro-računima banaka smanjena su za trećinu, dok je razina korištenja sredstava sekundarnih izvora likvidnosti udvostručena i približila se iznosu od 50 milijarda. Međutim, u listopadu, prvom mjesecu provedbe Stabilizacijskog programa Vlade Republike Hrvatske, u uvjetima strogo postavljenih okvira rasta monetarnih agregata, a vezano uz porast cijena i neplanirano visoki porast gotovog novca u optjecaju početkom mjeseca, likvidnost banaka znatno je pogoršana. Sredstva na žiro-računima banaka kretala su se u tom mjesecu na razini od prosječnih 19,9 milijarda na dan, ali uz korištenje sredstava sekundarnih izvora likvidnosti u visini od prosječnih 206,9 milijarda na dan. Stopa primarne likvidnosti banaka spustila se u listopadu na najnižu razinu zabilježenu u posljednje dvije godine (1,70 posto).

Zahvaljujući ponajprije intervencijama središnje banke na deviznom tržištu, opća razina likvidnosti banaka u studenom 1993. može se ocijeniti zadovoljavajućom. U tom mjesecu zabilježena je najviša stopa primarne likvidnosti banaka u 1993. godini od čak 3,46 posto. U studenom je obustavljeno odobravanje "prekonoćnih" kredita za likvidnost preko Tržišta novca. Ponovnim uvođenjem tih kredita u prosincu iznova se smanjuje prosječna dnevna razina korištenja sredstava sekundarnih izvora likvidnosti, ali je i razina sredstava na žiro-računima banaka smanjena na gotovo trećinu razine zabilježene u studenom.

3. INSTRUMENTI I MJERE MONETARNE POLITIKE

3.1. Krediti bankama

Tijekom 1993. godine Narodna banka Hrvatske kreirala je primarni novac u prvom redu deviznim transakcijama, odnosno kupnjom deviza od banaka, a tek u manjoj mjeri odobravanjem dinarskih kredita bankama i Republici Hrvatskoj.

Kreditni bankama povećani su u 1993. godini za 79 milijarda prema prosincu 1992. godine. U okviru tog iznosa krediti iz opće kvote povećani su za 38 milijarda, a posebni kredit po štednim ulozima i tekućim računima građana te krediti za likvidnost za ukupno 41 milijardu. Osim toga, tijekom ljeta banke su se koristile i kreditima (predugovore) za obavljanje mjenjačkih poslova u ukupnom iznosu od 44 milijarda, koji su naplaćeni do kraja listopada 1993. godine.

Potrebno je istaknuti da je, dokinućem selektivnog kreditiranja banaka početkom godine i formiranjem opće kvote, raspodjela kredita iz sredstava primarne emisije po bankama provedena na temelju koeficijenata utvrđenih različito po tromjesečjima i to prema: osnivačkom fondu i rezervama, kratkoročnim kreditima za proizvodnju ratarskih kultura ili financiranju zaliha te prema depozitima banaka.

Visina opće kvote bila je određivana odlukama Savjeta Narodne banke Hrvatske koje su pratile okvire monetarnih projekcija.

Sukladno donošenju Stabilizacijskog programa i provođenju restriktivne kreditno - monetarne politike, od mjeseca listopada pa do kraja 1993., visina opće kvote postupno je smanjivana. Ukupno smanjenje kredita iznosi 50 milijarda. Stanje kredita iz sredstava primarne emisije odobrenih bankama na kraju prosinca 1993. godine iznosilo je 187 milijarda.

3.2. Krediti državi i prijenos emisijske dobiti

Narodna banka Hrvatske tijekom 1993. godine odobrila je Državnom proračunu ukupno 390 milijarda novih kredita. Do kraja godine naplaćen je kratkoročni kredit odobren za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja

troškova u iznosu od 40 milijarda.

Uz preostali iznos od 350 milijarda kredita odobrenog u skladu s posebnom Uredbom Vlade u rujnu 1993. godine, država se koristi i s 15,5 milijarda dugoročnog kredita odobrenog 1991. godine.

Zakonom o Narodnoj banci Hrvatske određeno je da višak prihoda nad rashodima Narodne banke Hrvatske bude prihod Državnog proračuna. Ostvareni višak prihoda nad rashodima po godišnjem obračunu za 1993. godinu iznosi 320 milijarda. Od navedenog iznosa 27 milijarda je prenijeto Državnom proračunu kao predujam, a prijebom su izmirene obveze Republike Hrvatske prema središnjoj banci u iznosu od 140 milijarda. Preostalim iznosom od 153 milijarde izmirene su obveze Republike Hrvatske prema Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim institucijama.

3.3. Intervencije na deviznom tržištu

U 1993. godini, Narodna banka Hrvatske otkupila je deviza od poslovnih banaka u dinarskoj protuvrijednosti od 1.645 milijarda.

Sukladno izmjeni instrumentarija monetarne politike od kraja kolovoza 1993. godine te u svezi s provođenjem Stabilizacijskog programa, napravljen je bitan pomak glede načina kupnje deviza. Prihvaćeni sustav tečaja (plutajući upravljani tečaj) omogućio je središnjoj banci da krene s intervencijama odnosno aukcijama na deviznom tržištu. Tijekom studenog i prosinca, od kada se primjenjuje sistem aukcija na deviznom tržištu, Narodna banka Hrvatske kupila je deviza u ukupnom iznosu od 850 milijarda.

3.4. Rezerve banaka kod Narodne banke Hrvatske

3.4.1. Obvezna rezerva banaka kod Narodne banke Hrvatske

Obvezna rezerva, klasični instrument monetarne politike, predstavlja obvezno držanje određene razine dinarskih sredstava banaka na računu kod središnje

banke. Obveznom rezervom uglavnom se regulira razina likvidnosti banaka.

Izdvajanje sredstava obvezne rezerve banaka bilo je u 1993.godini uređeno Odlukom o obveznoj rezervi banaka kod Narodne banke Hrvatske.

Visina obvezne rezerve određena je :

- a) propisanom osnovicom za izračun obvezne rezerve (ukupni depoziti banaka, osim deviznih depozita i određenih depozita koji se izuzimaju iz osnovice npr. sredstava primljenih od Narodne banke Hrvatske i banaka, sredstava primljenih na ime pomoći područjima nastradalim od elementarnih nepogoda);
- b) stopom obvezne rezerve

Do rujna 1993. godine obvezna rezerva banaka obračunavala se primjenom diferenciranih stopa obvezne rezerve.

Obvezna rezerva banaka na depozite po viđenju i depozite oročene do 3 mjeseca obračunavala se po stopi koja se kretala od 11 posto u siječnju do 29,5 posto u rujnu dok se obvezna rezerva na depozite oročene preko 3 mjeseca obračunavala po stopi od 5,5 posto.

U listopadu 1993.godine uvedena je jedinstvena stopa obvezne rezerve na depozite banaka: 22,7 posto. Iznimno, na depozite financijskih institucija, kojih su osnivači banke, obračunavala se obvezna rezerva po stopi od 100 posto.

Izdvojena sredstva obvezne rezerve banaka povećala su se u 1993. godini za 732 milijarde ili 2.237,6 posto.

Povećanje izdvojenih sredstava obvezne rezerve dijelom je uslijedilo autonomnim porastom depozita, koji čine osnovicu za obračun obvezne rezerve i koji su se u 1993. godini povećali za 3.180 milijarda ili 903 posto, a dijelom kao učinak povećanja stope obvezne rezerve.

U svibnju 1993. godine, bile su objedinjene obveza držanja dijela minimalne rezerve likvidnosti u blagajničkim zapisima Narodne banke Hrvatske i obveza izdvajanja

obvezne rezerve na depozite kod banaka. Stopa obvezne rezerve na kratkoročne depozite povećana je tom prilikom s 13 posto na 23,5 posto.

3.4.1.1. Korištenje sredstava obvezne rezerve za potrebe dnevne likvidnosti banaka

Korištenje sredstava obvezne rezerve banaka, izdvojenih kod Narodne banke Hrvatske za potrebe dnevne likvidnosti banaka u 1993. godini, regulirano je Odlukom o načinu i uvjetima korištenja obvezne rezerve banaka za održavanje njihove dnevne likvidnosti ("Narodne novine" broj 73/91, 51/93, 92/93 i 107/93). Sukladno navedenoj Odluci, banke se mogu koristiti sredstvima izdvojene obvezne rezerve za:

- a) pokriće negativne razlike na žiro - računu banke nastale terećenjem njezinog računa isplatama po štednim ulozima i tekućim računima građana kod drugih banaka i pošta,
- b) pokriće negativne razlike na žiro-računu banke nastale neusklađenošću odljeva i priljeva sredstava deponenata na račun banke kod ZAP-a i
- c) vraćanje prekonoćnih kredita.

Do svibnja 1993. godine banke su se mogle koristiti sredstvima obvezne rezerve najviše do visine iznosa od 30 posto vrijednosti izdvojenih sredstava obvezne rezerve. Krajem svibnja dopušteno korištenje sredstava obvezne rezerve smanjeno je na 15 posto. Banka se može koristiti sredstvima obvezne rezerve najviše deset radnih dana u mjesecu.

Ako se banka u jednom danu koristi sredstvima obvezne rezerve u iznosu većem od dopuštenog u narednih sedam radnih dana, od dana kada se prestala koristiti obveznom rezervom, ne može odobravati kredite niti druge plasmane. Ako se banka koristi obveznom rezervom dulje od 10 radnih dana u mjesecu, smatra se nelikvidnom i prema njoj se poduzimaju posebne mjere sukladno Odluci o načinu obavljanja kontrole i mjerama prema bankama i drugim financijskim organizacijama.

Prosječna dnevna razina sredstava obvezne rezerve korištenih za popunu dnevne likvidnosti banaka u prvom tromjesečju 1993. godine iznosila je 4 milijarde, u

drugom tromjesečju 10 milijarda i u trećem tromjesečju 23 milijarde. U posljednja tri mjeseca 1993. godine, kada se likvidnost banaka značajno pogoršala, prosječno dnevno korištenje sredstava obvezne rezerve iznosilo je 136 milijarda.

3.4.2. Minimalna likvidnost banaka

Instrument minimalne likvidnosti banaka predstavlja obvezu banaka da u strukturi svojih sredstava osiguraju propisani minimum sredstava u najlikvidnijem obliku (gotovina u blagajni, sredstva na računima kod Narodne banke Hrvatske i kvalitetni vrijednosni papiri). Minimalna likvidnost banaka u 1993. godini bila je regulirana Odlukom o načinu održavanja minimalne likvidnosti banaka.

Prema toj Odluci, banke su u 1993. godini radi održavanja svoje likvidnosti bile dužne, u prosjeku, tijekom mjeseca držati minimum rezerve likvidnosti u novčanim sredstvima (3 posto od kratkoročnih izvora sredstava), a do 20. svibnja 1993. godine banke su bile obvezne dio minimalne rezerve likvidnosti svakodnevno držati i u blagajničkim zapisima Narodne banke Hrvatske (8,6 posto od ukupnih kratkoročnih izvora sredstava). U trenutku dokidanja obveze, obvezno upisani blagajnički zapisi Narodne banke Hrvatske s osnova minimalne likvidnosti iznosili su 65 milijarda.

Sredstva minimalne likvidnosti banaka u novčanim sredstvima tijekom 1993. godine povećala su se s 11 milijarda na 111 milijarda, što pokazuje rast od 954 posto. Visok porast sredstava minimalne likvidnosti u novčanim sredstvima posljedica je porasta kratkoročnih izvora sredstava, koja su činila osnovicu za izračun obveze minimalne likvidnosti.

Banke su u 1993. godini mogle 80 posto obveze minimalne likvidnosti u novčanim sredstvima imati u blagajničkim zapisima Narodne banke Hrvatske.

3.5. Kamatne stope Narodne banke Hrvatske

Kamatne stope Narodne banke Hrvatske tijekom 1993. godine utvrđivane su na mjesečnoj razini.

Aktivne kamatne stope Narodne banke Hrvatske bile su utvrđene na:

- kredite iz primarne emisije u okviru "opće kvote" u visini eskontne stope;
- kredite za održavanje dnevne likvidnosti u visini od 115 posto eskontne stope i
- nepravilno izdvojenu obveznu rezervu, na poseban kredit za isplatu štednih uloga i za plaćanje s tekućih računa građana te na korištenje sredstava iznad iznosa raspoloživih sredstava na žiro računima banaka tj. minusni saldo, a visina kamatne stope se mijenjala. Do lipnja 1993. godine bila je utvrđena u visini od 150 posto eskontne stope, a za mjesec srpanj i kolovoz povećana je na visinu od 180 posto eskontne stope, odnosno 200 posto eskontne stope za rujan i dio listopada 1993. U četvrtom tromjesečju 1993. godine kamatna stopa, razmjerno tada utvrđenoj eskontnoj stopi iznosila je u listopadu 30 posto, u studenom 18 posto i u prosincu 12 posto.

Pri određivanju pasivnih kamatnih stopa Narodne banke Hrvatske došlo je do nekih izmjena tijekom prošle godine. Prva izmjena bila je vezana za upis blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske. Naime, do mjeseca studenog prošle godine pasivna kamata za upisane blagajničke zapise Narodne banke Hrvatske bila je unaprijed utvrđivana zajedno sa drugim kamatnim stopama. Kako je u međuvremenu došlo do bitnih promjena u načinu njihove prodaje, odnosno kupnje, (licitiranje na aukcijama), prestalo se s mjesečnim utvrđivanjem kamatnih stopa za blagajničke zapise Narodne banke Hrvatske.

Druga izmjena odnosila se na kamatu za izdvojenu obveznu rezervu banaka. Do početka listopada prošle godine središnja banka plaćala je kamatu na navedena sredstva. Kamatna stopa bila je u visini 50 posto od eskontne stope za depozite po viđenju, a za oročene depozite u visini eskontne stope. Svrha plaćanja kamate za navedena sredstva bila je smanjenje oportunitetnih troškova kod banaka. Međutim, sukladno provođenju restriktivne monetarne politike u IV tromjesečju 1993. godine, kamatna stopa za izdvojenu obveznu rezervu od mjeseca listopada bila je ukinuta.

3.6. Blagajnički zapisi Narodne banke Hrvatske

Blagajnički zapisi, odnosno vrijednosni papiri središnje banke su kratkoročni, nerizični vrijednosni papiri. Takvi vrijednosni papiri se, zajedno s državnim vrijednosnim papirima, kod većine središnjih banaka u svijetu koriste pri operacijama

na otvorenom tržištu radi reguliranja monetarnih kretanja.

Nastojeći dijelom prihvatiti i postupno primjeniti iskustva većine središnjih banaka u prometu vlastitim vrijednosnim papirima, krajem prošle godine, Narodna banka Hrvatske uvodi novi način njihove prodaje. Dotadašnji upis blagajničkih zapisa NBH bio je, u suštini, administrativno određivan, kako zbog prethodnog utvrđivanja neatraktivne kamatne stope tako i zbog obvezatnosti njihovog upisa. Do pomaka je došlo početkom studenog uvođenjem aukcija blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske. Na aukcijama poslovne banke slobodno obznanjaju količinu blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske koju žele kupiti, kamatnu stopu te rok dospjeća. Ukupno prihvaćeni iznosi na aukcijama te postignuta prosječna kamatna stopa, nakon završetka aukcije, objavljuju se svim poslovnim bankama.

Do kraja prošle godine odziv banaka na navedeni način trgovanja vrijednosnim papirima bio je daleko ispod očekivanog. Razloga ima nekoliko, a neki od njih su i:

- neiskustvo poslovnih banaka oko poslovanja s vrijednosnim papirima i mogućnostima njihove primjene te
- postizanje boljih kamatnih stopa u međubankovnom kreditiranju.

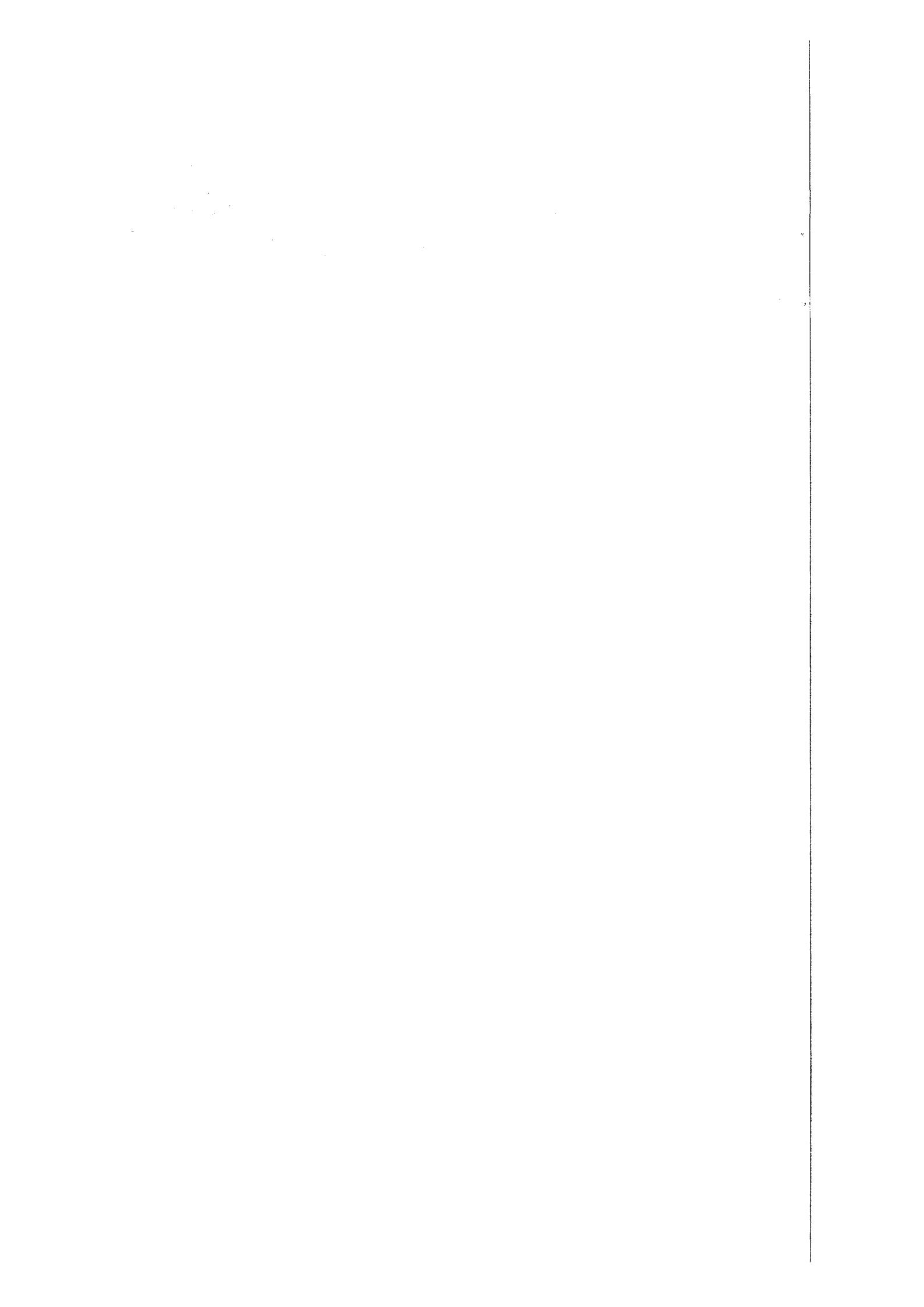
Ukupni iznos kupljenih blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske putem aukcija, u zadnja dva mjeseca 1993. godine, iznosio je 25,3 milijarda.

4. PLATNA BILANCA
REPUBLIKE HRVATSKE

4.1. Tekuće transakcije

Tijekom 1993. godine ostvaren je suficit tekućeg računa platne bilance u iznosu od 278 milijuna USD i to kao rezultat neto prihoda od usluga u vrijednosti od 632 milijuna USD i neto priljeva po jednostranim transferima s inozemstvom u vrijednosti od 551 milijuna USD te negativnog salda a) robne razmjene s inozemstvom od 763 milijuna USD i b) većih rashoda od prihoda po kamatama u iznosu od 143 milijuna USD.

Visoki negativni saldo robne razmjene uzrokovan je smanjenjem izvoza i porastom uvoza u odnosu na prethodnu godinu dok je suficit od usluga, prije svega rezultat povećanja priljeva deviza od turizma. Do bitnog povećanja priljeva deviza u odnosu na 1992. godinu došlo je kod službenih i privatnih jednostranih transfera i to povećanjem otkupa deviza od stanovništva i od pomoći iz inozemstva.

4.1.1. Robna razmjena

U 1993. godini ukupno je izvezeno robe u vrijednosti od 3.904 milijuna USD, što je za 15,1 posto manje nego u istom razdoblju prošle godine. Ukupna vrijednost izvoza niža je u odnosu na prethodnu godinu za 694 milijuna USD i to najvećim dijelom zbog smanjenja izvoza u Sloveniju i Švedsku.

Vrijednost ukupnog uvoza u 1993. godini iznosi 4.666 milijuna USD što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu, od 4,6 posto, a ponajprije se odnosi na proizvode za investicije i robu široke potrošnje. Najviše robe uvezeno je iz razvijenih zemalja, a vrijednost uvoza iz tih zemalja porasla je u odnosu na prethodnu godinu za 23,4 posto. Uvoz iz zemalja Europske Unije porastao je za 21 posto, a iz zemalja EFTE za 40 posto.

4.1.2. Nerobna razmjena

Tijekom 1993. godine ostvaren je prihod od usluga u iznosu od 1.807 milijuna USD, što je u odnosu na 1992. godinu povećanje od 20 posto. U istom razdoblju rashodi su porasli za 14 posto.

Porast prihoda od usluga ostvaren je porastom prihoda od turizma i porastom prihoda od ostalih usluga dok su prihodi od međunarodnog prometa niži od prošlogodišnjeg ostvarenja.

Udjel turizma u prihodima od usluga iznosio je u 1992. godini 36 posto, a u 1993. godini 46 posto. Udjel u rashodima po osnovi turizma povećan je s 14,5 posto na 29,4 posto. Neto prihod od turizma povećan je s 385 milijuna USD u 1992. godini na 467 milijuna USD u 1993. godini, što je povećanje od 21,2 posto.

Prihodi od međunarodnog prometa iznose 675 milijuna USD i niži su za 8,9 posto od prošlogodišnjeg ostvarenja, dok su rashodi u istom razdoblju sniženi za 13,6 posto. Najviši udjel u prihodima i rashodima od prometa ima pomorski prijevoz. Neto prihod od prometa u 1993. godini iznosi 179 milijuna USD.

Kod ostalih usluga zabilježeno je u 1993. godini neto smanjenje od 80 milijuna USD u odnosu na 1992. Uslužne djelatnosti veoma su osjetljive na ratne rizike što je razlog izostanka većeg deviznog priljeva po toj osnovi.

U 1993. godini povećan je pozitivni saldo po osnovi jednostranih transfera. Razlozi povećanog priljeva deviza su: povećan otkup efektive od stanovništva, doznake iz inozemstva na devizne račune građana, te povećan priljev sredstava po osnovi pomoći iz inozemstva.

4.2. Kapitalne transakcije

Bilanca kapitalnih transakcija u 1993. godini pokazuje neto priljev kapitala u iznosu od 93 milijuna USD, s time da su ovlaštene banke u 1993. godini povećale svoje devizne rezerve za 201 milijuna USD.

Tijekom 1993. godine korišteni su novi srednjoročni i dugoročni krediti iz inozemstva u iznosu od 154 milijuna USD, što je 152 posto više nego u 1992. godini. Od toga iznosa 84,4 posto ili 130 milijuna USD iskorišteno je za plaćanje uvoza opreme, svega 2,9 posto ili 4,5 milijuna USD za plaćanje materijala za reprodukciju, 6,3 posto ili 9,6 milijuna USD dobiveno kao gotovinska sredstva, a 9,8 milijuna USD ili 6,4 posto kredita za ostale namjene.

Po srednjoročnim i dugoročnim kreditima otplaćeno je u 1993. godini 194 milijuna USD, dok je 172 milijuna USD neizmireno. Ukupno dospjele neizmirene obveze na dan 31. prosinca 1993. godine po svim inozemnim kreditima iznose 543 milijuna USD.

Ukupno stanje duga Republike Hrvatske prema inozemstvu, uključujući i dospjele a neizmirene obveze po osnovi kamata, iznosilo je na kraju 1993. godine 2.638 milijuna USD.

Kamate na kredite uzete u inozemstvu također nisu redovito plaćane, pa je ostala neplaćena obveza iz 1993. godine po kamatama u iznosu od 77 milijuna USD. Ukupno neplaćene kamate na dan 31. prosinca 1993. godine iznose 152 milijuna USD.

Na kraju 1993. godine potraživanja po osnovi kredita odobrenih inozemnim korisnicima iznosila su do 554 milijuna USD; najveći dio odnosio se na kredite odobrene za izvoz robe i usluga, a manji dio na kredite za izvođenje investicijskih radova u inozemstvu. Tijekom 1993. godine izvezeno je robe i izvršeno usluga na kredit u vrijednosti do 30 milijuna USD, dok je u istom razdoblju naplaćeno 76 milijuna USD glavnice i 12 milijuna USD kamata. Dospjela potraživanja po kreditima odobrenim inozemnim korisnicima iznose 120 milijuna USD i većim se dijelom odnose na potraživanja iz zemalja Afrike, Bliskog istoka i Azije.

4.3. Devizne rezerve Republike Hrvatske

Devizne rezerve u Narodnoj banci Hrvatske na kraju 1993. godine dosežu visinu od 612 milijuna USD. Porast ostvaren u 1993. godini iznosi 446 milijuna USD, ili 267 posto u odnosu prema stanju na kraju 1992. godine.

Od ukupnog stanja deviznih rezervi, 85 posto deviznih sredstava bilo je tijekom godine plasirano na svjetskom deviznom tržištu s rokovima do mjesec dana i kod prvoklasnih svjetskih banaka gledano prema stupnju sigurnosti, likvidnosti i rentabilnosti njihovog poslovanja.

Izrazito visok porast deviznih rezervi u Narodnoj banci Hrvatske u 1993. godini odraz je obveze poslovnih banaka da 35 posto od ukupnih stranih sredstava

plaćanja, otkupljenih od domaćih i stranih fizičkih osoba prenesu Narodnoj banci Hrvatske, kao i drugih instrumenata devizne i monetarne politike koji su bili primjenjivani tijekom 1993. godine.

U četvrtom tromjesečju 1993. godine Narodna banka Hrvatske započela je s intervencijskom kupnjom deviza na deviznom tržištu. Stupanjem na snagu Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata centralna banka je po prvi put nastupala na domaćem tržištu u ulozi intervenijenta na bankarskim aukcijama. U ovom razdoblju Narodna banka Hrvatske intervenirala je samo kupnjom deviza na deviznom tržištu, i na temelju tih intervencija otkupila je od poslovnih banaka 122 milijuna USD.

Po svim osnovama priljeva deviza u Narodnu banku Hrvatske i po naplaćenim kamatama na deponirana devizna sredstva u inozemstvu, koje su u 1993. iznosile 17 milijuna USD, ostvaren je u 1993. godini u Narodnoj banci Hrvatske devizni priljev u iznosu od 770 milijuna USD. Odljev deviznih sredstava Narodne banke Hrvatske realiziran je prodajom deviza poslovnim bankama u iznosu od 286 milijuna USD i to po osnovi reotkupa deviza, kao i plaćanjem dospjelih obaveza prema Međunarodnom monetarnom fondu u iznosu od 32 milijuna USD.

4.4. Politika tečaja domaće valute

U uvjetima visoke inflacije tijekom prvih deset mjeseci 1993. godine tečaj domaće valute bio je formiran na temelju indikatora o kretanju cijena i nije imao karakteristike tržišne vrijednosti domaće valute, već dogovornog utvrđivanja njegove razine. Do listopada je, uglavnom uspješno, održavana cjenovna konkurentnost hrvatskog izvoza ali je ustaljena razina mjesečne inflacije od 25 do 30 posto dijelom bila i rezultat dinamične deprecijacije domaće valute.

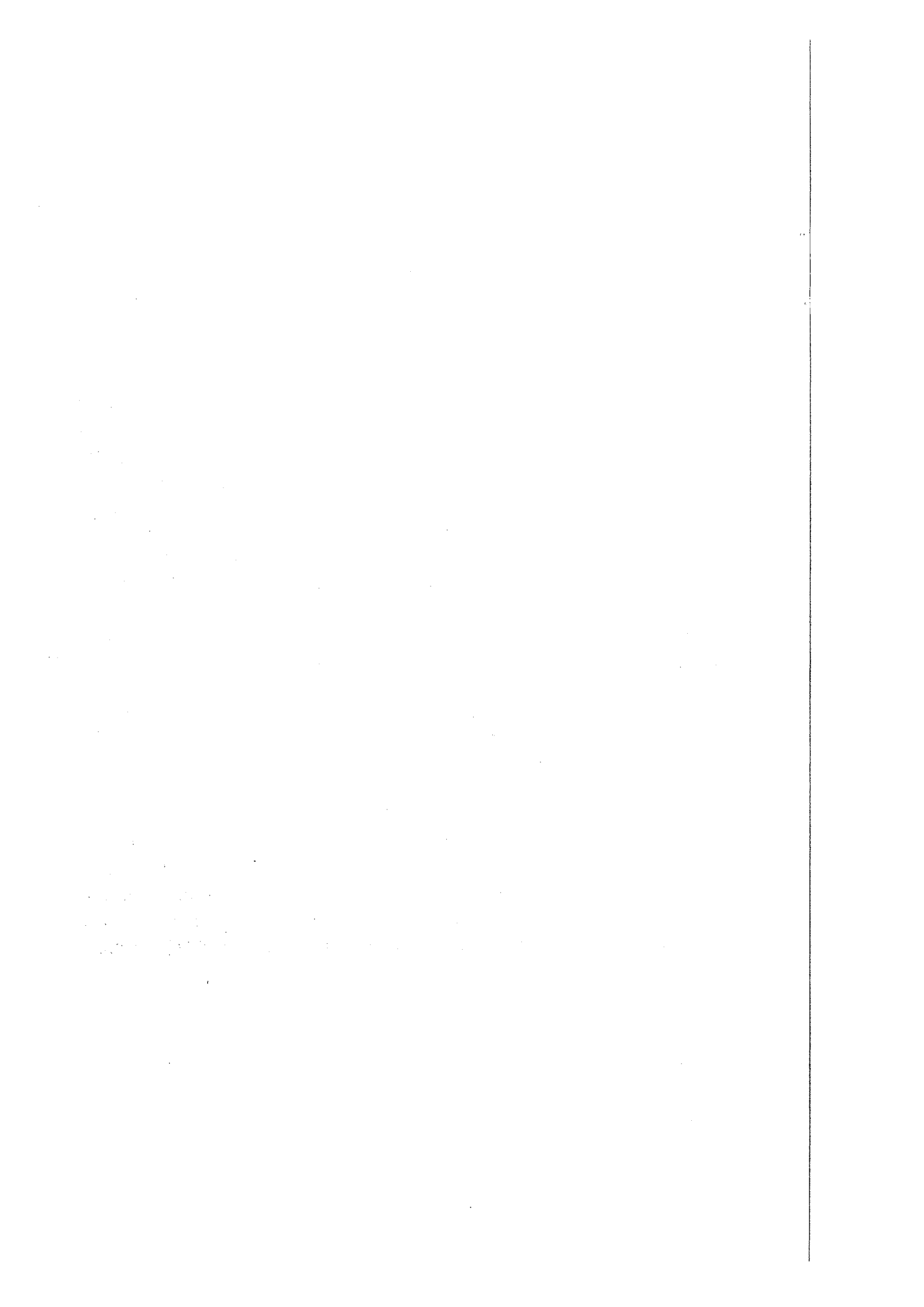
U tom razdoblju tečaj domaće valute deprecirao je, u odnosu na "košaru" sedam najzastupljenijih valuta u platnom prometu Republike Hrvatske s inozemstvom, za 650 posto dok je porast domaćih cijena bio veći od porasta cijena u zemljama tih valuta za 793 posto. U promatranom razdoblju tečaj domaće valute realno je deprecirao za oko 20 posto, odnosno cjenovna konkurentnost je u deset mjeseci 1993. godine bila pogoršana za isti postotak. Usporenijom deprecijacijom domaće valute u odnosu na disparitet domaćih i inozemnih cijena nastojalo se neuspješno

usporiti inflatorna kretanja.

U takvim uvjetima Vlada Republike Hrvatske odlučila se za usvajanje Stabilizacijskog programa, čiji je osnovni cilj smanjivanje inflacije i stvaranje stabilnih uvjeta privređivanja. Jedna od ključnih mjera u sklopu ovog Programa je i prelazak na tržišno utvrđivanje vrijednosti domaće valute, uz istodobnu aktivnu ulogu Narodne banke Hrvatske, koja svojim intervencijama na deviznom tržištu, u okviru utvrđenih ciljeva monetarne politike, djeluje u obrani vrijednosti domaće valute, najprije braneći njenu stabilnost. Prelazak na tržišno utvrđivanje tečaja domaće valute u bankama u uvjetima restriktivne monetarne politike, odnosno smanjene ponude domaće valute, i izrazite devizne likvidnosti bankarskog sustava, uvjetovao je i aprecijaciju, odnosno jačanje tečaja domaće valute. Tržišni mehanizam ponude i tražnje kontrolira Narodna banka Hrvatske kao dio svoje osnovne funkcije. Svojim je intervencijama na deviznom tržištu održavala tečaj na razini od oko 3.800 hrvatskih dinara za jednu njemačku marku. Intervencije Narodne banke Hrvatske, prema tečajevima iz ponuda banaka na intervencijskoj licitaciji od početka studenog do kraja prosinca 1993. godine, iznosile su 210 milijuna njemačkih maraka i spriječile su dodatnu aprecijaciju domaće valute. Naime, daljnja aprecijacija domaće valute negativno bi se odrazila na izvoznu aktivnost našeg gospodarstva.

Nezadovoljstvo izvoznika može se protumačiti činjenicom da je u trenutku usvajanja Stabilizacijskog programa izvršena jednokratna devalvacija hrvatskog dinara od 19,5 posto u odnosu na njemačku marku. Jasnim stavom Vlade da je

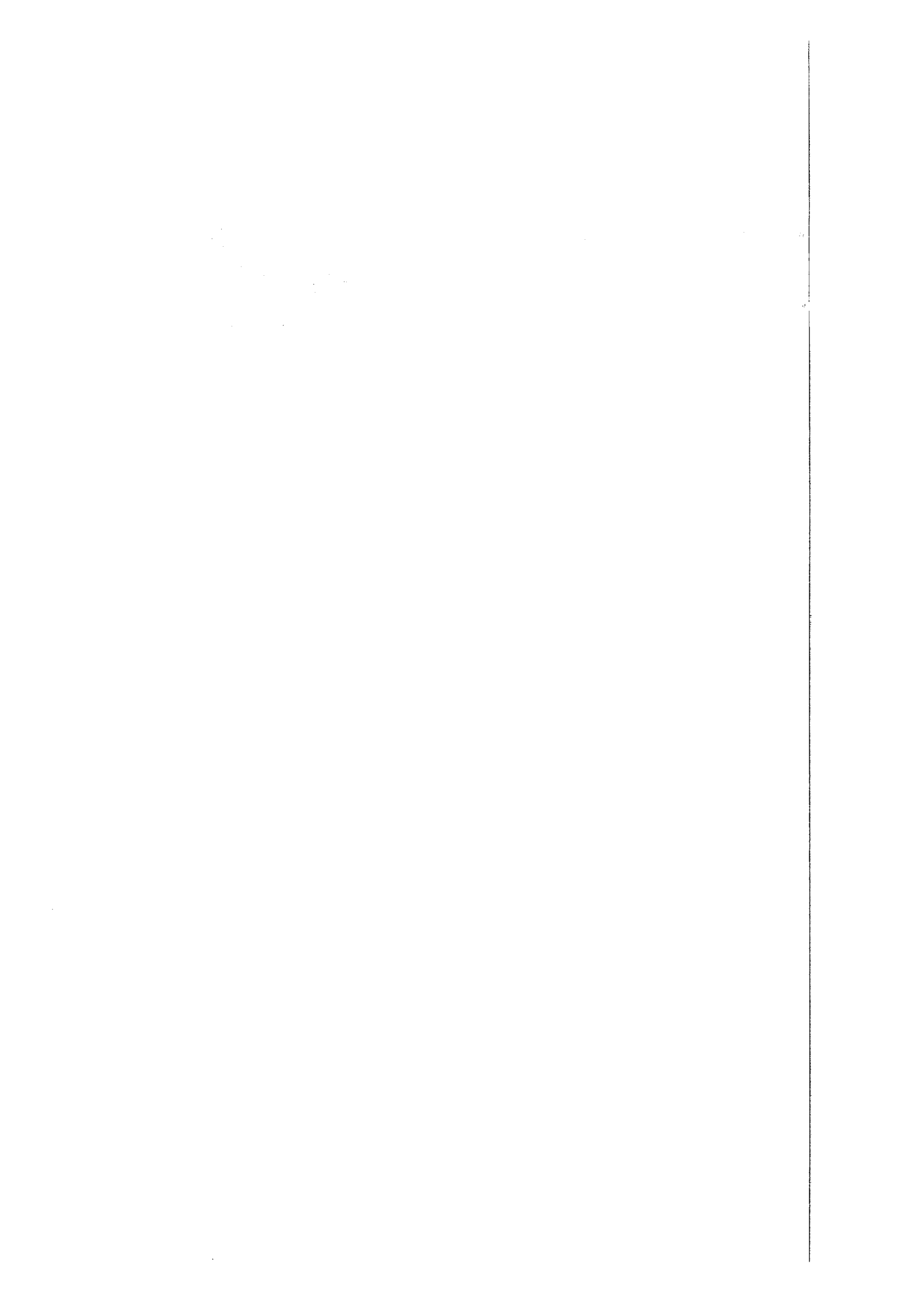
Narodna banka Hrvatske obvezna zadržati pad cijene domaće valute na utvrđenoj razini stvoreno je povjerenje gospodarstva u odlučnost svih nadležnih tijela da odgovore tim zadacima. Tečaj domaće valute, postupno se, iako u kratkom roku, formiranjem na tržištu, vratio upravo na razinu dostignutu prije izvršene devalvacije i može se reći da je tržišnim zakonima i intervencijskom politikom Narodne banke Hrvatske stabiliziran te da sa svoje strane aktivno utječe na stabiliziranje cijena.

5. POSLOVI
S MEĐUNARODNIM
FINANCIJSKIM
INSTITUCIJAMA

5.1. Članstvo u Međunarodnom monetarnom fondu

Hrvatska je postala članica Međunarodnog monetarnog fonda na temelju odluke Izvršnog odbora Fonda o uvjetima učlanjenja od 14. prosinca 1992. godine. Te uvjete Hrvatska je učinkovito i u potpunosti ispunila 15. siječnja 1993. godine. Na temelju tog članstva, Narodna banka Hrvatske određena je za financijskog agenta i za depozitara sredstava Međunarodnog monetarnog fonda u Republici Hrvatskoj.

5.1.1. Uplata kvote

Ukupna kvota Republike Hrvatske u MMF-u iznosi 262 milijuna SDR i predstavlja sukcesijom naslijeđenih 28,49 posto ukupne kvote bivše SFRJ. Temeljem IX. općeg povećanja sredstava Fonda u 1993. godini bilo je potrebno uplatiti dio kvote u konvertibilnoj valuti. Razina deviznih rezervi Republike Hrvatske početkom 1993. godine bila je takva da je Narodna banka Hrvatske povukla od Fonda sredstva rezervne tranše u visini od 20 milijuna SDR i u ožujku 1993. godine izvršila navedenu obvezu u ime države. Dio kvote bilo je potrebno uplatiti u domaćoj valuti. Taj dio kvote država je djelomično pokrila izdavanjem vlastite mjenice, a djelomično uplatom 6,5 milijarda HRD na račune Fonda kod Narodne banke Hrvatske.

5.1.2. Otvaranje i vođenje Računa općih sredstava Fonda kod Narodne banke Hrvatske

U Narodnoj banci Hrvatske vode se tri računa Fonda: dva računa depozita (Račun br.1 i Račun br.2) i Račun vrijednosnih papira. Knjiženja na navedenim računima provode se u skladu s knjigovodstvenim procedurama Fonda i vode se u hrvatskim dinarima. Zbog promjena tečaja hrvatskog dinara prema SDR, stanja na računima Fonda bila su tijekom 1993. godine tri puta revalorizirana, dok se svakomjesečno, stanje na tim računima, međusobnim slanjem izvoda, usklađuje s Fondom. Tečaj SDR prema hrvatskom dinaru iznosio je na kraju prosinca 1993. godine 9.013 HRD.

5.1.3. Podmirivanje preuzetih obveza prema MMF-u

Republika Hrvatska je sukcesijom članstva u Fondu preuzela obveze koje su proizašle iz korištenja sredstava po osnovi stand by aranžmana s Fondom,

zaključenog s bivšom SFRJ. Tijekom 1993. godine Narodna banka Hrvatske izvršila je plaćanja glavnice u iznosu od 17 milijuna SDR i 2 milijuna SDR kamate radi otplate duga po osnovi stand by aranžmana.

Članstvom u Fondu Republika Hrvatska automatski je postala i članicom Odjela specijalnih prava vučenja, gdje joj je otvoren Račun specijalnih prava vučenja (Special Drawing Rights SDR). Sredstva na navedenom računu trebaju se voditi u aktivni bilance centralne banke i čine dio deviznih rezervi Narodne banke Hrvatske.

Preuzimanjem članstva Republike Hrvatske u MMF-u naslijeđena je i obveza koja proizlazi iz Alokacije specijalnih prava vučenja. Na toj se osnovi, Narodna banka Hrvatske izvršila u 1993. godini plaćanja prema Fondu, koja se odnose na troškove neto kumulativne alokacije u iznosu od 2,8 milijuna SDR. Međutim, naslijeđivanjem alokacije preuzeta je isključivo obveza, dok se sa stručnjacima Fonda provode intenzivne konzultacije o tome kako izvršiti potrebnu evidenciju u knjigama Narodne banke Hrvatske, financijskog agenta, odnosno, depozitara države.

Pravno reguliranje uvjeta i načina izmirivanja obveza koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u Fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama, određeno je posebnom Odlukom Vlade Republike Hrvatske o načinu vođenja poslova i izmirivanju obveza koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u MMFu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama.

5.1.4. Suradnja s Međunarodnim monetarnim fondom

Međunarodni monetarni fond redovito, jednom godišnje, sa svakom članicom Fonda obavlja konzultacije prema Članku IV. Statuta Fonda. Ovim konzultacijama utvrđuje se financijska i privredna stabilnost zemlje, koja je jamstvo stabilnosti sustava deviznog tečaja i daljnjeg funkcioniranja međunarodnog monetarnog sustava.

U lipnju 1993. godine, održane su po prvi put konzultacije Fonda o Hrvatskoj. U tijeku konzultacija predstavnici Fonda upoznali su se s ekonomskim sustavom Republike Hrvatske i tekućim makroekonomskim kretanjima. Rezultat konzultacija bilo je Izvješće Fonda o Hrvatskoj, koje je usvojio Odbor izvršnih direktora.

U okviru tehničke pomoći, Republiku Hrvatsku su tijekom 1993. godine posjetile

brojne misije tehničke pomoći s fiskalnog, monetarnog i deviznog područja te područja supervizije banaka i domaćeg platnog prometa.

Uz tehničku podršku Međunarodnog monetarnog fonda, a u okviru preobrazbe cijelog bankarskog i platnog sustava Hrvatske prema svjetskim i europskim standardima, Narodna banka Hrvatske aktivno je sudjelovala u donošenju Zakona o platnom prometu u zemlji. Tim prijelaznim zakonom Narodna banka Hrvatske je, kao centralna banka, djelomično preuzela kontrolu i nadležnost za platni sustav u zemlji, naročito kroz sudjelovanje u radu Upravnog odbora Zavoda za platni promet i SWIFT-a, (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication - svjetska mreža za razmjenu poruka među financijskim organizacijama - sa sjedištem u Belgiji), budući da SWIFT, pored prijenosa poruka međunarodnim plaćanjima, centralnoj banci i klirinškoj kući pruža i posebne usluge domaćem platnom prometu.

5.2. Članstvo u drugim međunarodnim financijskim institucijama i njihovim afilijacijama

Republika Hrvatska je tijekom 1993. godine postala, na osnovi članstva u Međunarodnom monetarnom fondu, a i kao država sljednica bivše SFRJ, članicom najvažnijih međunarodnih financijskih institucija:

1. Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) i njezinih afilijacija Međunarodne financijske korporacije (IFC), Multilateralne agencije za garantiranje investicija (MIGA) i Međunarodnog udruženja za razvoj (IDA),
2. Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i
3. Interameričke banke za razvoj (IDB).

Republika Hrvatska je sukcesijom naslijedila 28,49 posto kapitala bivše SFRJ u Interameričkoj banci za razvoj (IDB), kao i 29,38 posto u Svjetskoj banci (IBRD) i njenim afilijacijama.

Konačnu odluku o dijelu kapitala koji će Hrvatska naslijediti u Europskoj banci za obnovu i razvoj (EBRD), donijet će Odbor Guvernera EBRD po okončanju pregovora o sukcesiji bivše SFRJ.

Na temelju posebnog zakona o prihvaćanju članstva Republike Hrvatske u međunarodne financijske institucije, Narodna banka Hrvatske određena je za fiskalnog agenta i depozitara njihovih sredstava u Republici Hrvatskoj. Narodna banka Hrvatske otvorila je i održava depozitne račune navedenih financijskih institucija (vršeći njihovu revalorizaciju) te je u ime i za račun Republike Hrvatske izvršila uplate dionica koje je Republika Hrvatska bila obvezna upisati.

	- u milijunima USD -					- u milijunima ECU -
	IBRD	IDA	IFC	MIGA	IDB	EBRD
Uplaćeni kapital	13,6	23,5	1,7	0,4	0,9	0,1
Kapital "na poziv"	142,0	-	-	1,6	17,4	0,7

Djelatnosti Narodne banke Hrvatske, depozitara međunarodnih financijskih institucija, bile su tijekom 1993. posebno usmjerene na razvijanje suradnje sa Svjetskom bankom i Europskom bankom za obnovu i razvoj.

Te djelatnosti obavljane su, prije svega, u radu s brojnim misijama Svjetske banke, čije je područje utvrđivanje kvalitete (boniteta) i kontrole poslovanja banaka te sanacija banaka.

U radu s misijom EBRD, koja je radi izrade dokumenta "Strategy for Croatia" (u kojem se analizira tekuća politička i ekonomska situacija i proces tranzicije) posjetila Hrvatsku, predstavnici Narodne banke Hrvatske bili su posebno aktivni. Ovaj dokument je temeljni akt kojim EBRD određuje područje moguće suradnje s članicama.

5.3. Inozemni dug

Tijekom 1993. godine bili su uspostavljeni prvi kontakti i pripremani multilateralni pregovori s grupama najvećih inozemnih vjerovnika: s inozemnim komercijalnim bankama (članicama Londonskog kluba) i s državama - kreditorima (članicama

Pariškog kluba) o zajedničkom utvrđivanju hrvatskog eksternog duga i njegovom reprogramiranju odnosno refinanciranju.

Utvrđivanje odnosa s najvećim inozemnim vjerovnicima pretpostavlja prije svega a) zaključivanje sporazuma o dijelu duga koji su zaključili dužnici iz Hrvatske, b) određivanje i preuzimanje dijela duga koji je zaključila bivša SFRJ i c) dogovor o rješavanju dospjelih nepodmirenih obveza.

U pregovorima Narodne banke Hrvatske, nadležnih ministarstava i Privredne banke d.d. Zagreb (koja je određena za agenta Republike Hrvatske) s Međunarodnim koordinacijskim komitetom (MKK) vjerovnika, koji predstavlja inozemne komercijalne banke, bila su predočena naša načela prema kojima bi se rekonstruirao Novi financijski sporazum (NFS) i Sporazum o trgovačkoj olakšici, što su bili zaključeni 1988. godine: 1) ukidanje klauzule o solidarnoj odgovornosti s dužnicima s područja bivše SFRJ, 2) preuzimanje dijela neraspoređenog duga bivše SFRJ, 3) dogovor o plaćanju dospjele nepodmirene kamate putem potpisivanje novog sporazuma uz kapitalizaciju, 4) zaključivanje sporazuma o hrvatskom dijelu duga, 5) oslobađanje obveze plaćanja po zaključnicama vlasnika iz bivših Republika Srbije i Crne Gore te 6) reprogramiranje ugovorenih otplata i duga.

Međunarodni koordinacijski komitet (MKK) prihvatio je prijedlog o ukidanju klauzule o solidarnoj odgovornosti (1) i prijedlog o zaključivanju sporazuma o hrvatskom dijelu duga (4), no dogovor o visini vanjskog duga Republike Hrvatske prema inozemnim komercijalnim bankama zasada nije postignut.

U pregovorima sa Sekretarijatom zemalja članica Pariškog kluba, koji su započeli još u srpnju 1992. godine, također je predloženo ukidanje klauzule o solidarnoj odgovornosti (1), zaključivanje sporazuma o hrvatskom dijelu duga (4) i dogovor o reprogramiranju (6).

Sekretarijat zemalja članica Pariškog kluba prihvatio je te prijedloge uz uvjet da pregovori o reprogramiranju započnu nakon potpisivanja stand by aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom i nakon preuzimanja dijela neraspoređenog duga bivše SFRJ (2).

Na utvrđivanju visine hrvatskog duga radilo se tijekom cijele 1993. godine. Razlike koje su ostale neznatne su. Samo razlika, koja postoji u odnosima s Exim - bankom,

nešto je veća i proizlazi iz različitog pristupa solidarnoj odgovornosti. Naime, otplatu duga za NE Krško jamčile su solidarno Ljubljanska banka, Ljubljana i Privredna banka d.d. Zagreb. Istodobno te su banke potpisale međusobni sporazum prema kojem svaka banka otplaćuje polovicu duga. Shodno tome, dug se svake zemlje, po toj osnovi, iskazuje u visini od 50 posto iznosa duga za NE Krško. Exim - banka, pak, smatra da, neovisno o međusobnom sporazumu, Slovenija i Hrvatska moraju visinu duga, na temelju solidarne odgovornosti, iskazivati u 100 - postotnom iznosu.

U svezi s podjelom neidentificiranog duga još nije postignut sporazum. Prijedlog Pariškog kluba bio je prihvaćanje mjerila primijenjenog pri podjeli prava i obveza u Međunarodnom monetarnom fondu.

5.4. Poslovi s inozemnim bankama

5.4.1. Korespondentski odnosi

Narodna Banka Hrvatske je započela poslovne odnose s inozemstvom tijekom 1992. godine, a najveći dio korespondentskih odnosa s inozemnim bankama uspostavljen je upravo tijekom 1993. godine. Tako su uspostavljeni korespondentski odnosi s prvoklasnim poslovnim bankama, centralnim bankama i međunarodnim financijskim institucijama u Austriji, Njemačkoj, Italiji, Mađarskoj, Švedskoj, Švicarskoj, Velikoj Britaniji, SAD i Turskoj. Narodna Banka Hrvatske je, također, otvorila deset tekućih računa u raznim valutama (USD, DEM, CHF, ATS I SDR) kod nekih od tih banaka.

Poboljšanjem političke i ekonomske situacije u Hrvatskoj, naročito nakon uvođenja Stabilizacijskog programa krajem 1993. godine, raslo je zanimanje inozemnih banaka za suradnju s hrvatskim bankama, pa tako i s Narodnom bankom Hrvatske. Tijekom 1993. godine Narodnu banku Hrvatske posjetili su predstavnici najvećih svjetskih banaka iz Austrije, Njemačke, Švicarske, SAD, Italije, Francuske, Švedske i Turske. Tom prigodom dogovoreni su i određeni aranžmani za Narodnu banku Hrvatske (rukovanje deviznim rezervama, stručna obuka djelatnika i dr.). Navedene posjete pridonijele su djelotvornijem uključivanju hrvatskog bankarstva u svjetske bankarske tijekove.

5.4.2. Swift i platni promet s inozemstvom

Narodna banka Hrvatske aktivno se uključila u svjetsku mrežu za razmjenu poruka između financijskih organizacija - SWIFT, početkom rujna 1993. godine. Time se i hrvatska centralna banka pridružila ostalim hrvatskim poslovnim bankama (ukupno 24 banke) - članicama SWIFT - mreže, koje na taj način brže, jeftinije i sigurnije komuniciraju sa svijetom (više od 3000 banaka u 101 zemlji).

Kako se Hrvatska krajem 1993. godine među 101 zemljom našla na 56. mjestu po broju poslanih, a na 52. mjestu po broju primljenih poruka, jasno je da najveći dio platnog prometa s inozemstvom teče putem SWIFT-a.

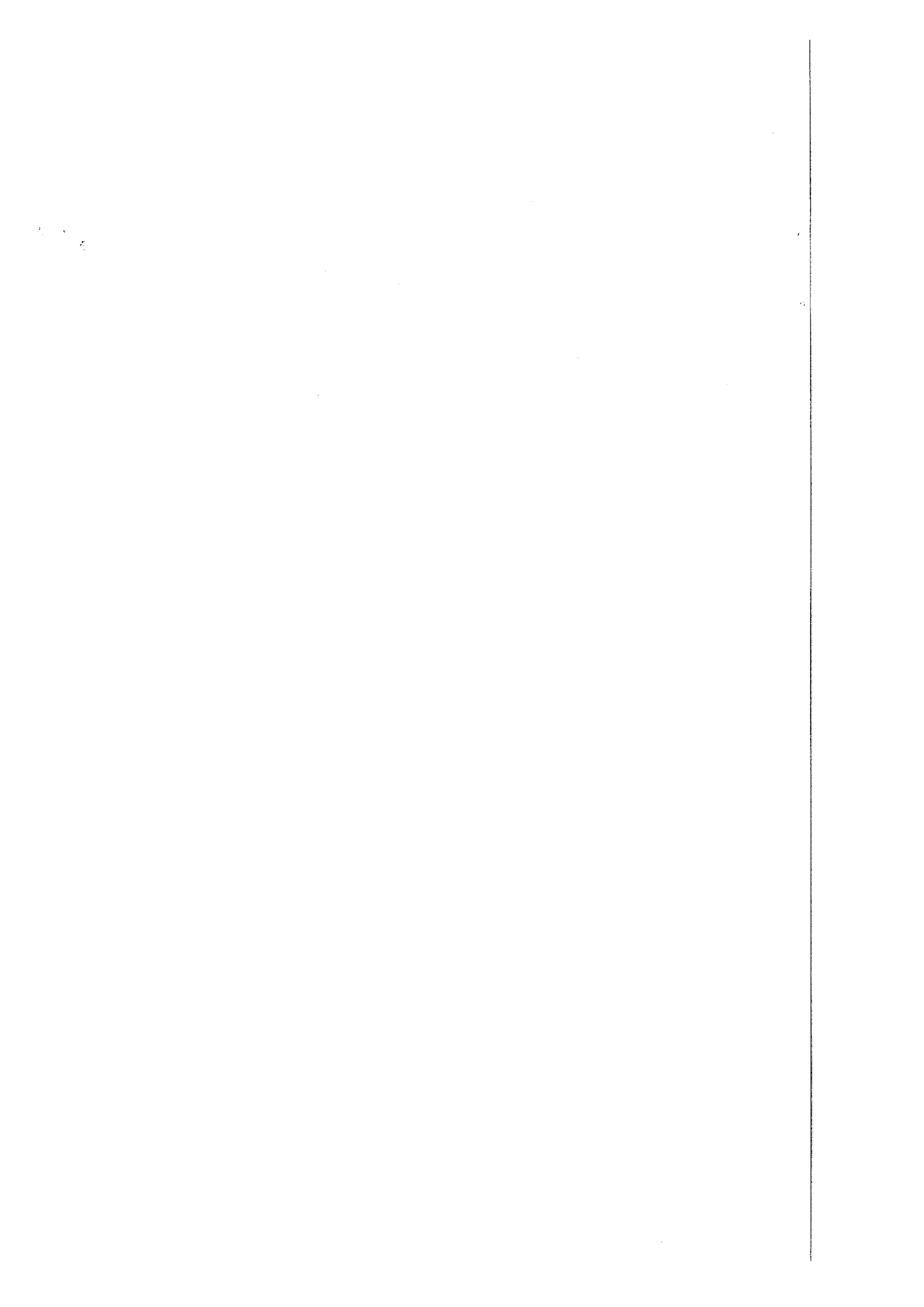
Potrebno je napomenuti aktivno sudjelovanje Narodne banke Hrvatske u radu hrvatske SWIFT - grupe te dobre kontakte s predstavnicima SWIFT-a u Belgiji, koji su redovito posjećivali Hrvatsku tijekom 1993. godine bez obzira na ratne opasnosti. Ta aktivnost se posebno odnosila na sugestije SWIFT - u da u Hrvatskoj izgradi priključnu točku SAP (SWIFT Access Point - veliki kompjutor) budući da su se, nakon raspada bivše SFRJ, sve banke u Hrvatskoj za uključivanje u SWIFT - mrežu koristile redovnom telefonskom linijom prema Beču. SWIFT je konačno pristupio izradi projekta SAP u Hrvatskoj, te će time hrvatske banke značajno smanjiti dosadašnje visoke telefonske troškove za međunarodni promet. Po mišljenju hrvatskih banaka smještaj takve priključne točke trebao bi biti u zgradi HPT-a u Zagrebu.

Narodna banka Hrvatske je tijekom 1993. godine počela obavljati sva platno-prometna poslovanja s inozemstvom za vlastite potrebe i potrebe Republike Hrvatske (Ministarstvo financija i dr.). Tako su otvorene potvrđene dokumentarne vjerodajnice (za troškove tiskanja hrvatske kune i kovanica), poslano je više komercijalnih doznaka u inozemstvo (za troškove SWIFT-a, REUTERS-a, nabavku osnovnih sredstava, trezorskog vozila i uime plaćanja za međunarodne financijske organizacije). Inače, najveći broj poslovanja čine bankarski prijenosi u svrhu raspolaganja deviznim rezervama.

6. BANKOVNI SUSTAV
U HRVATSKOJ,
BONITETNA KONTROLA
BANAKA I PROBLEMI
FINANCIJSKOG
POLOŽAJA BANAKA

6.1. Uvod

Bonitetna kontrola Narodne banke Hrvatske prikuplja, analizira, nadgleda i poduzima mjere prema bankama na osnovi podataka o financijskoj stabilnosti i solventnosti poslovanja banaka. Izvor tih podataka su izvješća koje banke i štedionice dostavljaju Narodnoj banci Hrvatske tromjesečno i konačno izvješće s podacima revidiranim prema godišnjem obračunu.

Bankovni sustav Republike Hrvatske u 1993. godini činilo je 45 banaka. One su izradile i dostavile godišnje obračune i ostale propisane obračune za 1993. godinu. Hrvatska kreditna banka za obnovu nije uključena u te banke budući da se radi o razvojnoj banci, koja je i osnovana prema posebnom zakonu.

U odnosu na prethodnu 1992. godinu broj banaka se povećao za tri banke. Međutim, u strukturi hrvatskog bankarstva nisu se još dogodile značajnije promjene, što znači da i dalje postoji veliki broj malih banaka univerzalnog tipa, a da četiri velike banke i dalje čine 2/3 ukupne bilančne sume svih banaka.

U okviru ovog poglavlja prikazani su podaci i analiza:

- jamstvenog kapitala,
- aktive i rizične aktive, te iznosa loše aktive (potencijalnih gubitaka) i odnosa potencijalnih gubitaka i jamstvenog kapitala;
- adekvatnosti kapitala;
- ukupnog iznosa svih kredita i drugih potraživanja te preuzetih obveza prema jednom korisniku kredita;
- svote osnivačkih ulaganja u druga trgovačka društva (druge banke i štedionice, dionička društva i društva s ograničenom odgovornošću) i druge subjekte;
- svote i koeficijenta ulaganja u vlastitu materijalnu i nematerijalnu imovinu banaka i
- financijskog položaja i sanacije banaka.

Valja napomenuti da ovlaštene revizorske tvrtke još nisu revidirale podatke kojima smo se služili u ovim analizama i da nadležni organi upravljanja još nisu bili usvojili

godišnje obračune banaka. Konačnu kontrolu financijske stabilnosti i poslovanja banaka Direkcija kontrole i boniteta banaka provest će po usvajanju godišnjih obračuna, koje su prethodno revidirali ovlašteni revizori. Tek tada će banke dostaviti propisane bonitetne obrasce i podatke po godišnjem obračunu i izvještaj o obavljenoj reviziji, najkasnije do kraja lipnja 1994. godine.

6.2. Jamstveni kapital

Banke u Republici Hrvatskoj prvi put su za 1993. godinu utvrđivale jamstveni kapital kao novu kategoriju koja je propisana Zakonom o bankama i štedionicama.

31. prosinca 1993. godine stanje jamstvenog kapitala banaka na razini hrvatskog bankovnog sustava iznosilo je 1.863 milijuna DEM ili 7.084 milijarda HRD.

Jamstveni kapital čine dvije vrste kapitala:

- temeljni kapital koji iznosi 1.916 milijuna DEM i
- dopunski kapital u svoti od 63 milijuna DEM.

Ova dva kapitala ukupno čine najveći mogući iznos jamstvenog kapitala (1.979 milijuna DEM). Međutim, sukladno Odluci o utvrđivanju pojedinih oblika kapitala banaka i štedionica, najveći mogući iznos jamstvenog kapitala umanjuje se za:

- izravna i neizravna ulaganja u banke i štedionice (108 milijuna DEM),
- iznos kredita odobrenih suprotno odredbama članaka 22. i 23. Zakona o bankama i štedionicama (7 milijuna DEM) i
- iznos kredita odobrenih u skladu s člancima 22. i 23. Zakona o bankama, no pod uvjetima koji su povoljniji od uobičajenih uvjeta na tržištu (1 milijun DEM).

Najveći mogući iznos jamstvenog kapitala (1.979 milijuna DEM), korigiran za navedene svote (116 milijuna DEM), daje iznos jamstvenog kapitala od 1.863 milijuna DEM, koji je za 53 milijuna DEM manji od temeljnog kapitala koji iznosi 1.916 milijuna DEM.

Ulaganja banaka u druge banke i štedionice u iznosu od 108 milijuna DEM, odnose

se na uloge ukupno 18 banaka od čega se na jednu banku odnosi 71 milijun DEM ili 66 posto.

Jamstveni kapital manji od 5 milijuna DEM utvrđen je kod 12 banaka iako je Zakonom o bankama i štedionicama propisano da minimalni osnivački kapital banke mora biti na razini od 5 milijuna DEM dinarske protuvrijednosti.

Ukoliko i prema revidiranim konačnim podacima o financijskoj stabilnosti i solventnosti poslovanja banaka rezultati ostanu isti moguća je pojačana aktivnost banaka na dokapitalizaciji tijekom 1994. godine, jer npr. čak 21 banka od 45 banaka u Republici Hrvatskoj, s 31. prosincem 1993. godine, ima jamstveni kapital manji od 15 milijuna DEM dinarske protuvrijednosti, što isključuje mogućnost zadržavanja ovlasti za obavljanje platnog prometa s inozemstvom i za kreditne poslove s inozemstvom.

6.3. Kvaliteta aktive banaka

Kvaliteta aktive banaka odgovara ocjeni kreditnog rizika plasiranih sredstava banaka. Rizik je sastavni dio bankarstva i da bi se njime moglo upravljati i planirati ga prijeko je potrebno redovito utvrđivati izloženost banke kreditnom riziku, odnosno riziku nemogućnosti naplate plasiranih sredstava, tj. gubitku. U tu svrhu potrebno je osigurati sredstva za ispravak vrijednosti po osnovi plasmana (u koje su uračunate kamate i naknade), koji bi mogli ostati nenaplaćeni, a na temelju prethodno utvrđenih mjerila za snimanje i kvantificiranje tog rizika.

Prvi put su za 1993. godinu, propisana mjerila za prepoznavanje i kvantificiranje kreditnog rizika, koji čine sustav organiziranih i logično povezanih mjerila i pokazatelja, preko kojeg utvrđujemo stabilnost, sigurnost i profitabilnost poslovanja neke banke.

U nastavku iznosimo osnovne kategorije i podatke o veličini aktive, rizičnoj aktivi, utvrđenim potencijalnim gubicima te odnosu potencijalnih gubitaka i jamstvenog kapitala.

KVALITETA AKTIVE BANAKA

- u milijunima DEM -

		A K T I V A	
	Ukupno	Dobra	Loša
I UKUPNO PLASMANI BANAKA	12 175	10 546	1 626
II AKTIVA KOJA SE NE RASPOREĐUJE	1 757	-	-
III UKUPNO AKTIVA (I +II)	13 932	10 546	1 626
IV IZVANBILANČNA AKTIVA	3 172	2 425	746
V UKUPNA AKTIVA I IZVANBILANČANA AKTIVA (III+V)	3 58	12 971	2 372
VI RIZIČNA AKTIVA I IZVANBIL. AKTIVA ⁴ (V - II)	15 347	12 971	2 372
VII POTENCIJALNI GUBICI	1 195	-	1 195
VIII JAMSTVENI KAPITAL	1 863	-	-
IX ODNOS POTENCIJALNIH GUBITAKA I JAMSTVENOG KAPITALA (VII : VIII)	64,2%	-	-

Važno je napomenuti da su svi identificirani potencijalni gubici nadoknađeni na teret prihoda banke ili na teret posebne rezerve za konačni otpis ovih potraživanja, odnosno na teret temeljnog kapitala banke. To znači da će banke, koje nisu imale dovoljno prihoda za nadoknadu potencijalnih gubitaka za koje je stvorena posebna rezerva, nakon konačnog usvajanja temeljnih financijskih izvješća za 1993. godinu od strane nadležnih organa upravljanja, taj gubitak pokriti na teret vlastitog kapitala (sredstva rezervi i osnivački kapital), te će se tako smanjiti temeljni kapital banaka.

Ukupna aktiva banaka čini bilančnu sumu hrvatskog bankarstva, koja je korigirana

⁴ U ovaj zbroj uključena je i aktiva koja se ne raspoređuje (novčana sredstva, plasmani kod Narodne banke Hrvatske i fiksna imovina) u iznosu 1.757 milijuna DEM. Po svojoj prirodi ta aktiva je nerizična i može se razvrstati u dobru aktivu, međutim, kako se radi o imobiliziranoj aktivni to je za potrebe ovog izvješća ona posebno prikazana.

(umanjena) za plasmane banaka koji su obavljani "u ime i za račun drugih pravnih i fizičkih osoba", jer u tim poslovima banka ne snosi rizik, a ovi plasmani su prema važećim shemama bilance uključeni u bilančnu sumu.

Udjel loše aktive u ukupnoj aktivi po kojoj banka snosi rizik (pozicija VI) iznosi 15,5 posto.

Ponderiranjem ukupne loše aktive banaka prema stupnjevima rizika (25 posto za plasmane uvrštene u rizičnu skupinu B, 50 posto za skupinu C, 75 posto za skupinu D i 100 posto za plasmane razvrstane u rizičnu skupinu E), ukupni potencijalni gubici hrvatskog bankarstva iznose 1.195 milijuna DEM ili 64 posto od jamstvenog kapitala.

6.4. Adekvatnost kapitala

Ukupna aktiva i izvanbilančna aktiva banaka iznose 17.104 milijuna DEM. Ukupna ponderirana rizična aktiva za izračunavanje adekvatnosti kapitala koji je prema stupnjevima rizika ponderirana propisanim koeficijentima, iznosi 10.389 milijuna DEM. Ponderirana rizična aktiva u odnosu na ukupnu aktivu i izvanbilančnu aktivu iznosi 61 posto. Razlozi za tako veliko smanjenje ponderirane rizične aktive u odnosu na ukupnu aktivu i izvanbilančnu aktivu su:

- visok udjel javnog duga formiranog prema Zakonu o pretvaranju deviznih depozita građana, u javni dug Republike Hrvatske i potraživanja za primljene obveznice države izdane za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj, koji nose koeficijent rizičnosti "0" te značajan dio aktive, posebno kod četiri velike banke, čine potraživanja banaka od Republike,
- plasmani pokriveni hipotekom ili depozitom ponderiraju se s koeficijentom 50 posto, što dodatno umanjuje ponderiranu rizičnu aktivu,
- plasmani javnim poduzećima, koji su posebno veliki kod četiri najveće banke, nose koeficijent 75 posto, a
- s druge strane plasmani u velike i najveće kredite, koji nose koeficijent 200 posto i plasmani dioničarima, upravi banke i prokuristima koji nose

koeficijent 300 posto, prema podacima banaka, čine male iznose, pa po toj osnovi nije došlo do povećanja ponderirane rizične aktive.

Gotovo 40 posto ukupne aktive banaka čine potraživanja banaka od Republike Hrvatske. Zapravo se radi o imobiliziranoj aktivi koju se servisira u dugom razdoblju od 10 do 20 godina.

Rezultat ovakvog stanja u aktivi banaka je adekvatnost kapitala ukupnog bankovnog sustava na razini od 18 posto, odnosno 10 postotnih poena ili 1,3 puta viša adekvatnost kapitala od minimalno propisane. Pri tome, samo dvije banke ne ispunjavaju propisanu adekvatnost kapitala od 8 posto. Adekvatnost kapitala banaka za 1992. godinu iznosila je 14,7 posto. Međutim, metodologija izračuna adekvatnosti kapitala za 1993. godinu promijenjena je, pa te dvije veličine nisu usporedive.

6.5. Osnivačka ulaganja u banke, trgovačka društva i druge subjekte

Ova ulaganja prema Zakonu o bankama i štedionicama mogu iznositi najviše do 70 posto vrijednosti jamstvenog kapitala. Prosječno, na razini ukupnog bankovnog sustava, ova ulaganja iznose 14,6 posto. Samo jedna banka, prema prispjelim podacima, ima iskazana ulaganja u većem postotku od propisanog. Razlog ovako niskom iznosu ovih ulaganja je činjenica da su banke bile dužne i po ovim ulaganjima utvrđivati rizik u istom postotku, kao i po ostalim plasmanima. Na taj način se iznos ovih ulaganja smanjio za izvršene ispravke vrijednosti.

6.6. Ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu

Prosječno, na razini bankovnog sustava, ulaganja banaka u vlastitu materijalnu i nematerijalnu imovinu iznose 26 posto u odnosu na jamstveni kapital. Međutim, kod 18 banaka su ta ulaganja veća od 30 posto vrijednosti jamstvenog kapitala, što bi prema Zakonu o bankama i štedionicama mogao biti najveći iznos ovih ulaganja. Te vrijednosti su zabilježene kod manjih banaka i banaka koje su osnovane u protekle tri godine, jer su ulagale u poslovni prostor i opremu da bi osigurale

minimalne uvjete za rad.

6.7. Financijsko poslovanje banaka

Prema prethodnim, nerevidiranim podacima banaka iz računa dobiti i gubitka dvije banke ostvarile su gubitak u svom poslovanju u ukupnom iznosu od 371 milijun DEM. Ovi gubici rezultat su gubitaka po lošoj aktivni. Naime, prvi put su za 1993. godinu banke bile obvezne procijeniti gubitke po osnovi aktive i te gubitke nadoknaditi na teret prihoda. Kako prihodi nisu bili dostatni za pokriće ovih rashoda, ove banke su poslovnu godinu završile u gubitku. Obje ove banke predviđene su i za sanaciju. Druge dvije banke koje su, također, predviđene za sanaciju nisu iskazale gubitke. Jedna je, prema prethodnim nerevidiranim podacima, iskazala pozitivnu nulu dok je druga iskazala dobit u iznosu od 1,8 milijuna DEM. Međutim, ta dobit je proizašla s naslova pozitivnog neto-monetarnog položaja (pozitivna razlika između revalorizacije materijalne i nematerijalne imovine i trajnog kapitala). Prije uključivanja prihoda s naslova neto - monetarnog položaja, ova banka ima gubitak po osnovi redovitog poslovanja u iznosu od 42 milijuna DEM.

Prihodi banaka: - u milijunima DEM -

- prihodi po osnovi kamata	2 218,5
- prihodi po osnovi tečajnih razlika	10 136,7
- prihodi od naknada	183,1
- ostali prihodi	10,5

Rashodi banaka:

- rashodi po osnovi kamata	1 275,1
- rashodi po osnovi tečajnih razlika	9 735,9
- rashodi po osnovi ispravka vrijednosti sumnjivih i spornih potraživanja i nenaplativih potraživanja	515,2
- materijalni rashodi i amortizacija	96,9
- osobna primanja	75,5

Valja naglasiti da podaci iz računa dobiti i gubitka nisu kod svih banaka iskazani na istovjetan način, jer sve banke nisu na isti način knjižile revalorizaciju obveznica države za restrukturiranje gospodarstva Republike Hrvatske, a ta mogućnost im je dana u napucima Ministarstva financija.

6.8. Sanacija banaka

Praćenjem podataka koje su banke iskazale u godišnjim i periodičnim izvješćima Narodnoj banci Hrvatske, utvrđeno je da kod Splitske banke d.d. Split, Slavonske banke d.d. Osijek, Riječke banke d.d. Rijeka i Istarske banke d.d. Pula (u daljnjem tekstu Banke) plasmani, ostali dijelovi aktive i preuzete obveze koje se evidentiraju izvanbilančno sadrže potencijalne gubitke u iznosu koji je viši od 50 posto vrijednosti sredstava osnivačkog fonda i rezervi (kapitala).

Dijagnosticiranje udjela "kontaminiranih" kredita u aktivi banaka i utvrđivanje iznosa potencijalnih gubitaka, koji proistječu iz rizičnih plasmana, te adekvatnost kapitaliziranosti banaka, obavile su revizorske tvrtke prema uputama i uz nadzor Direkcije za kontrolu i bonitet banaka.

Dijagnostičkim ispitivanjem poslovanja banaka obavljenom prema stanju na dan 30. rujna 1993. godine utvrđeno je da su četiri navedene "regionalne" banke ispunile uvjete za ocjenu opravdanosti sanacije banaka iz članka 3. Zakona o sanaciji i restrukturiranju banaka ili, bolje rečeno, da s procesom sanacije ovih banaka treba, u skladu s mogućnostima, započeti što prije.

Na temelju Izvještaja o dijagnostičkom ispitivanju bilance banaka na dan 30. rujna 1993. godine i računa dobiti i gubitka banaka za razdoblje od 1. siječnja do 30. rujna 1993. godine Direkcija za kontrolu i bonitet banaka procijenila je mogućnosti sanacije odnosno restrukturiranja banaka i sukladno Zakonu o sanaciji i restrukturiranju banaka dostavila je Vladi Republike Hrvatske elaborat s prijedlogom mjera.

7. POSLOVANJE DIREKCIJE
TREZORA U 1993. GODINI

---

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is crucial for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent and reliable data collection processes to support informed decision-making.

3. The third part of the document focuses on the role of technology in data management and analysis. It discusses how modern software solutions can streamline data collection, storage, and reporting, thereby improving efficiency and accuracy.

4. The fourth part of the document addresses the challenges associated with data management, such as data quality, security, and privacy. It provides strategies to mitigate these risks and ensure that data is handled responsibly and in compliance with relevant regulations.

5. The fifth part of the document concludes by summarizing the key findings and recommendations. It stresses the importance of ongoing monitoring and evaluation to ensure that data management practices remain effective and aligned with the organization's goals.

6. The sixth part of the document provides a detailed overview of the data management framework, including the roles and responsibilities of various stakeholders involved in the process.

7. The seventh part of the document discusses the integration of data management with other organizational systems and processes, ensuring a cohesive and integrated approach to data handling.

8. The eighth part of the document explores the future trends in data management, such as the use of artificial intelligence and machine learning to enhance data analysis capabilities.

9. The ninth part of the document provides a comprehensive list of resources and references used in the research and development of the document.

10. The tenth part of the document offers a final summary and a call to action, encouraging the organization to adopt the recommended data management practices to achieve its strategic objectives.

11. The eleventh part of the document discusses the impact of data management on organizational performance and the role of leadership in driving data-driven decision-making.

12. The twelfth part of the document provides a detailed analysis of the data management process, including the identification of key data points and the development of data-driven insights.

13. The thirteenth part of the document concludes with a final summary and a call to action, emphasizing the importance of data management in achieving long-term success and growth.

14. The fourteenth part of the document provides a detailed overview of the data management framework, including the roles and responsibilities of various stakeholders involved in the process.

Na temelju Zakona o Narodnoj banci Hrvatske Direkcija trezora, kao organizacijski dio centralne banke, sudjeluje u pripremama za tiskanje i izdavanje novčane jedinice Republike Hrvatske, zaprimanju tiskanih novčanica od proizvođača te opskrbljuje novčanicama sudionike gotovinskog platnog prometa na teritoriju Republike Hrvatske.

Direkcija trezora opskrbljuje podružnice ZAP-a gotovinom u okviru maksimuma gotovine što ga je Narodna banka Hrvatske utvrdila za svaku pojedinačnu podružnicu;

- zamjenjuje novčanice koje su postale neprikladne za daljnji optjecaj, te organizira i obavlja poništavanje novčanica povučenih iz optjecaja;
- od nositelja gotovinskog prometa zaprima sumnjive primjerke novčanica, obavlja vještačenje pri otkrivanju krivotvorina, te izvješćuje sudionike platnog prometa o pojavi krivotvorenih novčanica. U tu svrhu izdaje posebne okružnice, vodi posebne evidencije o vrsti krivotvorina te usko surađuje s Ministarstvom unutarnjih poslova na suzbijanju krivotvorenja novčanica i
- ugovorno, za Ministarstvo financija Republike Hrvatske, u depoe podružnica Zavoda a platni promet raspodjeljuje upravne biljege i mjenice Republike Hrvatske za prodaju u maloprodajnoj mreži na teritoriju Republike Hrvatske.

Direkcija trezora obavlja i poslove ostava u kojima se nalazi prigodni kovani novac, obveznice te druge vrijednosti.

Nastavak donosi Pregled kretanja gotovine u hrvatskim dinarima u Narodnoj banci Hrvatske tijekom 1993. godine:

PREGLED
kretanja gotovine u Narodnoj banci Hrvatske u 1993. godini

- u milijunima HRD -

	Iznos
Stanje 1. siječnja 1993.	15 235
Primljeno od proizvođača	2 714 000
Primljeno od ZAP kao suvišak gotovine	8 656
Ukupno:	2 737 891
Poslane dotacije gotovine podružnicama ZAP	2 037 295
Izdvojeno za numizmatiku	8 000
Stanje 31. prosinca 1993.	692 596

PREGLED
primljenih novčanica HRD od proizvođača gotovine
u 1993. godini

Apoen	Komad	Vrijednost u milijardama HRD	Struktura u posto
100 000	12 800 000	1 280	47,2
50 000	22 000 000	1 100	40,5
10 000	20 000 000	200	7,4
5 000	26 800 000	134	4,9
UKUPNO:	81 600 000	2 714	100,0

Nastavak donosi ukupni pregled stanja gotovine na zalihi i u optjecaju tijekom 1993. godine.

STANJE
Gotovine u HRD po mjesecima u 1993. godini

- u milijunima HRD -

	Stanje gotovine u trezorima i blagajnama kod				Gotovina u optjecaju	Ukupno
	NBH	ZAP	HPT	BANAKA		
01. siječnja	15 236	39 957	2 558	4 378	130 848	192 969
31. siječnja	89 737	39 853	22 044	5 624	119 711	276 969
28. veljače	124 149	49 096	18 086	5 181	130 457	326 969
31. ožujka	88 106	53 239	22 572	11 052	152 000	326 969
30. travnja	32 896	75 503	15 475	7 593	195 502	326 969
31. svibnja	47 357	126 060	17 300	11 863	249 889	452 469
30. lipnja	427 369	354 886	21 125	15 392	305 197	1 123 969
31. srpnja	764 794	361 543	42 746	18 776	436 110	1 623 969
31. kolovoza	560 212	453 192	36 951	36 461	538 974	1 623 969
30. rujna	479 179	466 763	55 758	32 479	589 790	1 623 969
31. listopada	196 073	390 252	71 064	41 105	925 475	1 623 969
30. studenoga	97 586	635 732	43 875	52 504	1 114 272	1 943 969
31. prosinca	692 597	718 076	69 075	52 227	1 366 994	2 898 969

U prvom polugodištu 1993. godine izdano je 471 milijardu HRD ili 23,1 posto gotovine, a u drugom je polugodištu izdano 1.566 milijarda HRD ili 76,9 posto gotovine. Najznačajnija mjesečna isplata gotovine bila je u studenom kada je izdano čak 20 posto gotovine izdane u 1993. godini. Pored određenih poteškoća u opskrbljivanju gotovinom tijekom 1993. godine nije došlo do pomanjkanja gotovog novca te je uz virmaniranje gotovine (210 naloga) udovoljeno svim zahtjevima.

Tijekom 1993. godine Direkcija trezora je na temelju Odluke o zamjeni pohabanih i oštećenih novčanica preuzela od Podružnica ZAP-a određene količine novčanica neprikladnih za daljnji optjecaj.

PREGLED
novčanica HRD povučenih iz optjecaja u 1993. godini

- HRD -

Vrsta	Komadi	Iznos
Pohabane novčanice	4 483 600	134 426 000
Oštećene novčanice	203 208	157 000 725
Makulturne novčanice	4	210 000
UKUPNO:	4 686 812	291 636 725

Novčanice povučene iz optjecaja, čine apoeni od 1, 5 i 10 HRD koji su tiskani na lošijoj kvaliteti papira, pa su se prilikom uporabe istrošile. Tijekom 1993. godine nisu poništene povučene novčanice.

Narodna banka Hrvatske, sklopivši s Ministarstvom financija Republike Hrvatske Ugovor o distribuciji upravnih biljega i mjeničnih blanketa Podružnicama ZAP-a te o praćenju i kontroli prodaje navedenih vrijednosnica, ostvaruje proviziju od 1 posto na ukupno prodani iznos vrijednosnica.

U nastavku se daje pregled kretanja vrijednosnica i ostvarene provizije u 1993. godini po mjesecima:

PREGLED
kretanja upravnih biljega u 1993. godini

- u tisućama HRD -

	Upravni biljezi		Provizija NBH od 1 posto
	Izdani	Prodani	
siječanj	172 500	108 334	1 083
veljača	57 500	129 808	1 298
ožujak	75 000	151 509	1 515
travanj	112 500	166 243	1 662
svibanj	50 000	172 262	1 722
lipanj	104 500	164 185	1 641
srpanj	2 377 000	2 790 078	27 900
kolovoz	1 780 000	1 639 193	16 391
rujan	880 000	2 293 103	22 931
listopad	1 700 000	2 471 810	24 718
studen	1 985 000	2 491 917	24 919
prosinac	1 700 000	2 477 898	24 778
	10 994 000	15 056 345	150 563

PREGLED
kretanja mjeničnih blanketa u 1993. godini

- u tisućama HRD -

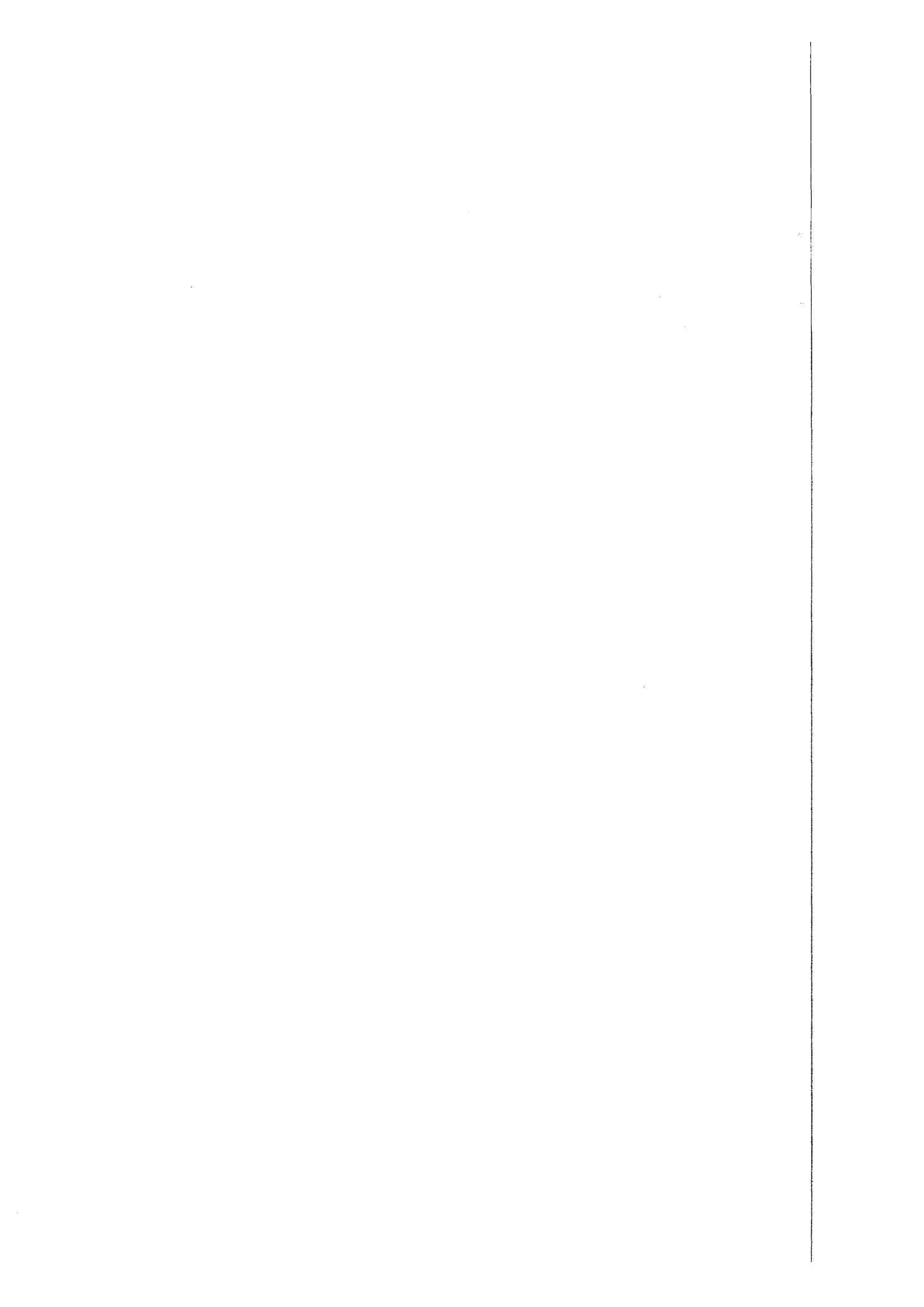
	Mjenični blanketi		Provizija NBH od 1 posto
	Izdani	Prodani	
siječanj	-	1 073	10
veljača	-	1 347	13
ožujak	-	1 143	11
travanj	1 000	782	7
svibanj	2 000	1 443	14
lipanj	-	1 193	11
srpanj	-	541	5
kolovoz	-	601	6
rujan	-	979	9
listopad	-	976	9
studeni	-	973	9
prosinac	-	907	9
UKUPNO:	3 000	11 963	119

Tijekom 1993. godine Direkcija trezora sudjelovala je i u pripremama za tiskanje i kovanje novčanica kune te kovanog novca kune i lipe.

Od Hrvatskog novčarskog zavoda, kovnice novca, preuzeto je tijekom druge polovice mjeseca prosinca devet milijuna komada kovanog novca u ukupnoj težini od 19,1 tone.

8. GODIŠNJI OBRAČUN
(ZAVRŠNI RAČUN)
NBH ZA 1993. GODINU

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Narodna banka Hrvatske izrađuje temeljne financijske izvještaje u kojima iskazuje stanje sredstava i njihovih izvora, te svoje prihode i rashode, odnosno financijski rezultat za proteklu godinu.

Stjecanje prihoda i podmirenje rashoda koji proizlaze iz djelatnosti Narodne banke Hrvatske, regulirano je Zakonom o Narodnoj banci Hrvatske. Ti prihodi i rashodi predviđaju se financijskim planom, a utvrđuju se, u konačnim iznosima, godišnjim obračunom.

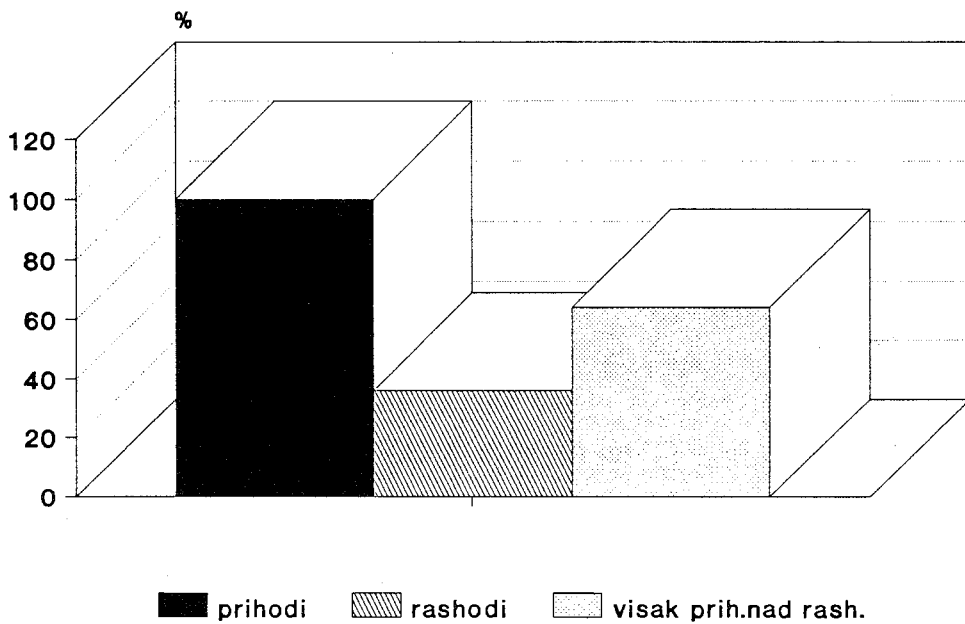
Višak prihoda nad rashodima Narodne banke Hrvatske prihod je državnog proračuna, a ukoliko bi rashodi bili veći od prihoda razlika bi se pokrivala iz sredstava posebne rezerve. Ako sredstva posebne rezerve ne bi bila dovoljna za pokriće viška rashoda nad prihodima, višak rashoda pokrivać bi se iz sredstava državnog proračuna.

Godišnji obračun Narodne banke Hrvatske donosi Savjet Narodne banke Hrvatske, a potvrđuje ga Sabor Republike Hrvatske.

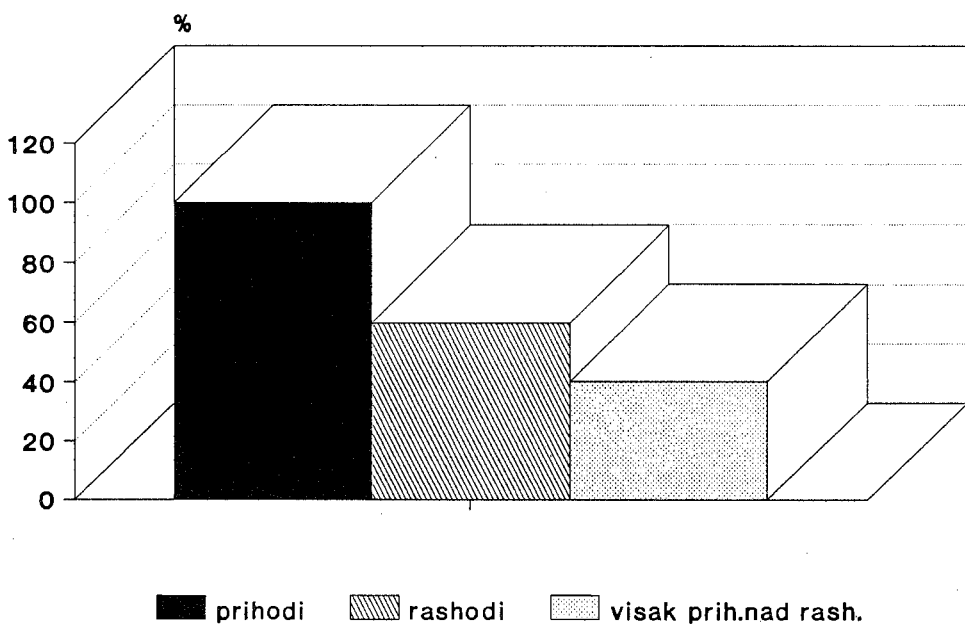
Prema godišnjem obračunu za 1993. godinu Narodna banka Hrvatske je:

- ostvarila prihode u iznosu od	796,3 milijarde
- izvršila rashode u iznosu od	476,1 milijarde
- ostvarila višak prihoda nad rashodima u iznosu od	320,2 milijarde

Odnos prihoda i rashoda Narodne banke Hrvatske u 1992. godini

Odnos prihoda i rashoda Narodne banke Hrvatske u 1993. godini

PRIHODI NARODNE BANKE HRVATSKE

- u milijunima HRD -

	Plan	Ostvareno	Struktura u posto	Indeks Ostvareno/ Plan
1. Aktivne kamate				
a) Kamate na kredite i druge plasmane odobrene iz sredstava primarne emisije	367 800	630 568	79,2	171,4
b) Zatezne kamate na plasmane iz primarne emisije	-	3	-	-
c) Kamate i drugi prihodi od deviznih sredstava deponiranih u inozemstvu	52 800	67 474	8,5	127,8
2. Ostali prihodi - u tome zatezna kamata na korištenje sredstava obvezne rezerve	22 500	98 218	12,3	436,5
	18 700	81 800	10,3	437,4
I UKUPNO (1. + 2.)	443 100	796 263	100,0	179,7

1. Aktivne kamate

Prihodi koje je Narodna banka Hrvatske ostvarila u 1993. godini od kamata na kredite i druge plasmane koje je odobrila iz sredstava primarne emisije iznose 630,6 milijarda i veći su od planiranih za 71,4 posto.

Ovi prihodi čine, ujedno, najznačajniji dio ukupnih prihoda Narodne banke Hrvatske i čine gotovo 80 posto ukupno ostvarenih prihoda Narodne banke Hrvatske u 1993. godini.

Sredstva deviznih rezervi Narodne banke Hrvatske deponirana su na odgovarajućim računima u inozemstvu. Veći dio deponiranih sredstava oročen je uz prosječnu godišnju kamatnu stopu od 4,25 posto te je, adekvatno vođenom politikom deponiranja, ostvaren prihod od 67,5 milijarda. U odnosu na planirani prihod po ovoj osnovi ostvarenje je za 29 posto veće, što je rezultat intenzivnijeg pritjecanja deviznih sredstava u korist deviznih rezervi Narodne banke Hrvatske od planiranog, kao i razlike u tečajevima između USD i HRD tijekom 1993. godine.

Udio prihoda od kamata na deponirana sredstva deviznih rezervi u inozemstvu čini 8,5% ukupnih prihoda Narodne banke Hrvatske ostvarenih u 1993. godini.

2. Ostali prihodi

Ostali prihodi ostvareni u 1993. godini iznose 98 milijarda HRD (i značajno odstupaju od planiranih - indeks 436,5). Za razliku od ranijih godina, u 1993. godini ti su prihodi značajna stavka u ukupnim prihodima, u kojima sudjeluju s 12 posto.

U strukturi ostalih prihoda najveća stavka su prihodi od kamata za korištenje sredstava obvezne rezerve banaka kod Narodne banke Hrvatske u iznosu od 82 milijarde HRD, što čini 83 posto ostalih prihoda.

RASHODI NARODNE BANKE HRVATSKE

- u milijunima HRD -

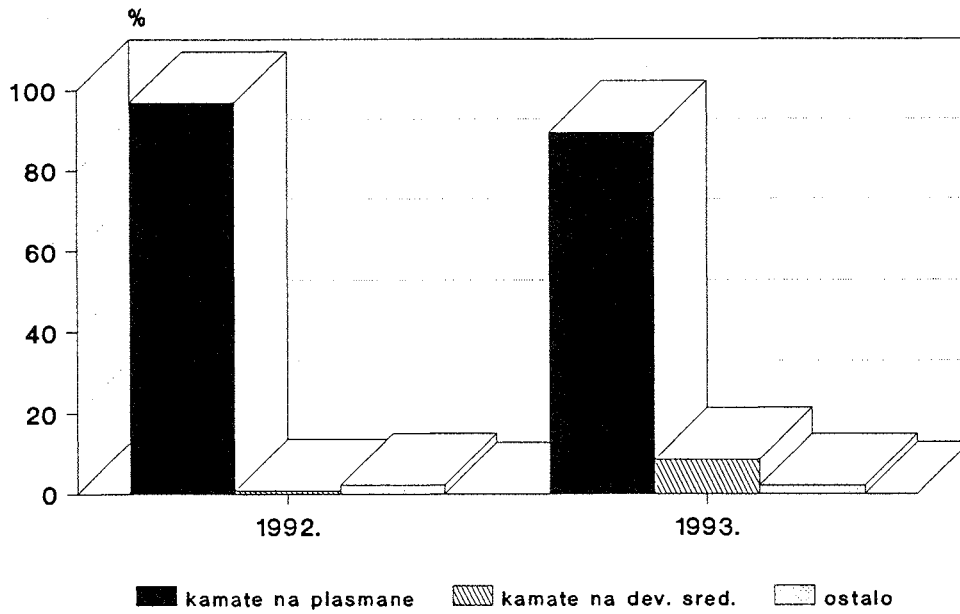
	Plan	1993.		Indeks Ostvareno/ Plan
		Ostvareno	Struktura u posto	
1. Pasivne kamate				
a) kamate na sredstva obvezne rezerve banaka kod NBH	286.600	308.721	64,8	107,7
b) kamate na izdane vrijednosne papire NBH	8.000	96.109	20,2	1.201,4
2. Troškovi				
a) troškovi izrade novčanica i kovanica	16.000	12.831	2,7	80,2
b) amortizacija	580	1.855	0,4	319,9
c) materijalni i ostali troškovi	4.850	17.112	3,6	352,8
d) bruto plaće zaposlenih	3.266	6.739	1,4	206,3
3. Izdvajanje sredstava				
a) za poslovni fond	5.000	32.731	6,9	654,6
b) za fond posebne rezerve	10.000	-	-	-
II UKUPNO	334.296	476.098	100,0	142,4
III VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA (I - II)	108.804	320.165	-	294,3

1. Pasivne kamate

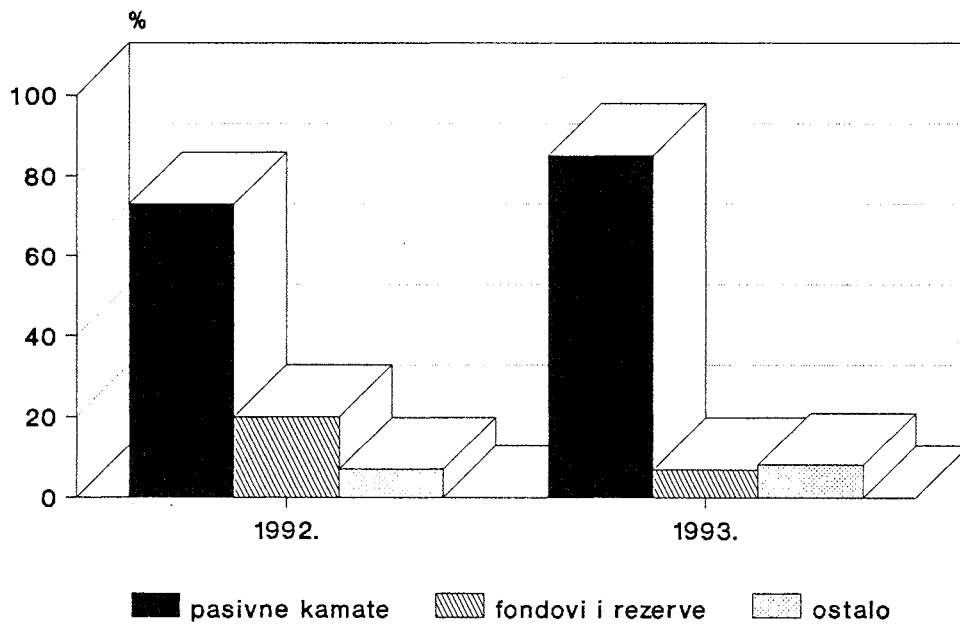
Na sredstva obvezne rezerve banaka, izdvojena kod Narodne banke Hrvatske, Narodna banka Hrvatske isplatila je bankama u 1993. godini 309 milijarda kamata. Taj iznos bio bi mnogo veći da početkom listopada Savjet Narodne banke Hrvatske nije donio odluku o prestanku plaćanja te kamate.

Rashodi Narodne banke Hrvatske, izvršeni za isplatu kamata bankama na izdvojena sredstva obvezne rezerve, u ukupnim rashodima Narodne banke Hrvatske u 1993. godini, iznose 65 posto.

Struktura prihoda Narodne banke Hrvatske

Struktura rashoda Narodne banke Hrvatske

Izvršenje rashoda za kamate na izdane vrijednosne papire Narodne banke Hrvatske (blagajničke zapise NBH) iznosi 96 milijarda, i preko 10 puta je više od planom predviđenih 8 milijarda.

Udio rashoda Narodne banke Hrvatske, izvršenih za isplatu kamata bankama na izdane vrijednosne papire Narodne banke Hrvatske u ukupnim rashodima 1993. godine, iznosi 20 posto.

Za plaćanje pasivnih kamata bankama u 1993. utrošeno je ukupno 51 posto ostvarenih prihoda Narodne banke Hrvatske u 1993. godini.

2. Troškovi

a) izrada novčanica i kovanica

Prema Zakonu o Narodnoj banci Hrvatske, odredbama članka 36. utvrđeno je da Narodna banka Hrvatske izdaje novčanice i kovani novac koji glase na novčanu jedinicu Republike Hrvatske.

Za pripremu izrade prvih količina novčanica i kovanica novčane jedinice Republike Hrvatske, Narodna banka Hrvatske utrošila je u 1993. godini 12,8 milijarda što u ukupnim rashodima 1993. godine čini udjel od 2,7 posto.

b) amortizacije

Ukupan trošak amortizacije Narodne banke Hrvatske u 1993. godini iznosi 1,9 milijarda. Čisti trošak amortizacije, utvrđen linearnom metodom amortizacije i primjenom koeficijenta rasta cijena industrijske proizvodnje pri proizvođačima u 1993., iznosi 0,4 milijarde dok se na revalorizaciju amortizacije odnosi 1,5 milijarda.

Udio troškova amortizacije u ukupnim rashodima iznosi 0,4 posto.

c) materijalni i ostali troškovi poslovanja

U iznosu od 17 milijarda ukupnih materijalnih i ostalih troškova Narodne banke Hrvatske u 1993. godini, pored troškova koji su rezultat funkcionalnog poslovanja, sadržana je stavka od 5 milijarda, ispravka vrijednosti potraživanja po osnovi

obračunatih, a naplaćenih kamata na jedan odobreni kratkoročni kredit za brodogradnju iz sredstava primarne emisije u 1993. godini.

d) bruto plaće zaposlenih

Raspodjela sredstava za plaće zaposlenih Narodne banke Hrvatske za 1993. godinu temeljena je na politici plaća u Republici Hrvatskoj tako da su plaće isplaćivane na osnovu kriterija iz Uredbi odnosno Sporazuma o plaćama Vlade Republike Hrvatske.

Ukupno isplaćena sredstva za bruto plaće zaposlenih Narodne banke Hrvatske u 1993. godini iznose 6,7 milijarda.

Prosječna isplaćena neto plaća po službeniku u Narodnoj banci Hrvatske za 1993. godinu iznosi 710.869 hrvatskih dinara. Uzimajući u obzir stupanj kvalifikacijske strukture zaposlenih Narodne banke Hrvatske i svodeći prosječni broj zaposlenih po ukalkuliranim satima rada na broj uvjetno nekvalificiranih djelatnika, prosječna neto plaća po zaposlenom u Narodnoj banci Hrvatske iznosi 306.685 hrvatskih dinara.

Udio bruto plaća u ukupnim rashodima Narodne banke Hrvatske u 1993. godini iznosi 1,4 posto.

3. Izdvajanje sredstava

Izdvajanje sredstava utvrđuje se godišnjim obračunom u iznosu što ga odredi Savjet Narodne banke Hrvatske na temelju odredbi članaka 81. i 87. Zakona o Narodnoj banci Hrvatske, odnosno članaka 35. i 36. Statuta Narodne banke Hrvatske. Iz ostvarenih prihoda Narodne banke Hrvatske, utvrđenih godišnjim obračunom za 1993. godinu, izdvajaju se sredstva za poslovni fond u iznosu od 32,7 milijarda.

Odluku o korištenju sredstava poslovnog fonda donosi guverner Narodne banke Hrvatske.

Višak prihoda nad rashodima

Višak prihoda nad rashodima Narodne banke Hrvatske, prema odredbama stavka 1. članka 80. Zakona o Narodnoj banci Hrvatske, nakon izdvajanja dijela prihoda u

fondove Narodne banke Hrvatske, prihod je državnog proračuna. Ostvareni višak prihoda nad rashodima Narodne banke Hrvatske, po godišnjem obračunu za 1993. godinu iznosi 320 milijarda.

9. ORGANIZACIJA I KADROVI

9.1. Unutarnji ustroj

Unutarnji ustroj Banke temeljio se na skupinama srodnih poslova organiziranih u 12 direkcija s odjelima, odsjecima i referadama. Nekadašnji sektor devizne dokumentarne kontrole preimenovan je u direkciju, a ekspoziture u Dubrovniku, Osijeku, Rijeci, Splitu i Umagu to su ostale i dalje. Od Direkcije za pravne, organizacijske i personalne poslove formirane su dvije direkcije: Direkcija za pravne poslove i Direkcija za organizacijske i personalne poslove.

Prihvaćen je i novi unutarnji ustroj Narodne banke Hrvatske po kojemu se osnivaju sektori. Radom sektora rukovodit će izvršni direktori. Unutar sektora formiraju se direkcije i njihovi manji dijelovi.

9.2. Osoblje

Broj zaposlenih u Narodnoj banci Hrvatske na neodređeno vrijeme u 1993. godini smanjio se s 418 na 401 zaposlenog na kraju godine. Prosjek zaposlenih prema stanju na kraju mjeseca bio je 425. Do promjene broja zaposlenih na određeno i na neodređeno vrijeme u 1993. godini došlo je odlaskom iz Banke (56) i prijemom novozaposlenih (45). Među razlozima prekida rada u Banci najviše je odlazaka u mirovinu (32), zatim sporazumnih odlazaka (19) te dva odlaska zbog rada na određeno radno vrijeme i tri jednostrana prekida rada na zahtjev radnika. Ovaj odljev zaposlenih dijelom je nadomješten novozaposlenima, a oglašeno je i zapošljavanje 24 pripravnika s visokom stručnom spremom.

Obrazovni sastav zaposlenih primjeren je zadaći središnje banke, što pokazuju i podaci:

**Kvalifikacijski sastav zaposlenih u Narodnoj banci Hrvatske
na kraju prosinca 1993. godine**

	DR	MR	VSS	VŠS	SSS	VKV/ KV	NSS/UKUPNO NKV	ŽENE	
Broj	5	14	158	50	114	16	44	401	272
Udjel	1,2	3,5	39,4	12,5	28,4	4,0	11,0	100,0	67,8

Trend povećanja udjela više i visoke stručne spreme, stručnjaka specijalističkih znanja te znanstvenih zvanja nastavlja se i u 1993. godini.

Dobni sastav zaposlenih karakteriziralo je smanjivanje udjela starijih dobni skupina, te povećavanje udjela mlađih. Udjel mlađih od 35 godina povećan je u 1993 godini s 23 posto na 25 posto, a mlađih od 45 godina povećan je sa 68 posto na 73 posto.

9.3. Obrazovanje i usavršavanje zaposlenih

Radne zahtjeve koji se postavljaju pred središnju banku mogu realizirati isključivo specijalizirani stručni kadrovi.

Zbog toga se u 1993. godini pristupilo upućivanju određenog broja zaposlenih na različite oblike obrazovanja i usavršavanja u Hrvatskoj i inozemstvu. U inozemstvo su bile upućene 22 osobe na 20 različitih seminara i stručnih skupova u ukupnom trajanju od 215 radnih dana. To je uglavnom bilo u okviru usluga tehničke pomoći: Banca d' Italia (Rim), Austrian Bankers' Club (Weissenbach), Credit Suisse (Zürich), Joint Vienna Institute (Beč). U dodatnom obrazovanju u Hrvatskoj sudjelovala su 33 djelatnika na 10 seminara u trajanju od 228 radnih dana.

Na raznim stupnjevima učenja engleskog, njemačkog i francuskog jezika bila su 63 polaznika.

Na tečaju Lotusa bilo je 40 polaznika, a na tečaju Word Perfecta 11 polaznika.

Ove djelatnosti bile su uvod u smišljenu dugoročnu strategiju obrazovanja stručnjaka za poslove centralne banke.

9.4. Plaće zaposlenih

Prema podacima Zavoda za platni promet, Narodna banka Hrvatske je, u 1993. godini, u odgovarajućoj grupaciji, imala najviši koeficijent kvalifikacijske strukture zaposlenih, ali najnižu plaću u odnosu na stupanj stručne spreme (po UNKR) i sasvim je pri dnu ljestvice po prosječnoj plaći po zaposlenome.

9.5. Neka socijalna i druga obilježja

O standardu zaposlenih u NBH govore podaci o broju korisnika doplatka na djecu:

Godina	Broj korisnika
siječanj 1992.	2
prosinac 1992.	5
siječanj 1993.	8
prosinac 1993.	35

Na bolovanjima, u različitom trajanju, prosječno je mjesečno bio 61 zaposleni. Od toga je po 27 išlo na teret Banke, a po 34 na teret Hrvatskoga fonda zdravstvenoga osiguranja.

Bilo je i devet slučajeva povreda na radu, ali je do njih uvijek došlo ili na putu na posao ili za vrijeme odlaska s posla.

Od 13 zahtjeva zaposlenih za dodjelu jednokratne novčane pomoći 10 je bilo pozitivno riješeno.

Zbog promjena u politici financiranja istekom 1993. godine napuštene su sportsko - rekreacijske djelatnosti.

Nastavljen je organizirani odlazak na kulturne priredbe i manifestacije što je koristilo 166 zaposlenih s 520 ulaznica.

9.6. Publikacije Narodne banke Hrvatske

Od proljeća 1991. godine Narodna banka Hrvatske, u suradnji s Ekonomskim institutom iz Zagreba, priprema i izdaje mjesečnu ediciju "Privredna kretanja i ekonomska politika" radi trajnog upoznavanja šire stručne javnosti s ekonomskim prilikama u Republici Hrvatskoj .

Nakon monetarnog osamostaljenja, uočena je potreba za izdavanjem biltena središnje banke radi povećanog zanimanja za podatke iz monetarnog područja. Kako Zakon o Narodnoj banci Hrvatske u članku 55. i propisuje obvezu Narodnoj banci Hrvatske da iskazuje podatke i informacije što se odnose na monetarna i kreditna kretanja, kao i na kretanja s područja ekonomskih odnosa s inozemstvom, tijekom 1993. godine Narodna banka Hrvatske počinje razvijati vlastitu izdavačku djelatnost.

Bilten Narodne banke Hrvatske službeno je glasilo središnje banke. Tiska se na hrvatskom i engleskom jeziku i dostavlja korisnicima u zemlji i inozemstvu u nakladi od tisuću primjeraka. Uz aktualne tekstualne priloge, Bilten sadrži statističke tablice i metodološka obrazloženja.

U prvim brojevima Biltena objavljene su vremenske serije podataka od prosinca 1991, mjeseca monetarnog osamostaljenja, radi cjelovitosti i detaljnog praćenja monetarnih i općih gospodarskih kretanja i kretanja ekonomskih odnosa s inozemstvom.

Uz Bilten Narodne banke Hrvatske koji sadrži isključivo konačne podatke, Narodna banka Hrvatske izdaje i mjesečnu publikaciju "Main Statistical Indicators" na

engleskom jeziku za internu upotrebu. U toj publikaciji objavljuju se privremeni podaci kojima se pokriva razdoblje do izlaska novog broja Biltena u kojem su konačni podaci o monetarnim kretanjima.

10. STATISTIČKI DODATAK

Tablica 1. Kretanje cijena na malo

Tablica 2. Bilanca Narodne banke Hrvatske

Tablica 2.1. Pregled stanja plasmana iz sredstava primarne emisije

Tablica 2.2. Kretanje plasmana iz sredstava primarne emisije

Tablica 3. Bilanca monetarnih institucija

Tablica 4. Bilanca poslovnih banaka

Tablica 5. Kretanje tečaja inozemnih valuta kod Narodne banke Hrvatske

Tablica 6. Ostvarenje platne bilance Republike Hrvatske

Tablica 7. Ukupno stanje duga Republike Hrvatske prema inozemstvu

Tablica 1.

CIJENE NA MALO I CIJENE INDUSTRIJSKIH PROIZVODA PRI PROIZVOĐAČIMA

- indeksi -

	Cijene na malo				Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima			
	Mjesečni indeks	Međugodišnji mjesečni	Baza=XII prethodne godine	Međugodišnji razdoblje	Mjesečni indeks	Međugodišnji mjesečni	Baza=XII prethodne godine	Međugodišnji razdoblje
1989.			2 620,5	1 300,0			2 836,9	1 481,0
1990.			235,6	709,5			170,9	566,2
1991.			349,8	223,0			412,3	226,5
1992.			1 038,2	765,5			1 179,3	925,2
1993.			1 249,3	1 617,5			1 175,6	1 612,4
1991. prosinac	117,6	349,5	349,5	223,0	119,3	412,3	412,3	226,5
1992. siječanj	115,8	386,4	115,8	386,4	125,5	492,5	125,5	492,5
veljača	115,0	410,6	133,2	399,0	109,1	487,2	136,8	489,4
ožujak	114,3	450,2	152,3	417,0	120,0	562,7	164,1	515,2
travanj	114,3	489,3	174,1	436,6	109,7	582,2	180,1	533,4
svibanj	124,4	542,8	216,6	461,2	138,4	666,1	249,3	566,8
lipanj	115,1	576,5	249,4	484,3	125,9	786,9	313,9	612,7
srpanj	123,5	669,5	307,9	517,0	128,4	946,4	403,2	673,8
kolovoz	121,0	748,1	372,5	554,4	120,3	983,9	485,0	727,4
rujan	128,8	877,9	479,7	602,8	121,4	1 064,3	588,9	782,6
listopad	133,8	947,4	642,0	656,6	122,5	1 058,3	721,5	829,1
studeni	132,1	998,8	848,1	712,2	126,6	1 089,6	913,2	873,4
prosinač	122,4	1 038,2	1 038,2	765,5	129,1	1 179,3	1 179,3	925,2
1993. siječanj	131,3	1 189,3	131,3	1 189,3	129,5	1 257,7	129,5	1 257,7
veljača	124,9	1 294,3	164,0	1 243,5	125,4	1 399,0	162,3	1 332,8
ožujak	128,1	1 445,7	210,1	1 321,4	133,8	1 560,7	217,2	1 419,7
travanj	122,9	1 546,1	258,1	1 389,8	127,6	1 815,9	277,2	1 540,5
svibanj	126,4	1 560,3	326,1	1 436,0	126,9	1 665,0	351,7	1 574,4
lipanj	129,0	1 752,3	420,8	1 511,6	130,1	1 710,8	457,7	1 611,9
srpanj	126,8	1 803,3	533,6	1 580,5	124,7	1 677,0	570,9	1 628,4
kolovoz	128,1	1 900,6	683,5	1 649,0	123,2	1 709,8	703,3	1 646,9
rujan	130,6	1 933,3	892,6	1 710,2	137,8	1 941,6	969,3	1 712,9
listopad	138,7	2 004,7	1 238,1	1 776,1	129,1	2 045,0	1 251,1	1 785,4
studeni	101,4	1 532,8	1 256,0	1 721,7	95,4	1 541,7	1 193,4	1 733,1
prosinač	99,5	1 249,3	1 249,3	1 617,5	98,5	1 175,6	1 175,6	1 612,4

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske

Tablica 2.

BILANCA NARODNE BANKE HRVATSKE
Kraj razdoblja, u milijardama HRD

	1991. XII	1992. XII	1993. XII	Promjene u 1993.	
				Iznos	%
AKTIVA					
1. Devizna aktiva (neto)	0,0	133,1	3 891,7	3 758,6	2 823,9
a) potraživanja od inozemstva	0,0	133,1	4 043,5	3 910,4	2 937,9
b) obveze prema inozemstvu	0,0	0,0	- 151,8	- 151,8	-
2. Dinarski plasmani	41,2	152,8	646,7	493,9	323,2
2.1. Krediti državi	15,5	39,4	376,7	337,3	856,1
- krediti za premošćivanje	0,0	23,9	0,0	- 23,9	- 100,0
- posebni krediti iz 91. i 93.	15,5	15,5	376,7 *	361,2	2 330,3
2.2. Krediti bankama	25,7	107,7	186,9	79,2	73,5
- opća kvota	16,8	101,1	139,8	38,7	38,3
- avansni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	-
- ostali krediti	8,9	6,6	47,1	40,5	613,6
2.3. Dospjela potraživanja	0,0	5,7	83,1	77,4	1 357,9
- dospjela nenaplaćena kamata	0,0	5,7	78,9	73,2	1 284,2
- minusni saldo na žiro računu	0,0	0,0	4,2	4,2	-
3. Devizni krediti državi	0,0	0,0	151,4	151,4	-
4. Ostala aktiva (neto)	- 7,0	- 79,1	-2427,9	-2 348,8	2 969,4
5. Ukupno (1+2+3+4)	34,2	206,8	2261,9	2 055,1	993,8
PASIVA					
6. Primarni novac (7+8)	34,2	205,1	2240,7	2 035,6	992,5
7. Gotov novac u optjecaju	18,3	130,8	1367,0	1 236,2	945,1
8. Depoziti banaka	15,9	74,3	873,7	799,4	1 075,9
8.1. Žiro računi banaka	5,4	5,1	54,9	49,8	976,5
8.2. Blagajna	1,0	4,4	52,2	47,8	1 086,4
8.3. Obvezna rezerva	5,4	32,7	766,6	733,9	2 244,3
- propisana obvezna rezerva	5,3	39,7	812,2	772,5	1 945,8
- neurednost obvezne rezerve	0,1	- 7,0	-45,6	- 38,6	551,4
8.4. Obvezni blagajnički zapisi	4,1	32,1	0,0	- 32,1	- 100,0
9. Blagajnički zapisi	0,0	1,7	21,2	19,5	1 147,1
10. Ukupno (6+9)	34,2	206,8	2261,9	2 055,1	993,8

* Uključen i prvi dospjeli (revalorizirani) obrok dugoročnog kredita odobrenog državi

Tablica 2.1.

PREGLED STANJA PLASMANA IZ SREDSTAVA PRIMARNE EMISIJE

- u milijunima HRD -

	Stanje				
	1992.	1 9 9 3.			
	31. XII	31. III	30. VI	30. IX	31. XII
A) I OPĆA KVOTA	101 145,3	94 714,0	150 117,5	189 698,9	139 836,0
1. Ukupno	55 427,3	56 351,5	119 961,0	179 598,5	139 836,0
1.1. Krediti na osnovu vrijednosnih papira	31 894,9	38 716,2	106 481,0	167 798,0	133 121,3
1.2. Lombardni krediti	87,5	0,0	0,0	575,0	0,0
1.3. Krediti za izvoz i pripremu	10 041,0	6 410,2	4 910,6	3 990,6	1 696,8
1.4. Krediti za zalihe i robne rezerve	3 033,0	2 467,3	2 031,3	1 576,1	0,0
1.5. Krediti za zalihe i RR pšenice	210,1	174,5	174,5	0,0	0,0
1.6. Krediti za tov	5 349,4	3 862,0	1 644,3	633,4	0,0
1.7. Krediti za proizvodnju ratar, kultura	160,4	100,0	100,0	0,0	0,0
1.8. Krediti za ratne štete - odgoda	4 651,0	4 621,3	4 619,3	5 025,4	5 017,9
2. Ukupno	37 800,7	30 462,1	22 314,6	5 606,3	0,0
2.1. Proljetna sjetva 92.	705,8	62,5	62,5	0,0	0,0
2.2. Zalihe pšenice i uljane repice roda 92.	7 545,8	3 999,5	1 886,8	0,0	0,0
2.3. Jesenska sjetva 92.	11 083,2	11 009,2	10 921,2	0,0	0,0
- proizvodnja pšenice	10 270,4	10 196,4	10 108,4	0,0	0,0
- proizvodnja uljane repice	812,8	812,8	812,8	0,0	0,0
2.4. Jesenska berba roda 92.	18 465,9	15 390,9	9 444,1	5 606,3	0,0
- zalihe kukuruza	10 637,3	8 598,6	4 538,5	3 028,2	0,0
- zalihe ulja i uljarica	3 953,4	3 205,6	2 182,6	125,1	0,0
- zalihe šećera i šećerne repe	2 915,5	2 685,4	1 847,2	1 692,2	0,0
- zalihe duhana	959,7	901,3	875,8	760,8	0,0
3. KREDITI ZA RATNE ŠTETE(stambena izgradnja)	7 500,0	7 500,0	7 442,5	4 191,1	0,0
4. KREDITI ZA RATNE ŠTETE(ind. poljoprivrednicima za osnovno stado stočnu hranu)	417,3	400,4	399,4	303,0	0,0
II KREDITI ZA DNEVNU LIKVIDNOST	1 674,5	0,0	0,0	0,0	5 500,0
- Krediti za likvidnost - redovni(4673)	1 674,5	0,0	0,0	0,0	5 500,0
- Krediti za likvidnost na osnovu neto smanjenja devizne štednje(4671)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
III AVANSI MJENJAČIMA	0,0	0,0	10 308,0	33 462,0	0,0
IV DUGOROČNI KREDITI(5658, 5650)	963,1	924,9	916,9	882,6	842,0
V OSTALI KREDITI	460,1	460,1	458,9	458,9	5 292,7
- Od toga dospjele obaveze	460,1	460,1	458,9	458,9	5 292,7
VI Pozajmice po osnovu jamstva Narodne banke za dinarsku štednju (4676)	3 179,8	2 293,3	2 267,7	1 542,5	35 453,0
U K U P N O (I do VI)	107 422,8	98 392,3	164 069,0	226 044,9	186 923,7
VII KREDITI OSTALIM KORISNICIMA (RH Ministarstvo financija)	39 355,9	34 355,9	59 355,9	405 500,0	363 000,0
- Dugoročni kredit	15 500,0	15 500,0	15 500,0	365 500,0	363 000,0
- Kratkoročni kredit	20 000,0	15 000,0	40 000,0	40 000,0	0,0
- Posebni kredit za proljoprivrednu sjetvu 92,	3 855,9	3 855,9	3 855,9	0,0	0,0
U K U P N O krediti NBH	146 778,7	132 748,2	223 424,9	631 544,9	549 923,7
B) Dinarska protuvrijednost kupljenih deviza	70 479,7	193 582,1	403 398,2	666 952,7	1 715 096,6

Tablica 2.2.

KRETANJE PLASMANA IZ SREDSTAVA PRIMARNE EMISIJE

- u milijunima HRD -

	Promjene u 1993.				
	I - III	IV - VI	VII - IX	X - XII	I - XII
A) I OPĆA KVOTA	- 6 431,3	55 403,5	39 581,4	- 49 862,9	38 690,7
1. Ukupno	924,2	63 609,5	59 637,5	- 39 762,5	84 408,7
1.1. Krediti na osnovu vrijednosnih papira	6 821,3	67 764,8	61 317,0	- 34 676,7	101 226,4
1.2. Lombardni krediti	- 87,5	0,0	575,0	- 575,0	- 87,5
1.3. Krediti za izvoz i pripremu	- 3 630,8	- 1 499,6	- 920,0	- 2 293,8	- 8 344,2
1.4. Krediti za zalihe i robne rezerve	- 565,7	- 436,0	- 455,2	- 1 576,1	- 3 033,0
1.5. Krediti za zalihe i RR pšenice	- 35,6	0,0	- 174,5	0,0	- 210,1
1.6. Krediti za tov	- 1 487,4	- 2 217,7	- 1 010,9	- 633,4	- 5 349,4
1.7. Krediti za proizvodnju ratar. kultura	- 60,4	0,0	- 100,0	0,0	- 160,4
1.8. Krediti za ratne štete - odgoda	- 29,7	- 2,0	406,1	- 7,5	366,9
2. Ukupno	- 7 338,6	- 8 147,5	- 16 708,3	- 5 606,3	- 37 800,7
2.1. Proljetna sjetva 92.	- 643,3	0,0	- 62,5	0,0	- 705,8
2.2. Zalihe pšenice i uljane repice roda 92.	- 3 546,3	- 2 112,7	- 1 886,8	0,0	- 7 545,8
2.3. Jesenska sjetva 92.	- 74,0	- 88,0	- 10 921,2	0,0	- 11 083,2
- proizvodnja pšenice	- 74,0	- 88,0	- 10 108,4	0,0	- 10 270,4
- proizvodnja uljane repice	0,0	0,0	- 812,8	0,0	- 812,8
2.4. Jesenska berba roda 92.	- 3 075,0	- 5 946,8	- 3 837,8	- 5 606,3	- 18 465,9
- zalihe kukuruza	- 2 038,7	- 4 060,1	- 1 510,3	- 3 028,2	- 10 637,3
- zalihe ulja i uljarica	- 747,8	- 1 023,0	- 2 057,5	- 125,1	- 3 953,4
- zalihe šećera i šećerne repe	- 230,1	- 838,2	- 155,0	- 1 692,2	- 2 915,5
- zalihe duhana	- 58,4	- 25,5	- 115,0	- 760,8	- 959,7
3. KREDITI ZA RATNE ŠTETE(stambena izgradnja)	0,0	- 57,5	- 3 251,4	- 4191,1	- 7 500,0
4. KREDITI ZA RATNE ŠTETE(ind. poljoprivrednicima za osnovno stado, stočnu hranu)	- 16,9	- 1,0	- 96,4	- 303,0	- 417,3
II KREDITI ZA DNEVNU LIKVIDNOST	- 1 674,5	0,0	0,0	5 500,0	3 825,5
- Krediti za likvidnost - redovni(4673)	- 1 674,5	0,0	0,0	5 500,0	3 825,5
- Krediti za likvidnost na osnovu neto smanjenja devizne štednje(4671)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
III AVANSI MJENJAČIMA	0,0	10 308,0	23 154,0	- 33 462,0	0,0
IV DUGOROČNI KREDITI(5658, 5650)	- 38,2	- 8,0	- 34,3	- 40,6	- 121,0
V OSTALI KREDITI	0,0	- 1,2	0,0	4 833,8	4 832,6
- Od toga dospjele obaveze	0,0	- 1,2	0,0	4 833,8	4 832,6
VI Pozajmice po osnovu jamstva Narodne banke za dinarsku štednju (4676)	-886,5	-25,6	-725,2	33910,5	32273,2
U K U P N O (I do VI)	-9030,5	65676,7	61975,9	-39121,2	79500,9
VII KREDITI OSTALIM KORISNICIMA (RH Ministarstvo financija)	- 5 000,0	25 000,0	346 144,1	- 42 500,0	323 644,1
- Dugoročni kredit	0,0	0,0	350 000,0	- 2 500,0	347 500,0
- Kratkoročni kredit	- 5 000,0	25 000,0	0,0	- 40 000,0	- 20 000,0
- Posebni kredit za poljoprivrednu sjetvu 92.	0,0	0,0	- 3 855,9	0,0	- 3 855,9
U K U P N O krediti NBH	- 14 030,5	90 676,7	408 120,0	- 81 621,2	403 145,0
B) Dinarska protuvrijednost kupljenih deviza	123 102,4	209 816,1	263 553,5	1048 144,9	1644 616,9

Tablica 3.

BILANCA MONETARNIH INSTITUCIJA - NETO
Kraj razdoblja, u milijardama HRD

	1991. XII	1992. XII	1993. XII	Promjene u 1993.	
				Iznos	%
A K T I V A					
1. Plasmani banaka	130,3	2251,1	20904,3	828,6	18653,2
1.1. Dinarski krediti i plasmani u vrijednosne papire	86,7	639,2	8434,5	1219,5	7795,3
1.2. Devizni krediti	43,6	1611,9	12469,8	673,6	10857,9
2. Potraživanja od države	77,7	2576,6	20193,1	683,7	17616,5
2.1. Plasmani u obveznice države izdane za restrukturiranje gospodarstva u RH	13,4	299,4	4995,5	1568,5	4696,1
2.2. Plasmani u obveznice države izdane po osnovi pretvaranja deviznih depozita građana u JD	48,8	2237,8	14669,5	555,5	12431,7
2.3. Krediti NBH odobreni državi	15,5	39,4	528,1	1240,4	488,7
3. Ostali plasmani banaka	21,8	791,2	6950,4	778,5	6159,2
4. Ostala aktiva (neto)	- 43,1	- 1878,1	- 20870,8	1011,3	- 18992,7
UKUPNO (1+2+3+4)	186,7	3740,8	27177,0	626,5	23436,2
P A S I V A					
1. Devizna pasiva (neto)	23,6	473,9	- 181,4	- 138,3	- 655,3
a) Potraživanja od inozemstva	- 5,1	- 601,5	- 9399,6	1462,7	- 8798,1
b) Obveze prema inozemstvu	28,7	1075,4	9218,2	757,2	8142,8
2. Ukupna likvidna sredstva (M3)	145,7	976,7	11648,7	1092,7	10672,0
2.1. Novčana masa (M1)	65,3	390,3	3859,2	888,8	3468,9
2.1.1. Gotov novac	18,3	130,8	1367,0	945,1	1236,2
2.1.2. Depozitni novac	47,0	259,5	2492,2	860,4	2232,7
2.2. Kvazi novac	80,4	586,4	7789,5	1228,4	7203,1
2.2.1. Dinarski depoziti	26,4	234,8	1742,2	642,0	1507,4
2.2.2. Devizni depoziti	54,0	351,6	6047,3	1619,9	5695,7
3. Blokirani devizni depoziti	0,0	2099,3	14220,4		12121,1
4. Devizni depoziti bivših filijala inozemnih banaka	17,4	190,9	1489,3	680,1	1298,4
UKUPNO (1+2+3+4)	186,7	3740,8	27177,0	626,5	23436,2

Tablica 4.

BILANCA POSLOVNIH BANAKA
Kraj razdoblja, u milijardama HRD

	1991. XII	1992. XII	1993. XII	Promjene u 1993.	
				Iznos	%
AKTIVA					
1. Devizna aktiva	5,1	468,3	5356,0	4887,7	1043,6
2. Plasmani banaka	158,7	2812,0	27182,9	24370,9	866,7
2.1. Dinarski plasmani	120,3	1386,6	15678,6	14291,9	1030,7
2.2. Devizni krediti	38,4	1425,4	11504,3	10078,9	707,1
3. Potraživanja po deviznoj štednji	70,6	3028,9	21619,9	18591,0	613,8
3.1. Rezidentne banke	48,8	2237,8	14669,5	12431,7	555,5
3.2. Filijale inozemnih banaka	21,8	791,2	6950,4	6159,2	778,5
4. Međubankarska potraživanja	7,1	186,2	1465,6	1279,4	687,1
4.1. Dinarska potraživanja	2,2	23,4	165,1	141,7	605,0
4.2. Devizna potraživanja	4,9	162,8	1300,5	1137,7	699,0
5. Krediti drugim financijskim institucijama	0,5	2,9	31,8	29,0	1014,8
5.1. Dinarski krediti	0,4	1,2	18,6	17,4	1407,4
5.2. Devizni krediti	0,0	1,6	13,2	11,6	716,1
6. Depoziti kod središnje banke	18,2	76,1	882,0	805,9	1059,2
6.1. Žiro računi banaka	7,8	5,3	42,1	36,8	696,6
6.2. Blagajna	1,0	4,4	52,2	47,8	1092,9
6.3. Obvezna rezerva	5,4	32,8	766,5	733,7	2235,2
6.3.1. Izdvojena obvezna rezerva banaka	5,5	39,4	813,0	773,6	1963,5
6.3.2. Privremeno korištenje obvezne rezerve	- 0,1	- 6,6	- 46,5	- 39,9	607,0
6.4. Blagajnički zapisi	4,1	33,6	21,2	- 12,4	- 36,9
6.4.1. Obvezno upisani	4,1	32,1	0,0	- 32,1	- 100,0
6.4.2. Dobrovoljno upisani	-	1,5	21,2	19,7	1306,8
7. Ostala aktiva	26,7	307,0	3954,9	3647,9	1188,3
UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7)	287,0	6881,4	60493,1	53611,7	779,1
PASIVA					
1. Devizna pasiva	28,7	1075,4	9066,4	7991,0	743,1
2. Depozitni novac	47,0	259,0	2484,0	2224,9	858,9
3. Kvazi novac	97,9	2876,4	23497,8	20621,4	716,9
3.1. Dinarski depoziti	26,4	234,6	1740,8	1506,1	641,9
3.2. Devizni depoziti	71,5	2641,8	21757,1	19115,3	723,6
3.2.1. Rezidentne banke	54,0	2450,9	20267,8	17816,9	727,0
3.2.1.1. Blokirani depoziti	-	2099,3	14220,4	12121,1	577,4
3.2.1.2. Ostali depoziti	54,0	351,6	6047,3	5695,8	1620,1
3.2.2. Filijale inozemnih banaka	17,4	190,9	1489,3	1298,4	680,1
4. Međubankarske obveze	15,9	522,3	4068,2	3545,9	678,9
4.1. Dinarske obveze	3,3	27,8	191,7	163,9	589,3
4.2. Devizne obveze	12,6	494,5	3876,6	3382,0	683,9
5. Krediti od drugih financijskih institucija	5,0	30,5	426,5	396,0	1297,1
5.1. Dinarski krediti	4,9	27,3	404,0	376,7	1378,2
5.2. Devizni krediti	0,1	3,2	22,5	19,3	603,4
6. Obveze po kreditima od središnje banke	28,9	117,7	271,7	153,9	130,7
7. Ostala pasiva	63,7	1999,9	20678,5	18678,7	934,0
UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7)	287,0	6881,4	60493,1	53611,7	779,1

Tablica 5.

KRETANJE TEČAJA INOZEMNIH VALUTA KOD NARODNE BANKE HRVATSKE

Prosječni mjesečni tečaj								
	HRD/ 100 ATS	HRD/ 100 FRF	HRD/ 100 ITL	HRD/ 100 DEM	HRD/ 100 CHF	HRD/ GBP	HRD/ USD	HRD/ 100 SLT
1992								
1	781,5420	1 612,2634	7,2910	5 500,0000	6 186,1860	156,9900	86,5620	100,0000
2	781,6130	1 615,4903	7,3197	5 500,0000	6 128,2866	158,2086	89,0370	100,0000
3	924,6058	1 915,8584	8,6602	6 506,4516	7 166,9815	186,3750	108,2402	100,0000
4	1 118,3742	2 326,2993	10,4524	7 870,0000	8 547,0002	227,9125	129,8438	134,6667
5	1 451,3148	3 036,3034	13,5715	10 212,9032	11 110,4712	299,8732	166,0193	180,0000
6	1 825,5884	3 815,6667	16,9866	12 846,6667	14 172,9457	374,9418	202,4041	198,6667
7	2 151,2581	4 486,3294	19,9737	15 138,7097	16 908,3631	433,4387	225,8827	224,6774
8	2 525,9046	5 241,8773	23,4111	17 777,4194	19 861,4434	501,0200	258,4408	245,0000
9	2 976,4387	6 154,3510	26,1295	20 946,6667	23 749,3625	563,9508	304,5405	296,0000
10	3 696,4602	7 668,4853	29,4821	26 009,6774	29 341,3360	639,7471	383,8753	392,4194
11	4 776,1390	9 927,6723	39,1120	33 600,0000	37 350,3086	814,3265	531,8800	516,3333
12	6 155,9047	12 701,6326	48,6047	43 312,9032	48 193,6554	10 62,5756	684,8629	693,2258
1993								
1	7 643,0026	15 852,4325	58,2920	53 774,1935	58 832,8504	1 327,3098	868,7525	852,9032
2	9 343,0720	19 409,7846	69,7287	65 742,8571	71 121,0912	1 552,2004	1 078,3526	1 055,7143
3	11 834,1929	24 492,1327	86,1496	83 270,9677	90 224,1960	2 002,0727	1 372,0336	1 292,8387
4	14 833,9634	30 842,1610	108,1542	104 380,0000	113 955,9467	2 569,6351	1 667,6213	1 521,9333
5	18 989,9527	39 613,1402	145,2020	133 590,3226	148 131,3289	3 323,5691	2 141,8414	1 914,5484
6	23 895,1505	49 945,9330	184,7570	168 150,0000	188 411,3742	4 191,2558	2 772,9727	2 385,8333
7	29 256,8550	60 517,9042	222,9995	205 912,9032	232 912,0495	5 279,3412	3 529,5164	2 910,3871
8	35 982,4566	72 432,3009	267,8458	253 177,4194	286 897,6687	6 417,1223	4 301,5254	3 566,1290
9	46 247,5126	93 042,8412	337,0076	325 443,3333	372 054,8822	8 054,1722	5 290,3638	4 543,3333
10	60 675,6001	121 673,9772	436,3437	426 878,8697	485 337,2404	10 505,0664	6 987,5099	5 937,7469
11	54 306,6403	110 056,3990	390,1617	381 917,1097	433 345,5241	9 609,0604	6 488,3277	5 191,7000
12	53 542,6395	110 010,3422	381,2754	376 516,0268	439 165,3901	9 595,3000	6 432,6683	4 973,7742
Devizni tečaj potkraj razdoblja								
1992								
1	781,6050	1 614,3710	7,3205	5 500,0000	6 180,1245	158,2295	88,1925	100,0000
2	781,5830	1 617,5500	7,3205	5 500,0000	6 065,6750	158,5265	90,3100	100,0000
3	952,1102	1 975,1600	8,8775	6 700,0000	7 354,2550	191,3922	110,3155	100,0000
4	1 335,7964	2 787,1000	12,4920	9 400,0000	10 256,8100	275,8054	155,4666	180,0000
5	1 598,6925	3 349,1250	14,9400	11 250,0000	12 417,1875	330,2213	181,0913	180,0000
6	2 060,5370	4 312,3000	19,1690	14 500,0000	16 123,2750	421,4860	221,0525	200,0000
7	2 315,9855	4 826,4300	21,5323	16 300,0000	18 276,3750	464,1099	242,3810	245,0000
8	2 770,6575	5 714,4360	25,5060	19 500,0000	21 795,1110	544,5765	274,6185	245,0000
9	3 326,2164	6 922,1412	27,7290	23 400,0000	26 738,0100	588,0420	337,6620	345,0000
10	4 277,3906	8 868,2426	35,1568	30 100,0000	33 712,8729	723,3030	462,0350	440,0000
11	5 486,4496	11 373,7988	44,1198	38 600,0000	42 896,3344	933,7340	618,5650	600,0000
12	7 035,7320	14 524,3890	54,1530	49 500,0000	54 621,7650	1 206,4635	798,1875	790,0000
1993								
1	8 570,8008	17 800,8615	64,3401	60 300,0000	65 405,6613	1 447,3206	957,8655	960,0000
2	10 628,7808	22 028,3756	77,3432	74 800,0000	80 725,7308	1 750,7688	1 226,8696	1 170,0000
3	13 585,3336	28 159,1712	95,8868	95 600,0000	103 509,9440	2 324,3228	1 556,2724	1 430,0000
4	17 255,3104	35 997,8922	131,1120	121 400,0000	134 146,3930	3 013,8764	1 920,3052	1 715,0000
5	21 563,5482	44 949,0134	164,2911	151 700,0000	169 905,6687	3 782,1844	2 430,8408	2 100,0000
6	26 742,4672	55 904,8100	206,4554	188 200,0000	211 916,9640	4 775,7632	3 195,0714	2 620,0000
7	32 369,4688	66 631,2722	246,0240	227 800,0000	259 768,0852	5 876,3288	3 970,5540	3 185,0000
8	40 707,6390	81 799,7610	298,8195	286 500,0000	324 667,5300	7 138,4340	4 774,2360	3 970,0000
9	52 341,3228	105 296,6017	377,5075	368 300,0000	420 850,8855	8 983,9419	5 940,3107	5 060,0000
10	58 187,8328	116 895,8759	420,3430	409 292,1200	463 179,9298	10 188,5087	6 849,5036	5 582,0000
11	52 881,8585	107 738,8328	376,3542	371 891,5200	424 951,5145	9 446,4165	6 382,7742	4 945,0000
12	54 050,3569	112 005,1745	383,9830	380 181,1700	447 165,2903	9 714,7694	6 561,9270	4 912,0000

Tablica 6.

OSTVARENJE PLATNE BILANCE REPUBLIKE HRVATSKE*

- u milijunima USD tekući tečaj -

Stavke	1992.	1993.	Index
I. TEKUĆE TRANSAKCIJE	823	278	-
1. Saldo robne rezerve	137	- 763	-
1.1. Izvoz f.o.b.	4 597	3 904	84,9
1.2. Uvoz c.i.f.	4 461	4 666	104,6
2. Saldo usluga	424	632	-
2.1. Transportne usluge	166	179	-
2.1.1. Transportne usluge - prihodi	741	675	91,1
2.1.2. Transportne usluge - rashodi	574	496	86,4
2.2. Putovanja - turizam	385	533	-
2.2.1. Putovanja - turizam prihodi	543	832	153,1
2.2.2. Putovanja - turizam rashodi	158	298	188,9
2.3. Ostale usluge	- 128	- 80	-
2.3.1. Ostale usluge prihodi	227	300	132,3
2.3.2. Ostale usluge rashodi	354	380	107,3
3. Saldo dobiti	- 170	- 143	-
3.1. Saldo investicijske dobiti	- 170	- 143	-
3.1.1. Investicijska dobit - prihodi	51	112	217,2
3.1.1.1. Naplaćene kamate	49	108	221,9
3.1.1.2. Ostalo	3	3	129,1
3.2.2. Investicijska dobit - rashodi	221	254	115,1
3.2.2.1. Plaćene kamate	158	163	103,3
3.2.2.2. Kamate kašnjenja	59	77	131,3
3.2.2.3. Ostalo	5	15	308,6
4. Jednostrani transferi - saldo	432	551	-
4.1. Jednostrani transferi - prihodi	551	797	144,6
4.1.1. Službeni	109	256	234,7
4.1.2. Doznake iz inozemstva na devizne račune građana i dio otplate efektivne	442	541	122,4
4.2. Jednostrani transferi - rashodi	119	246	206,4
4.2.1. Službeni	3	6	198,4
4.2.2. Doznake u inozemstvo s deviznih računa građana i dio prodaje efektivne	116	240	206,6

* Razmjena sa zemljama bivše Jugoslavije uključena!

Tablica 6. (nastavak)

OSTVARENJE PLATNE BILANCE REPUBLIKE HRVATSKE*

- u milijunima USD tekući tečaj -

Stavke	1992.	1993.	Index
II. KAPITALNE TRANSAKCIJE, isključujući rezerve NBH	- 207	93	-
1. Strana ulaganja u Hrvatsku (obveze)	13	72	-
1.1. Gotovinska sredstva	-	-	-
1.2. Reinvesticijski prihod (Ponovno ulaganje)	-	-	-
1.3. Ostalo	13	72	552,0
2. Ostali kapital	- 220	22	-
2.1. Sredstva	- 172	- 131	-
2.1.1. Banke	- 301	- 211	69,9
2.1.1.1. Dugoročni zajmovi	-	-	-
2.1.1.2. Kratkoročni zajmovi	-	-	-
2.1.1.3. Sredstva i depoziti	- 301	- 211	69,9
2.1.1.4. Ostala sredstva	-	-	-
2.1.2. Ostali sektor	129	80	61,7
2.1.2.1. Privatni sektor	129	80	61,7
2.1.2.2. Ostalo	-	-	-
2.2. Obveze	- 48	153	-
2.2.1. Javni sektor	- 134	- 107	79,8
2.2.1.1. Korištenje ostalih dugoročnih zajmova (financijski)	15	10	62,7
2.2.1.2. Otplate ostalih dugoročnih zajmova	373	367	98,3
2.2.1.2.1. Otplate dugoročnih kredita	208	194	93,1
2.2.1.2.2. Glavnica kašnjenja	166	174	104,8
2.2.1.3. Kratkoročni krediti	224	251	111,8
2.2.1.3.1. Kratkoročni krediti	-	-	-
2.2.1.3.2. Kamate kašnjenja	59	77	131,3
2.2.1.3.3. Glavnica kašnjenja	166	174	104,8
2.2.1.4. Ostala sredstva	-	-	-
2.2.2. Banke	- 12	17	147,5
2.2.2.1. Korištenje ostalih dugoročnih kredita	-	-	-
2.2.2.2. Otplate ostalih dugoročnih kredita	-	-	-
2.2.2.3. Kratkoročni krediti	- 12	17	- 147,5
2.2.2.4. Sredstva i depoziti	-	-	-
2.2.2.5. Ostale obveze	-	-	-
2.2.3. Ostali sektor	98	242	247,1
2.2.3.1. Korištenje ostalih dugoročnih kredita (oprema, repromaterijal)	46	144	315,8
2.2.3.2. Otplate ostalih dugoročnih kredita	-	-	-
2.2.3.3. Kratkoročni zajmovi (investicijski radovi i krediti inozemstvu)	52	80	152,4
2.2.3.4. Ostale obveze (sredstva na računima stranaca)	-	18	-
III PRIJELAZNE STAVKE (neto greške i propusti)	- 449	75	-
IV DEVIZNE REZERVE (povećanje -)	- 167	- 446	267,1

* Razmjena sa zemljama bivše Jugoslavije uključena!

Tablica 7.

UKUPNO STANJE DUGA REPUBLIKE HRVATSKE PREMA INOZEMSTVU ¹

- u milijunima USD -

Opis	1993. 31. XII
I Ukupno stanje duga	2 638
Kratkoročni dug	207
u tome:	
- kašnjenja kamata po dugoročnom dugu	152
Dugoročni dug	2 431
1. Javni kreditori	
- Međunarodni monetarni fond	21
- međunarodne financijske institucije	299
- vlade i njihove agencije ³	666
2. Privatni kreditori	
- komercijalne banke ³	1 322
u tome:	
- novi financijski sporazum o refinanciranju	880
- trgovinska i depozitna olakšica ⁴	61
- dobavljači	123
II Dospjele a neizmirene obveze	
- glavnica	543

¹ Dug se odnosi na kredite što su ih koristili subjekti iz Republike Hrvatske. Neraspoređeni dug bivše SFRJ u iznosu od oko 3,4 milijarde USD nije uključen. U stanje duga je uključena dospjela a neotplaćena glavnica.

² Srednji tečaj NBH na kraju svakog izvještajnog razdoblja.

³ Predmet usklađivanja

⁴ Udjel Hrvatske u trgovinskoj i depozitnoj olakšici koju je potpisala Narodna banka Jugoslavije 1988. godine

